

*Balázs János*

A kiállítást rendezte: Horváth János  
A katalógust írta és szerkesztette: Horváth János  
Katalógus terve, technikai szerkesztés: Matuczka Ferenc  
Fotó: Gózszy Gáborné  
Fordítások: Léder László

ISBN: 963 7212 44 2

Kiadja a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága

Felelős kiadó: Dr. Winkler Ferenc megyei múzeumigazgató  
Nyomdai munkák: Pethő és Társa Nyomdaipari Bt., Kaposvár

TÁMOGATÓK:



Nemzeti Kulturális Alaprogram Múzeumi Kollégiuma



Somogy Megyei Közgyűlés



Kaposvár Megyei Jogú Város

Pszichogén Bt.

Dr. Léder Rózsa és Léder László

Kimmel képkeretezés

Biczó képkeretezés

Domjáné antikvitás

A címlapon: Önarckép pipával 1923. olaj, karton, 37×28cm, Rippl-Rónai Múzeum tulajdona

# Balázs János

FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA  
(1904 – 1927)

A MŰVÉSZ SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJÁN



RIPPL-RÓNAI MÚZEUM KAPOSVÁR

2005. január 5 – március 31.

## TARTALOMJEGYZÉK

Horváth János: Balázs János élete és művészete (1904–1927)	
Rippl-Rónai városában 1902–1927 .....	5
A „kis Balázs” felfedezése .....	8
Szegény ember fiaként (1904–1920) .....	10
Festészeti barangolások (1921–1922) .....	13
Kitekintés a főváros művészetére (1922) .....	18
A műalkotások kezdete (1923) .....	20
A főiskola (1924) .....	30
A vergődő lélek .....	33
Ismét otthon – 1925 a főművek éve .....	39
Utolsó stáció .....	48
Jegyzetek .....	53
Bibliográfia .....	56
Angol nyelvű rezümé (fordította: Léder László) .....	57
Színes képek .....	59
Balázs János saját képjegyzéke (töredék) .....	94
Balázs János összes műveinek katalógusa .....	96

HORVÁTH JÁNOS:

## BALÁZS JÁNOS ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE (1904–1927)

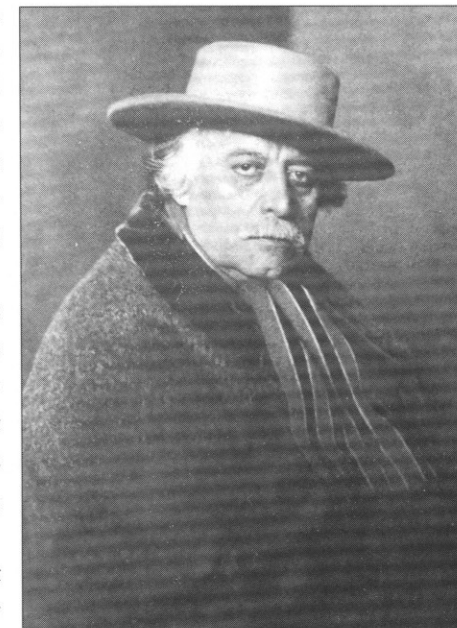
RIPPL-RÓNAI VÁROSÁBAN 1902–1927.

Arról a jeles kaposvári művésztől adjuk kézbe kiadványunkat, akinek a neve bár ismerősen cseng, a képeinek világa csak szűk körben ismert. A „Balázs János” Képzőművészeti Szakkör több, mint ötven éve az ő nevét viseli. Generációk sora szerezte ott a rajzi alapismereteket<sup>1</sup>. A szabadiskola művésztanárai terjesztették a névadóról szóló rövidre szabott hírt: nagyon tehetséges volt, és fiatalon elhunyt. Ennél több és alaposabb információt azok szerezhettek, akik látták a ritka időközönként megrendezett emlékkiállításait. Születésének 100. évfordulója ismét egy ilyen alkalom. A korábbi kiállítási anyagoknál nagyobb számban összegyűjtött képe látható a Rippl-Rónai Múzeumban. Írásunk bemutatja, mikor és hogyan élt, s mi a művészetének egyéni jellegzetessége.

Regénybeillő történet Balázs Jánosé. A nagyon szegény sors és a megváltozó zsenialitás birokra kerülésének története. Az életút eseményeinek mellékszereplői, mind kiváló emberek, önzetlen segítők, hogy kárba ne vesszék, egy ritka tehetség. Fontosnak tartották, hogy emlékeiket pontosan megírják, Balázs János csodálatos feltűnése nehogy a méltatlan feledésbe merüljön. Sokat hivatkozunk majd rájuk. Naplóját és leveleit idézve megszólaltatjuk magát a művészt is gyermekkorától a halálos ágyáig.

Balázs János művészeti alkotóévei 1921-től számíthatók és mindössze hat évig tartott. A szegények betegsége, a tüdőbaj törte meg az egyre feljebb ívelő művészi szárnyalását. Az utókor a méltató írások publikálása és emlékkiállítások megrendezése mellett bevásárolta műveit a Rippl-Rónai Múzeum képkollekciójába és állandó kiállításába. A kaposvári múzeum munkája arra irányul, hogy Balázs János elnyerje méltó helyét a magyar festészetben.

Kaposvár 1900-as évek eleji művészeti életében új fejezet nyílt azáltal, hogy a város szülötte, Rippl-Rónai József tizenhárom év Párizsban töltött idő múltán 1902-ben visszaköltözött az elindulása színhelyére. Franciaországban a Nabis – csoport<sup>2</sup> tagjaként, a



Rippl-Rónai József 1926.  
(Fotó: Zachariás)

legújabb stílusteremtések útján működött. Itthon a megújító szándék magányos harcosaként, kiállva a bántó kritikák és nélkülözések megpróbáltatásait, az 1906-os budapesti kiállításával sikerre jutott. Az 1908-ban vásárolt új otthona, a kaposvári Róma-hegyen álló Róma-Villa a művészi társasági élet egyik új centruma lett. A már nagynevű festők és költők mellett 1908-tól 1927-ig, Rippl haláláig odalátogattak a fiatal, pályakezdő művészek is. A hírneves, nagytekintélyű mester példaképpé vált. A hozzá vonzódó művészekkel barátságot tartott, a megrögzött felfogásokkal szemben szigorú kritikával élt. Nem gyűjtött maga köré tanítványokat, de alkalmi tanácsokat odavitt képek alapján elmagyarázott korrektúrákat szívesen adott. A Kaposváron felnövő tehetségek művészi látásmódjának kialakulása, szellemi távlata azon múlt, hogy melyikük tudott élni az adott lehetőséggel. A modern művészethez szükséges széleskörű horizonttal a kisvárosban csak Rippl-Rónai rendelkezett. Vaszy János<sup>3</sup> a pesti Képzőművészeti Főiskola növendékeinek volt a modern szellemű oktatója. A Somogytúrról gyakran Kaposvárra jövő Kunffy Lajos<sup>4</sup> plein air festészete is a korszerűség erejével hatott. Ők hárman közös generáció tagjai.

Rippl-Rónainak volt egy akadémista ellenlábasa a városban Bacskay Béla<sup>5</sup> személyében. Őt a hivatali tesztet ellátta megrendelésekkel, Rippl-Rónait nem. Már ebből is gondolható, hogy megosztott volt a közízlés.

Pazsitzky Sándor<sup>6</sup>, a polgári iskola jól képzett művésztanára segítségével a rajzi alapokat és a természetes tanulmányokat lehetett elsajátítani. A tárgyábrázolás szabályait, a rajzoló és vízfestői technikák használatát tanította meg azon precíz és száraz módon, ahogy a Képzőművészeti Főiskolán Edvi Illés Aladártól megtanulta. Ezt a rajzi oktatást béklyóba zárta a korabeli iskolai rend szelleme. Alapképzésnek jó, de nem nyit művészeti távlatot. Pazsitzky is csak a botanikai és rovtani gyűjtőmunkája során tudta kamatoztatni tudását. Ilyen természetű rajzait, akvarelljeit a budapesti Természettudományi Múzeum nagy becsben őrzi. Szépen emlékeznek rá az ügyesebb tanítványai, mint Bokor Mihály és Fekete István írók, továbbá Z. Soós István<sup>7</sup>, Takáts Gyula<sup>8</sup> és Völgyi Dezső<sup>9</sup>.

A huszadik század első évtizedében indult Kaposvárról egy ismét három tagból álló, fiatalabb generáció: a magyar kubizmus előfutára: Galimberti Sándor<sup>10</sup>; az absztrakt szürrealizmus egyik legjelentősebb hazai leteleményese, továbbá klasszikus veretű irodalmi kísérőrajz sorozatok alkotója: Martyn Ferenc<sup>11</sup>; és a korai korszakában kubo-expresszív stílusú festő, majd a posztnagybányai tradíció kiművelője: Bernáth Aurél<sup>12</sup>. A művészettörténeti jelentőségük alapján az élvonalba tartoznak. Ha a sors nem lett volna hozzá olyan kegyetelen, már életében elfoglalhatta volna az itt kijelölt helyét Balázs János is. Az alábbiak során szeretnénk ezt az állítást bizonyítani. De a gazdag kaposvári mezőny még folytatódik.

Raksányi Lajos<sup>13</sup> művészete a nagybányai festőink utolsó generációjához kötődik. Kozma Lajos<sup>14</sup> megteremtette a szépművészi „kozma-barokk” bútorstílust és a népművészetet sajátosan ötvöző grafikai stílusát. A délszláv származású Tucsics János<sup>15</sup> kiérlelt impresszionista képeket festett. Goszthony Mária<sup>16</sup> kora képein a Kernstokhoz<sup>17</sup> kapcsolódó avantgárd szellemben, majd a római iskolások útján működött. Kerami-

kus művészete is az itáliai reneszánszból eredeztethető. Jálics Ernő<sup>18</sup> és Ispánky József<sup>19</sup> szobrászata a római iskola felfogását reprezentálja. Z. Soós István Kunffy tisztelete mesterének, de van római iskolás korszaka és teremtett egy sajátos szürreális képtípust is. Lovrits Kálmán<sup>20</sup>, Halvax Gyula<sup>21</sup> és Pártay István<sup>22</sup> a somogyi és a Balaton-vidék festőiként, Szilárd Gábor Karola<sup>23</sup> viszont Brazíliában érett posztimpresszionista művészé. A felsoroltak közt volt aki szorosabban, volt aki lazábban, esetleg áttételesen, valaki közvetítő személy által került kapcsolatba Rippl-Rónaival, de volt aki elkerülte a Róma-villát. Az új művészeti gondolkodás megértésében annak is jó esélyei voltak, aki Rippl-Rónai Józsefnek az Ödön nevű, műgyűjtő és múzeumalapító öccsével került atyai barátságba. Ő a Turul szálló éttermében művész asztalt tartott fenn és az arra érdekesültek alkotásai bekerültek a gyűjteményébe. Rippl-Rónai Ödön<sup>24</sup> a művész bátyja útmutatása alapján csak modern műveket gyűjtött. Budapesti műtermeket, kiállításokat látogatott. Az ezer számot elérő képeiből alapította a Rippl-Rónai Múzeumot.

A korabeli városi köztudat számára az itt vázolt értékrend még nem volt általánosan elfogadott. Kaposvár minden művészenek, még a Rippl-Rónai Ödön-féle gyűjteményének is, érdekes, viszontagságos a története.

Balázs János életét és művészetét, e kettőt összefogva, az események időrendjében tárgyaljuk.

Dr. Fleiner Mór ügyvéd felesége volt a pártfogója és a művészi előmenetelét több művész is egyengette. A legközelebbi mestere Bernáth Aurél volt. Rippl-Rónai Ödön kedvence volt az ifjú Bernáth Aurél. A festőművész-író „Így éltünk Pannóniában” című könyvében<sup>25</sup> életre kel az itt tárgyalt korszak, a kaposvári művészeti élet hőskora. A lebilincselő bájjal megírt cselekmények „rugója”, „Ödön bácsi” 1921-ben meghalt. A gyűjteménye lezárult, de amikor a vármegye javára végrendelkezett, kikötötte, hogy a kollekciónak kötelesek évenként egy-egy új tehetség alkotásaival gyarapítani, mint például Balázs János képeivel. Bernáth Aurél könyvében ismerjük meg Fleineréket. A művészetek számára nyitott házukban sokat járt Rippl-Rónai József és Ödön öccse. Kunffy Lajossal atyafiságban voltak. Az 1910-es évek elején Bernáth Aurél ügyvéd-segédként dolgozott náluk. A ház asszonyának kivételes ösztöne volt a városban rejlő művészi dolgok felismeréséhez. A fiatal Bernáth Aurélban Rippl-Rónai Ödön fedezte fel a tehetséget, és Fleiner-nével közösen egyengették az útját a nagybányai festőiskolába.



Bernáth Aurél (fotó)

## A „KIS BALÁZS” FELFEDEZÉSE

Dr. Fleiner Mórné találkozása Balázs Jánossal 1921-ben történt. A kertjüket gondozta Balázs György, a kis János édesapja. A szegény napszámos ember a nap végén azzal hozakodott elő, hogy a nagysága megnézné-e gyengécske fizikumú fiának rajzait. Ha már nem tudja bevonni a nehéz munkájába, lehet-e a rajzolásal kezdenie valamit. Az asszony elhívatta a fiút és megnézte a rajzait. Tudta, hogy kincsre lelt. Bernáth Auréltól idézünk:

„Úgy emlékszem, hogy 1922-ben ismerkedtem vele össze. Fleiner doktorné hívta föl figyelmemet rá, - egy kedves, művészetszerető asszony, ezidőtájt úgyszólván egyetlen mentora a kaposvári festőknek. Együtt mentünk ki hozzá.

Akkor még népes volt a Balázs család. Sürgött-forgott a sok gyerek a szobában, apróbb, nagyobb, vegyest.

Ahogy belépünk, előkerül egy sápadt, beesett arcú, alacsony termetű fiatalember. Magas homloka, finom orra, öntudatos, néha elmerülő tekintete nagyon jó benyomást tesz már az első pillanatra. Rövidesen a dologra térünk: mutatja képeit, s azután felnyit egy húzós fiókú szekrényt, ahol rajzai, vázlatai nagy összevisz-szaságban hevernek. Itt látom festékkészletét is, pár rudacska pasztellt és gomb-aquarellt. Ahogy a rajzok körül rakosgatunk, előkerül két német nyelvű könyv: Cézanne és Van Gogh. Meglepődöm. Kérem: hogy kerülnek ezek hozzá. Valamit mond, amire már nem emlékszem, de

Fleinerné később meséli, hogy Balázs a könyveket elviszi néha hozzá, hogy fordítgasson neki belőlük.

A következő napok egyikén Balázs adja vissza látogatásomat. Mikor hellyel kínálok, nem ül le. Miért nem ül le? – kérdezem, de nem felel. Mondom neki, hogy így nagyon barátságtalan a dolog, s akkor én is állva maradok. Mire ő azt feleli, hogy ő már csak inkább elálldogál.

Olyan volt, mint egy kis erdei vad, tartózkodó a végletekig, s szótlán, mint egy őz. A „százados szegénység” nyomasztó gátoltsága keveredett benne csendes szilárdsággal. Leselkedő értelme azonban még szó nélkül is sugárzott.

Akkortájt külföldön éltem, de többször hazalátogattam, hetekre, néha egy-két hónapra is. Ilyenkor sokszor voltunk együtt. Közben öcsém barátja lesz, ki Fleinernével együtt adogatja el képeit, melyek így lassanként beszivárognak néhány kaposvári család otthonába. Az akkori értékben azonban csak 10–15 pengőt tudnak elérni dolgaiért.”<sup>26</sup>

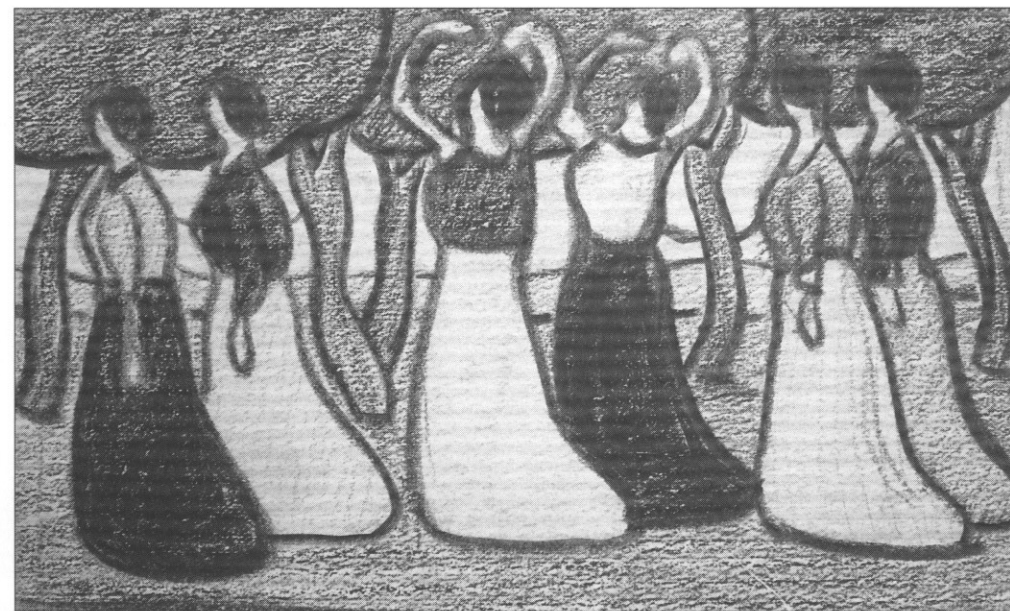


Rippl-Rónairól készült ceruzarajz

Fleinerné egyidejűleg Rippl-Rónai pártfogását is kérte. A „kis Balázs” – így nevezték őt – feljárt a nagy művészhez a Róma-hegyre és rövid óracskákat kapott tőle.

Mivel rajzi hibái nem akadtak, formai tömörítést, lényeg kiemelését, azaz látásmódot tanított neki a Mester. Rippl-Rónai modellt állt előtte a park fái alatt, és arra ösztönözte, hogy gyorsan vezetett ceruza vonalkázással foglalja össze jellegzetes figuráját a malaclopó köpenyében. Ez és néhány szecessziósan stilizált dekoratív rajz maradt meg az első találkozásaiából. Két – három „riplis” pasztellkép, mint a „Tájkép szénaboglyákkal” (13. sz. kép) és az „Éjszakai téglagyár”, tanúsítja a jól megértett útmutatást. Az érzékeny fiú látta, hogy Rippl-Rónainak terhes a rendszeres oktatás. Így hát elmaradt tőle. Fleinerné erről tudomást szerezve, finom szemrehányást tett a művésznek. Rippl-Rónai dűnyögve vállat vont és így válaszolt: „Nem tudok én ennek semmit tanítani már. Ha így megy, nálam is többet fog tudni.” – Ezek nem felelőtlenül kimondott szavak.

Annyira tehetséges volt, hogy ha megnézzük az említett pasztelljeit, Rippl-Rónainak is tulajdoníthatnánk őket. Honnan van egy gyermekben ez a bámulatos ügyesség, fogékonyság? Honnan az ösztönös kultúra, amiért tegnap még Párizsba kellett menni? Megterem a hazai földön is?



Nőalakok a parkban 1922. (ceruza)

## SZEGÉNY EMBER FIAKÉNT (1904–1920)

A Balázs család a Somogy megyei Magyaregresről származik. A művész apja, Balázs György 12 éves korától árván nevelkedett fel. Béres gyerekként dolgozott egy gazdánál nyomorúságos ellátásért. A böhonyei Festetich grófság cseléd függésben élő kertésze volt. Hatósági engedély kellett kérnie, amikor Magyaregresre nősült. 1904. január 7-én vette feleségül Göllér Zsófiát. Négy gyermekükből elsőként, 1904. december 22-én született meg János. A testvérei, Sándor 1906-ban, Rózi 1908-ban és Eszti 1911-ben születtek. Három másik gyermek csecsemőként halt meg. Balázsné szüleinek kevéské földje volt Magyaregresen. Abban a reményben, hogy a népes család jobb megélhetéshez jut, 1914-ben mindenüket eladva beköltöztek a közeli Kaposvárra.

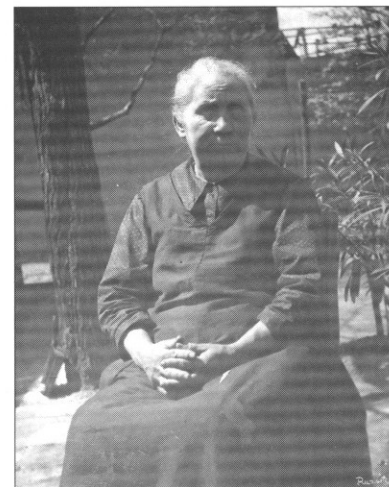
A külteleknek számító Arany János utca 11. szám alatti két szoba- konyhás házat vették meg, melynek udvarán állatokat tartottak. Az apa, mint egyetlen eltartó, kocsifuvarozást, napszámos munkát vállalt és feleségében kis földet is művelt. Az első világháború kitörésekor az első között kapott katonai behívót és csak 1918-ban térhetett haza. A négy év alatt a félig vak öregapa napszámba járt, a nagymama gyapjúfonalat font, azt falun élelemre cserélte, János és Sándor cukorkát árult a moziban. A szülők nehéz sorsuk ellenére gondot fordítottak a gyermekek iskoláztatására. János rajz tehetsége már a magyaregresi elemi iskolában kitűnt Balogh János tanító számára. Első sikerként egy favilla meglepően ügyes táblai rajza maradt meg a család emlékeztetőben. A Petőfi utcai elemi iskola elvégeztével, beírták a polgári fiúiskolába. A Petőfi iskola tanítója, Baltási Kálmán már előre felhívta az új rajztanár figyelmét a kis tanítványára. A „Haza kis polgárainak” feliratú iskolában Pázsitzky Sándor festőművész külön is foglalkozott Jánossal.

Tizenhat éves korában Balázs János festőművésznek készült. Nem is keresett más megélhetési képzést. Nagyon értelmes, jó tanuló volt.

„Hogy írjam meg? Mit írjak? Nem magam határoztam el, hogy írok, Ónagysága doktor Fleiner Mórné biztatására írom, amit írok... Sokat nem írhatok, mert még jóformán nem is éltem, az élet még csak ezután vár rám. De azért megírom, hogy eddig mit csináltam, mit láttam, mit éltem át...



Balázsék háza Kaposváron, az Arany János u. 11. alatt (lebontották) Fotó: Ruzsits, Kaposvár



Balázs János édesanyja (Fotó: Ruzsits, Kaposvár)



Balázs János édesanyja a konyhában (Fotó: Ruzsits, Kaposvár)

Ezerkilencszáztizennégyben jöttünk ide Kaposvárra lakni, s az iskolát itt folytattam tovább, öt elemi után polgáriba jártam, s azt jó eredménnyel el is végeztem. Itt döntöttem el azt is, hogy piktorpályára lépek.

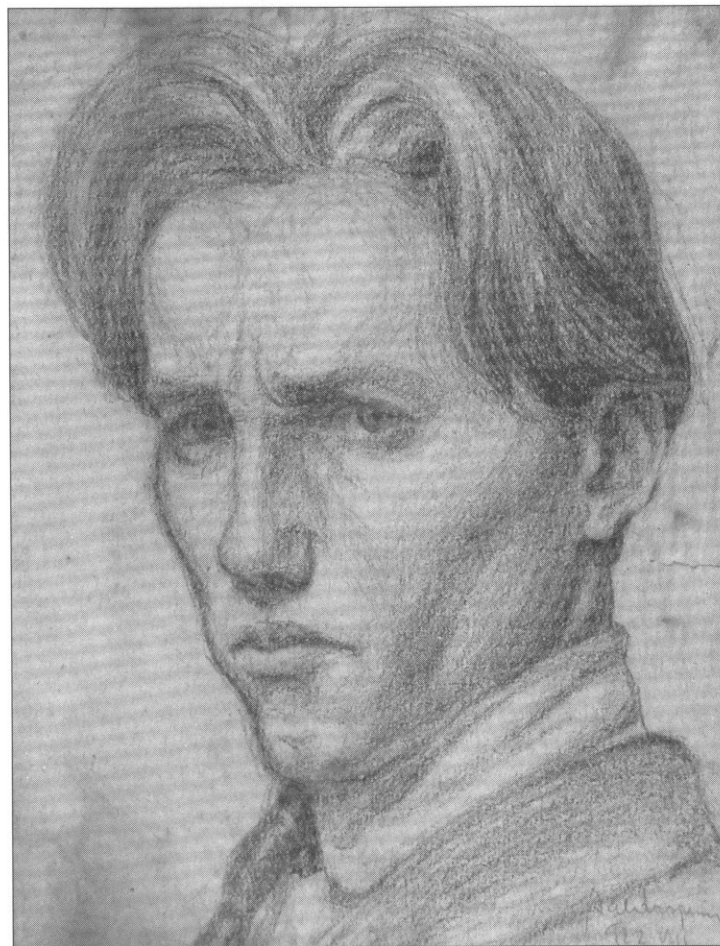
A polgáriban többször kaptam díjakat, s az nekem jó volt, mert legalább tudtam festéket venni. Emlékszem, 1919-ben kaptam 100 koronát, hogy vegyek festéket rajta. Hogy örültem is neki. A Pázsitzky tanár úr – rajztanárom – elkezdett velem különösebben foglalkozni. Voltunk együtt rajzolni, magyarázott, oktatott jó szívvel, hiszen különben is nagyon jó ember. Könyveket adott, melyek a művészetről szóltak, és azokat nagyon szerettem olvasni.

Rajzolni, festeni, mindig ezt akartam, mindent képes voltam feláldozni ezért. Szüleim, különösen édesapám, bizony nem jó szemmel nézték is ezt, hanem édesanyám jobban elnéző volt, ha nem volt pénzem festékre, Ő bizony sokszor adott rája. A tanulást a negyedik polgáriban ezek miatt kissé elhanyagoltam, de azért mégsem volt rossz a bizonyítványom, a tanárim mind szerettek. Tudták, hogy festek, az egyik mindig „kis piktornak” szólított. 1920-ban elvégeztem a polgárit, s azóta komolyabban festettem. Sokszor szidtak is miatta, mondogatták is, miért nem megyek hivatalba, de bizony ez nekem nem volt kedvemre.”<sup>27</sup>

A tanárai, a jó akaró felnőtt ismerősök és a barátai részéről már kiskora óta tisztelet és megbecsülés vette körül a rendkívüli ügyessége miatt. Az így szerzett siker szerény öntudatot, erkölcsi tartást, önfegyelmet alakított ki benne. Tetteiből és képeiből egyaránt kiérezhető módon, mint aki tudja előre, hogy sorsa rövidre szabott, siető szorgalommal állt az alkotómunkához. Fejlődése gyorsan, egyik képről a másikra történt.

Nem hibázott, nem pazarolta tehetségét, nem csábította el a könnyed ízlés kiszolgálása. Egyik balatoni rajzán<sup>28</sup> az előteret elfoglaló nádist túl keményen fogta össze. Felkiáltó jellel ráírta, hogy „marhaság!”.

Balázs János festői elhivatottságára vall a szorgalmas munka és a tudásvágy. Állandóan keresi azok társaságát, akiktől közvetlen útmutatás alapján tanulhatna. Iskolás korától művészi öntudattal szignálja és napra pontosan datálja kicsinyke képeit. Erre figyelve, lépésről-lépésre nyomon követhető a fejlődése.



Önarckép 1922. (ceruza)

#### FESTÉSZETI BARANGOLÁSOK (1921–22)

A polgári iskola utáni függetlenség beálltával a természetben való rajzolással és festéssel töltötte idejét. Útitársa, Gömör István<sup>29</sup> az egyik jó barátja volt, aki fiatal korábban festegetett, az 1921-ben történetekre így emlékezik:

„Témakereső területünk előbb a Kapos folyó és a Malomárok környéke, a Kecelhegy és lankás domboldalai. Ezek a tájak kerültek félbevágott rajzlapjainkra ceruzarajz, vagy vízfestmény megörökítéssel, magunkkal vive a festéket, rajzlapot és egy kékítő üveg vizet. Majdnem minden délután készült egy kép, legtöbbször közös témáról. Többször hármásban dolgoztunk, mert vagy János, vagy én hoztunk 1–1 érdeklődőt. A hétvégekre egész napos kirándulást is szoktunk tervezni, főleg az újlaki erdőt jártuk végig a tókaji tavakig, az újlaki kastély környékét, ezek a részek nagyobb változatosságot ígértek. Egyszer kirándultunk a bárdibükki halastavakig, ahol megjegyezte Balázs, hogy jó lenne Goszthony Máriát felkeresni, de ő még mindig Itáliában van. Így telt el február és március is és Jánosnak ekkor már szép lajstromozott rajz és akvarell gyűjteménye lett, s további biztatás céljából felmerült a terv, hogy miután Bernáth Aurél külföldön dolgozik, fel kellene keresnünk Rónai mestert a Róma-hegyen. Ezt a tervet megemlítettem a gimnáziumban Halvax Gyuszi barátunknak, aki művésznek készült és ő is örült az alkalomnak, hogy ő is bemutassa dolgait és szívesen lesz vezetőnk, hiszen családja atyafiságos viszonyban van a Rippl családdal.

A következő vasárnap máris felkerekedtünk hárman, s vittük vázlatainkat és akvarell készleteinket. Felmerészkedve unokaöccse Martyn Ferenc festőművész fogadott és vezetett be a Rónai műtermébe, melyben egy régi fotel, egy régi zongora és egy festőállvány állott, s a falon körül ceruza és tollrajzok, kevés pasztell, kiváló krétarajzok, minden hevenyészett keretézéssel. A mester is bejött, kedvesen fogadott minket, áttekintve dolgainkat, Balázs rajzait dicsérve biztatott nagyobb lélegzetű munkák produkálására. Majd a falon függő munkáira térve, megemlítette az utcai sétálókat, amit a kávéház ablakából rajzolt, majd a „Kaposvári urak a Koronában” címűről szólt és mutatta a Rigó kapitányról (kaposvári rendőrkapitány volt) készített igen hatásos tusrajzát. Ezután a zongorához lépve, azon elfekvő sok francia kiadású könyvből mutatott képeket az ő hozzáfűzéseivel, tollal kijavított téves címeket stb. Végül Martyn Ferenc kikísért az országútig, ahol elvéve tőlem a vázlatkönyvet, pár vonással felvázolta a Kislak felé mutató tájat, vízfestéssel felrakta előbb a világos színeket, azonnal fokozatosan a sötétebbeket, nem várva meg száradásukat, kissé összefolytak a színek, végül egy friss hatású, a tájra jellemző alkotás lett belőle, s én is megtanultam, hogy miként lehet az akvarellben is az egyszerre festést alkalmazni. Meghívott bennünket a Korona nagytermében megrendezett kiállítására. Hazatérve fokozottabb munkára tértünk át, de nem mulasztottuk el, hogy Halvax-szal kérjük Raksányi Lajos rajztanárunkat, hogy vezetésével az egész osztály vegyen részt a Martyn tárlaton. Ez így meg is történt és erre elhoztam Balázst is, bemutatva Raksányinak. A legközelebbi alkalommal 4-esben sereghaj-



tóként vittük le az osztályt a tárlatra. Értékes benyomásokat tett ránk a már beérkezett festőművész alkotásai. Az első két nagy képen Dürer és Holbein 1–1 tökéletes másolata volt látható, amit a művész azzal magyarázott, hogy ilyen előzetes stúdiummal kell és érdemes tanulni az arcképfestést, s különösen a kéz és az alkar mikénti tartását. Az eredeti rajz, pasztell és olaj tájképei igen hatásosak voltak és különösen megragadó volt az „Öreganyám” című olajképe, öreges kéztartással hangsúlyozottan. Ez a pár nap azért is volt hasznos, mert Balázs összeismerkedett Raksányival és megismerte Raksányi impresszionista olajképeit, melyekben a fény – és árnyékhatás kiemelkedett – különösen az erdőrészletekben. Hamarosan együtt jártunk ki a Zaranyi erdőbe, mert ott a nagy fákon a beszűrődő napsugarak fényhatásai a sötéttel szemben hangsúllyal bírtak. De nemcsak a Raksányi impresszionista tájképei, hanem az általa konstruált színskála is érdekes volt, melyben a sötét színek valór értékének mikénti csökkentését mutatta ki a látvány távolság változásával. Mondanom sem kell, hogy az ilyen elméleti eszközökre nem volt szüksége, megvoltak neki a mondanivalóhoz szükséges eszközei, sajátos módszerei, zseniális kifejezőmódjai. Raksányi kezdeményezésére elhatározták, hogy 1921 nyár elején, már jobb technikával, stílussal készített képeikkel ellátogatnak a Mesterhez, aki tényleg szívesen fogadta őket, s ez a látogatásuk megelégedést és elismerést váltott ki bennük. Balázs diáksága alatt rajztanárától kapott instrukciókkal, majd egy év után Raksányival is átbeszélte, majd a Rónaitól is szerzett benyomásokkal ebben az évben nagyon sokat fejlődött, sokat dolgozott pasztellel és olajjal, s ekkor



Bernáth Caesar és Balázs János (fotó)

gondolt arra, hogy jó lenne értékesíteni a képekből, hogy szűkös, nyomorúságos megélhetésén könnyítsen. Nyár végén először jutottunk el Fonyódra ketten, saját sovány koszttal és hideg éjszakázással. Két nap múlva hazatértünk, 2–2 képet festettünk. Egyik ilyen képét Bernáth Caesarnak<sup>30</sup> ajándékozta, a másikat a segítőkész Caesar bizonyosan el tudta adni és ezidőtől fogva – emlékeztem szerint – áldozatos utánajárással éveken át segített az eladásban, s velünk volt a buzdításban, lelkesítésben addig is, amíg Aurél bátyja külföldről hazaköltözik”.

Balázs János művészi kibontakozásának kedvező körülménye, hogy sikerült a Róma-hegyi mester közeliségébe kerülnie. – Akkor, amikor már túljutott rajzi, technikai alapok megszerzésén. Az 1921-es időben, a Zorka-ciklus készültekor, a Mester már csak pasztell technikával dolgozott. Az éppen látható, munka alatti kaposvári témájú műveiből példálózott. Az előző év decemberében retrospektív kiállítása volt Kaposváron. Az alispáni hivatal két helységében 50 Rippl-Rónai kép volt kiállítva. Ezt a kiállítást épp úgy, mint a januárban meghalt Rippl-Rónai Ödön Rózsa utca 9. szám alatti múzeumát ismernie kellett Balázsnak. A kortárs, modern festmények jó hatással voltak a kialakuló ízlésére. A Mestertől nagyobb lélegzetű munkára kapott biztatást, amely alatt méretében is nagyobb, összetett kompozíciót kell érteni: térben elhelyezett emberi alakok jelenetszerű ábrázolását. Az akadémikus természetű feladathoz emberábrázolások, akt tanulmányok, mozdulat rajzok (krokik) szükségesek. Meg is értette a tanácsot. Vagy főiskolán kell tovább tanulnia, vagy a művészeti szabadiskolákat kell látogatnia. Főiskolát akart végezni, mert olthatatlan tudás szomj töltötte el. A foglalkozás nélküli státusát „művész növendék” címmel nevezte meg. A szegénységét szemérmes méltósággal viselő Balázs Jánostól Rippl-Rónai sohasem tudhatta meg, hogy miért visz kis képeket hozzá. – Azért, mert nem volt pénze annyi festékre, amennyi legalább a valamivel nagyobb átlagos méretűekhez szükséges. Rippl-Rónai természetesen felmérte a fiú helyzetét. Azzal biztatta őt, hogy a párizsi éveiben neki is része volt a szegénység keserveiből. Visszatekintve a nélkülözéssel, szenvedéssel megélt évtizedre, a megharcolva elért sikerei zálogát látja benne.

Rippl-Rónai 1918-ban Pesten a Haris-közben korrigált a Művészház Szabadiskolájában. A somogyiak közül egyedül Goszthony Máriát tanította ott. A mosdósi kastélyban történt művésztelepi kezdeményezése a Tanácsköztársasággal együtt elmúlt. Otthonában csak Galimberti Sándornak és Martyn Ferencnek adott lehetőséget alkotói gyakorlatra. A kamasz Martynra egyszer rápirított, mert túlságos igyekezettel utánozta a kukoricás stílusát. – „Nem lesz ez jó. Mindenki járja a maga útját.” – mondta.

Kivételes eset volt, hogy Balázs János lerajzolhatta Rippl-Rónait. A fiatal korában festőnek készülő Takáts Gyula is részese volt egy Róma-hegyi rajz leckének. Az ő munkáinak korrektúrája után Rónai a mellette álló Balázst arra bízta, fesse le Takáts Gyulát. „...néhány ecsetvonással, egy-két lila szín felrakásával elkészítette diákkori arcképet. Rónai lusta nyugalommal a portré háttérébe néhány sárgászöld vonást húzott.”<sup>31</sup>

Egyes vidéki városokban lehetőség volt arra is, hogy a Képzőművészeti Főiskola mesterei által szervezett kötelező nyári gyakorlaton, ajánlás alapján mások is részt vehessenek. Balázs 1923-ban Pécsen élt is egy ilyen lehetőséggel. A mindennek feletti vágya volt, hogy a Képzőművészeti Főiskolán tanulhasson. A főiskola elé hegyként tornyosult egy akadály, a tanulmányi költségek előteremtése. Az elszánt fiú önképzéssel gyarapította tudását és műveltségét.

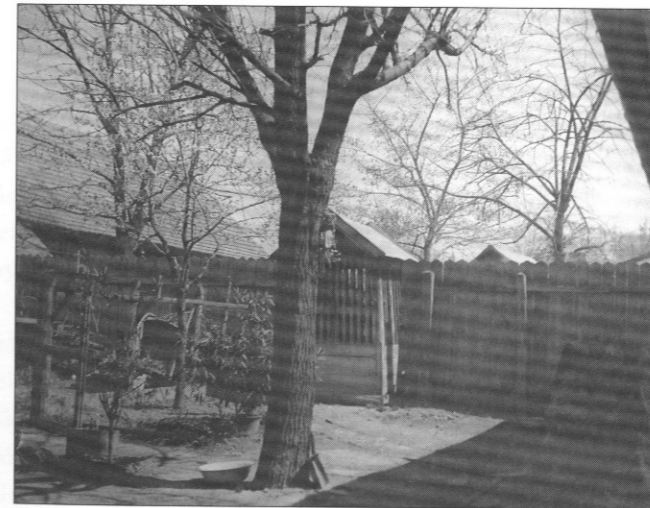
A koraérett János összeírta azokat a művészeti könyveket, amelyeket el akart olvasni. A 27 tételes Eggenberger Művészeti könyvei című listán a Pogány Kálmán-féle Cézanne kötet kétszeresen van aláhúzva. Kijegyzetelte, hogy „– Cézanne-nak és az utána fellépő kubistáknak a kedvelt festőtémájuk a csendélet, a fej és zárt formájú hangszerek. Mind közelfekvő dolgok; melyek az ő céljaiknak megfelelnek, mert kerülték a nagy mélységeket, az ilyen dolgok az ő számukra nem adtak erősen összefoglaló zárt formát, tömeget. A tárgyak okozatát akarták megfesteni, felépítésüket, térbeli elhelyezkedésüket. A dolgokat nagy alkotó síkjaikra bontják, geometrikus formákban mutatják be.” Balázs a leveleiben, a rajzfüzetek szélén és a naplófeljegyzéseiben a természeti jelenségekkel történt találkozásairól és a művészetét mélyen érintő beszélgetéseiről ír. Olvasmányaiából kimásolja a számára fontos alap gondolatokat. Egy ilyesféle tantétel: „Minden kompozíció célja az önkény kiküszöbölése és bizonyos szükségszerűség megállapítása.” Kritikus megjegyzéseire is van példa.

Áttekintette a leggyakoribb festői témául szolgáló újtestamentumi jeleneteket, hogy önálló kompozícióként fogalmazza meg őket: Menekülés Egyiptomba; Csodálatos halászat; Golgota; Sírba tétel. Kis méreteken meg is oldotta a nehéz feladatokat. Ha tudása gyarapodván azt érezte, hogy nagyobb méretben is képes tovább fejleszteni, ismét elővette az egyiket. A jeleneteket az általa bebarangolt vidék tájképi keretébe helyezte, Ferenczy Károly szellemében. (9. és 10. sz. képek)



Menekülés Egyiptomba (kréta vázlat)

A „Menekülés Egyiptomba” témát először ceruzával, aztán akvarellel, végül olajjal készítette el. Balaton parti táj szolgált a számárháton menekülők színteréül. Ezt a táji környezetet hangolta át nyomasztóvá, ellenségesé a fák súlyos tömbjei és az ég viharos felhői által. A saját élményeivel tette hitelessé a menekülést. A szabadban festő Balázs sokszor ki lehetett téve az ég haragjának. Műterme télen is, nyáron is a mindig szép, de hidegben zord természet volt. A belső műtermi munkához nem volt más, mint az otthoni konyha, ahol édesanyja tevékenykedett. Általában ott rajzolta, festette a szülők, nagyszülők és a testvérek arcképeit. A konyha asztal volt a csendéleti témák szolgáltatója. Művészete összenőtt a családban zajló élettel. A zavar-talan alkotómunkához a kis udvarukban ácsolt fészker kínálkozott, de az ottani sötét és hideg miatt az átépítést tervezgette.



Az Arany János utca 11. sz. alatti ház udvara  
(Fotó: Ruzsits, Kaposvár)

Az 1920-beli akvarelleket nézve, alig lehet különbséget tenni a polgári iskolai rajztanára és az ő munkái között. Pázsitzkytól többet már nem tanulhatott. A tájakat, rokoni és baráti arcokat, balatoni csónakosokat, teknőnél mosó asszonyt rögzítő tenyérnyinél kicsit nagyobb ceruzarajzok hibátlanok és nagy biztonságú formai tömörítés jellemzi őket. A Pázsitzky-féle száraz, leíró jellegű részletezést meghaladja már az 1920. V. 17-én készült 129. számú Kisivánpusztán festett „Zsuppos tanya” és az 1920. X. 9-i „Októberi délután” című olajjal festett tájképei. Az 1921 február 10-én, a szabadban olajjal festett „Téli táj” motívuma mindössze egy homokdomb, melybe a vízmosás horhót vájt a szekerek számára, s a mélyedésből tekintünk fölfelé. A hó fehérje és árnyékos kékje, valamint a kilátszó homokdűne sárgásbarnája a természet zord erejét rajzolja meg. (2. sz. kép)

1921 májusában Balázs János Raksányi Lajossal kereste fel otthonában Rippl-Rónait. Annak eredménye lett, hogy bátrabb ecsetkezelésű és tömörebb formákba öntött Balázs képek következnek. Ez év nyarán és a következőn is mindketten Fonyódon festenek egy Rippl-Rónai által vezetett művész csoportban. A „Balatoni táj” című kép Fonyód sárgálló homokszakadékaival együtt láttatja a kéklő Balatont. Imponálón nagyvonalú ecsetvezetéssel odavetett fehér felhőzet uralja a látványt. Kitűnő színérzékre vall a kék-sárga komplexerrel való hangoltság. (7. sz. kép)

Az 1921. II. 4-én készült „Csodálatos halászat”-ot a Balatonnál szerzett festői élmények felidézése segítségével komponálta. A hétköznapi témából méltóságot kölcsönző, zárt formai nyelv és szín kultúra birtokában alkotta meg Balázs. (11. sz. kép)

Az 1921-es „A kaposvári Donnervárosi sétatér” című olajkép alapján Balázst már nagyon jó, egyéni szellemű festőművészként méltathatjuk. Zöld-lila összhang, technikai biztonság, és igen erős szellemi összetartó erő nyilvánul meg benne. A napsütötte és az árnyékos felületek nagybányai mesterekre valló, vibráló hatású foltjaiból bravúros szövedékű képi teret alakított ki. A szemünk gyönyörűségére rafinált játékot űző zöldlombú fák alatti Kapos folyó menti sétányról született, nyári hangulatú mű egyéni ötvözete a Raksányi-féle impresszionista és a Rippl-Rónainál látott posztimpresszionista tájképi ábrázolásnak. (4. sz. kép)

1922-ben a Balázs család egész nyáron át Bőszénfán, majd Somogyaszalón végzett fakitermelést. Raksányi szavaival Balázs János „szőke, vékony emberke volt. Dacára törekeny alkatának, sokkal több erő és kintartás rejlett benn, mint azt az ember első látásra gondolhatta volna.” A nyár végén János a keresetéből Budapestre ment. Jelentkezett a Képzőművészeti Főiskola két hetes felvételijére. Még nem rajzolt akt modell után, meg kellett ismernie a követelményeket. A főiskola művészképzője befogadta a tehetséges jelentkezőket az úgynevezett rendkívüli növendékek közé. Csak a rajztanári diploma megszerzéséhez kötötték ki a gimnáziumi érettségit. A Pesten először járó fiú együtt lakott a vasúton dolgozó Róka István nevű unokabátyjával. A vele egyidős hasonlóan szegény sorsú, kaposvári rokon zenei tehetség volt. Kaposváron Gyenes Izsó zeneiskolájában tanult. Hegedűn játszott és festegetett is, de ő a zenei tanulmányait szerette volna Budapesten a Nemzeti Zenedében folytatni. Neki sem volt pénze rá. Munkát vállalt a fővárosi vasútnál. Hegedűórákat adott a főnöke gyermekének, aki ezért ingyen szállást, a Nyugati pályaudvar elhagyott portás fülkáját biztosította számára. Ott húzhatta meg magát Balázs János is. Az unokabátyja szeretett rajzolni és nagyon tisztelte János tehetségét. A szabad délutánjaikon együtt rajzolgattak a budai hegyekben.

#### KITEKINTÉS A FŐVÁROS MŰVÉSZETÉRE (1922)

Az életút kitérőjeként áttekintjük a korabeli főváros képzőművészeti életének jellemzőit, hogy feltérképezzük az ott megszerezhető művészeti impulzusokat, irányadó hatásokat.

Budapesten a Tanácsköztársaság leverése utáni években bénult, még kialakulatlan művészeti élet volt. Törés állt be a Nyolcak és aktivisták<sup>32</sup> által hozott lendületben, amelynek képviselői Cézanne<sup>33</sup> művészetét tekintették vezér csillaguknak. (A Rippl-Rónai Ödön gyűjteményben Rippl-Rónai József művein túl dominált e csoport anyaga.) A legjobb művészeink visszavonultak, vagy emigráltak. Egy korábban előkészített reform során a Képzőművészeti Főiskolán Lyka Károly<sup>34</sup> és Réti István<sup>35</sup> a nagybányai szellemű művészképzést

alkalmazták. Szakítottak a gipsz szobormásolatok rajzolásával, s helyébe az élő modell utáni természet tanulmányok kerültek. Az ott tanító Vaszary János és Csók István<sup>36</sup> modern, internacionális festészeti irányultságú befolyását rossz szemmel nézték a maradi kollégáik. A hivatalos támogatást az államvallásra és az aktuális politikára alapozott nemzeties szellemű neoklasszicista művészet élvezte. Ennek ideológusa, Gerevich Tibor<sup>37</sup> elutasította Rippl-Rónait és a Nyolcakat.

Az új klasszicizmus felé vonzó tehetséges művészek tudatosan eltávolodva a szoroson vett naturalizmustól, a világos és élesen meghatározott formákkal, a cézanne-i elvek szerint hangsúlyozott plaszticitással éltek. Két, egymástól eltérő talajról kaptak indíttatást. Egyrészt a reneszánsz és a manierizmus mesterei iránti csodálat hatott befolyással. Másrészt az 1910-es évek magyar avantgárdjának, a Nyolcak és aktivistáknak a klasszicizáló hajlamú művészei, Berény Róbert<sup>38</sup>, Czigány Dezső<sup>39</sup>, Orbán Dezső<sup>40</sup>, stb. hatottak továbbra is az 1920-as években. A fiatal Szőnyi István<sup>41</sup>, Aba Novák Vilmos<sup>42</sup>, Patkó Károly<sup>43</sup> árkádiai aktkompozícióin a nagy formákra redukálódott az ábrázoló törekvés. Szoborszerűen festett, monumentális emberi testek lettek a nagy formátumú képek tárgyai, ahol a tárgyi világ kis részletei eltűnnek. Uitz Béla<sup>44</sup> néhány évvel korábbi kékes színű portréi és Kmetty János<sup>45</sup> aktjai szolgálhattak mintául számukra. A klasszicitás, például Ádám és Éva megjelenítésében, nemcsak a magyar festőknél, de Európa több országának művészeinél is jellemző volt. Fiedler<sup>46</sup> esztétikája hatására, Hans von Marées<sup>47</sup> mitológiai tárgyú olajképein az ideális létszerű nyugalomban ábrázolt aktok témája lett a modern árkádiai képek mintaadója.

Bernáth Aurél ekkor Bécsben élt. Ott készítette a „Graphik” című albumát. A „Nyugat” folyóiratban megjelent Hevesi Iván kritika alapján avatta őt jelentős, modern, magyar képzőművésszé. Szimbolikus jelentésű, expresszív-kubista stílusú megfogalmazásaként értelmezhetjük bennük az első világháború és a Tanácsköztársaság utáni Magyarország bonyolult politikai és szellemi viszonyait. Balázs János az elsők között láthatta a „Graphik” - albumot. A pályafutását Berlinben folytató, s a néha hazalátogató Bernáth a Gerevich-csel szembe forduló, progresszív irány felé orientálta Balázs Jánost. Kettőjük kapcsolatát – Balázs későbbiek során kialakuló művészetének ismeretében – joggal tekinthetjük mester és tanítványi viszonynak. Bernáth arra ösztönözte, hogy elvonatkoztató szemlélettel modellálja a képek motívumait. Hagyjon fel a pontos és részletező leírással, legyen szuggesztív.

Balázs János élvezettel szívta magába a fővárosi kultúrát. Sóvárogva nézegette a könyvesboltok polcait. A művészeti könyvek számára elérhetetlenül drágák voltak. Kortárs magyar festők kiállításait is látogatta. Biztosra vehetjük, hogy hatással volt rá 1922-ben a Belvederében<sup>48</sup> a fiatal Derkovits Gyula<sup>49</sup> és Patkó Károly árkádikus kompozícióiból rendezett kiállítása. Ugyanebben az időpontban a Helikonban<sup>50</sup> volt posztumusz kiállítása Nagy Balogh Jánosnak<sup>51</sup>. Ő az egyetlen, szintén szegény sorsú művész, akivel Balázs festészete rokonítható. „Szegényszagú, igénytelen csendéletek, anyja, önportrék ...a geometriai meghatározottságú szilárd kompozíció és a halovány, választékos színvilág jellemzi.”<sup>52</sup>

A budapesti felvételizés nem okozott nehézséget a tizennyolc éves fiú számára: „Kedves szüleim és Testvéreim! .... A felvételi a Főiskolán megkezdődött rajztáblám nem volt, s egy deklin rajzolok a rajztáblát azt küldjék el, akik ott rajzolnak nem valami sokat tudnak... Balázs János műv. növ.”<sup>53</sup> – Ezzel a felvétellel nem sikerült bejutnia a Főiskolára. A család otthon nem értette a dolgot. – Pedig a jelentkezők mezőnyéhez képest jól mérte fel tudását. A leveléből kicsengő öntudat jogos, néhány hónap múlva festői bizonyítékot is szolgáltat hozzá.

#### A MŰALKOTÁSOK KEZDETE (1923)

Az 1923-as év március 28-án festette a kitűnő „Önarckép pipával” című képét (31. sz. kép). Élesre ívelt, kék szemekkel, feszült arccal néz ránk. Uitz Béla és Kmetty János kubizáló keménységű arcképeihez mérhető kvalitással rendelkező mű. Balázst a korabeli fénykép és az egykori barátok törékeny őzgida fiúnak írja le. De az önarcképén a benső énje, a szellemi ereje teljében és tudatában ismerhetjük meg. A geometrizáló logikával letapogatót arc oly kemény akaratot és céltudatot áraszt, mint egy harcosé. Sötét, zöldes barna háttérből jobbra forduló féloldali beállításban, a művészi szerepet jelentő pipával szájában, egy nagyon jelentékeny, felnőtt korú fiatalemberré nemesedett. A világos arc félen a szem kifejezése fanatikus. A könny zacskó felőli szeglet rózsaszín-vörös. Ez a szemgolyón tiszta fehérbe megy át és találkozik a drágakőként izzó kék-kerek íriszszel, amely megbékél a nagy fekete pupillában. Ezek a szemek a Csontváry<sup>54</sup> önarckép világ-egészt befoglaló és kisugárzó szemének fényével hatnak. Vizsgáljuk meg a szem körül összetartó arcvonásokat. A homlok plasztikus V alakzata ékelődik az orr tövéhez. A kettőt szárnyasan keresztezi az erős szemöldök. A homlokán viselt „kereszt” olyan ember lelkületét tárja elénk, aki a szigorú összpontosítási képességgel, hivatástudattal végzi hivatástudattal vállalt feladatát, a művészetet. Drámai sorsa a szemeiből olvasható ki. Az arc többi részletével ellentétben aggodalmat, riadt félelmet is elárul az emberből. A jobb szem bogara sarokba szoruló. A fölé ívelő szemhéj egy nagy fénylő szemfehérjét keretez, amely a lelki felindultságot, a törékenységet, a kiszolgáltatottságot jelenti.

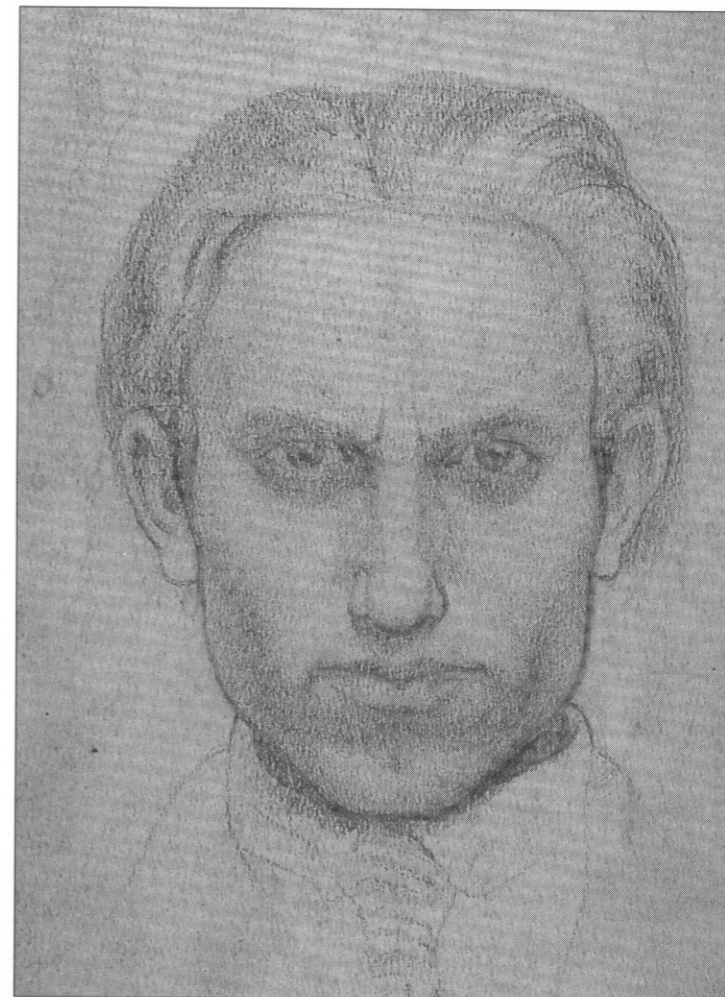
A másik kép, amely őt egyéni művésszé avatta, egy pasztellel festett csendélet. „Tányéros Csendélet”, avagy „Szegényes csendélet” címekekkel vált ismertté. (Meg kell különböztetni a majd két évvel későbbi, hasonló eszközöket ábrázoló fő művétől.) Fleinerék vásárolták meg. A náluk járt Kunffy Lajos amikor meglátta, elragadtatással kiáltotta: „Ez a Balázs egy második Chardin!”<sup>55</sup> A képet megöröklő Fóthy János mondta később róla: „...egy csendélet, amely az én birtokomban van és amelyet komoly, nagynevű festők úgy csodálnak meg, mintha egy eddig ismeretlen Cézanne kerülne a szemük elé. Pedig nincs ezen a képen más, csak egy olcsó, fehér porcellán tányér, egy bádogganál, egy szék hajlított háta, ez az egész. És mégis egy egész világ. Mint festői alkotás pedig: az eszményi tökéletesség. Meg nem válnék tőle semmiért.”<sup>56</sup> Ez a kép már

nem csupán cézanne-os, inkább a hasonlóan szegény sorsú Nagy Balogh János művészetével van rokonságban. A festők abban az időben nagy erőfeszítéssel redukáltak. Keresték a forma letisztult lényegét. De íme itt van két eset, Nagy Baloghé és Balázsé: az ő szegénységük által puritánna nemesedett világuk révén, meszterkéltség törekvése nélkül alkottak lényegre szorító stílusban.

Kunffy Lajos, aki sok európai múzeumot ismert, jó meglátással hasonlította Chardin-hoz Balázs János művészi karakterét. A francia rokokó különc festője csendes lázadással visszahelyezte jogaiba a világnak azt a mindennapi részét, amit a festészetben akkor még elhanyagolhatónak vélték. Puritán csendeleteinek tárgyait kiemeli a környezetükből és intim érzelmeket kapcsol hozzájuk.

Szorosabb a viszony az ifjú kaposvári művésziünk és Nagy Balogh János festői világával. Erre a tényre Bernáth Aurél leánya, a művészettörténész Bernáth Mária mutatott rá. „Ha a balázi életművet el akarjuk helyezni a magyar művészet vonulatában, akkor Nagy Balogh Jánost kell említenünk, mint akihez művészkatalag csakúgy, mint szellemileg a leginkább kapcsolni lehet.”<sup>57</sup>

A tizenkilenc éves Balázs János egy kaposvári közös kiállításon szerepelt először a nagy nyilvánosság előtt. Attól kezdve nemcsak mint fiatal tehetségre, hanem a már megméretett kiállító művészre tekintettek az emberek. Képei közt ott volt, több tájképe mellett, az imént bemutatott önarcképe is.



Önarckép 1923. (vörös kréta)



*Szegényes csendélet 1923. (pasztell)*

1923-ban a helyi lap közli a hírt. „Gyűjteményes kiállítás a Turulban.

Kaposvár és Somogy műértő, műpártoló közönségét kellemes látványossággal lepi meg szombat délelőtt két lelkes ember: Kozma Sándor és Goitein Mór. Szinte lehetetlen akadályokat leküzdve, a két képkereskedő nagyszabású kiállítást rendez a Turul nagytermében. A kiállításra kerülő képek alkotói közt az ország leg-híresebb festői szerepelnek. Nem kevesebb, mint 150 képpel nyílik meg a kiállítás, melynek anyaga művészi értékben, becsben messze túlszárnyalja az utóbbi években rendezett kiállításokat.

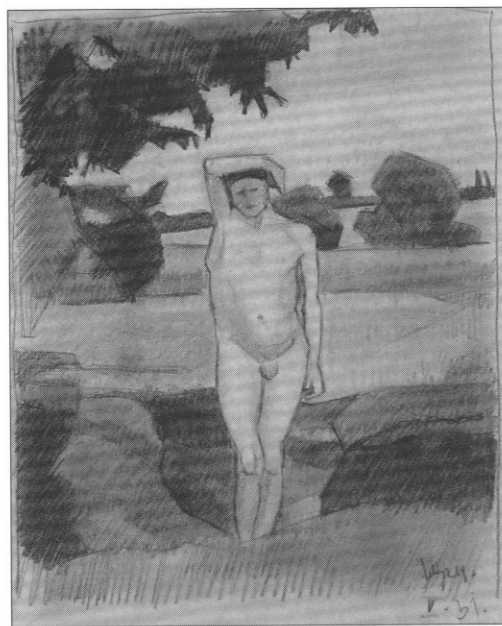
A kaposvári és somogyi művészek közül Rippl-Rónai József két arcképpel, a Berlinben élő Bernáth Aurél önarcképpel, Bacskay Béla, Kunffy Lajos tájképekkel, Balázs János iszákajai tájképekkel, önarcképpel szerepel, és kelt méltó, megérdemelt feltűnést.”<sup>58</sup>

Az újságcikkben említett Iszák-domb alatti tájképekből egy viszonylag nagy méretű kartonra festett olajkép van előttünk: „Iszákajai tájkép nyárfákkal”. A Kapos folyó medrének széléről nyújt kilátást a sík területen álló, sorakozó nyárfákra. A kép bal fele súlyosabb. Ott a sötétzöld falombok szerkesztett, klasszikus át-lós kompozícióban válnak összetartozóvá. A jobboldali képtér könnyed, üdítő, távlatot nyit. Az éles, sziluett szerű folt-tömböket a szépen kéklő ég mezeje rajzolja körül. Ezt a művet is a főművek egyikeként jegyezzük. (22. sz. kép)

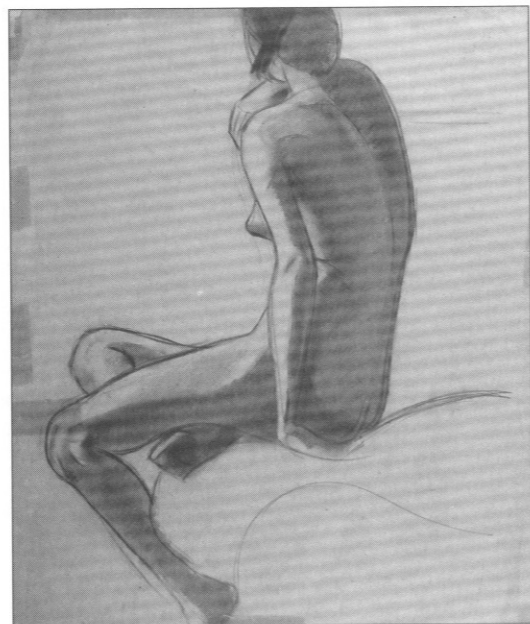
1923. július havától három hónap művésztelepi munka következett. Raksányi Lajos ajánlására részt vehett Pécsen Csók István nyári gyakorlatán. „A kurzuson közel tizenöt tanítvány dolgozott. Csók Istvánt a tanársegéde helyettesítette. Balázs Jánosnak nem jutott hely a közös szálláson és a menzán. Mint mindig, híján volt a szükséges mennyiségű rajzlapnak és festőeszközöknek” – emlékszik a vele tartó Raksányi. A biblikus képein már jól átlátta az emberi mozdulatok összefüggéseit, de a részlet megoldásokhoz akt stúdiók kellett. Pécsen erre is nyílt alkalma. Üde mecseki tájképek mellett szabadban álló aktokat is festett pasztellel. (20. és 17. sz. képek) A naturális természetű akt tanulmányoktól még messze volt az út addig, hogy beépítse a tavasszal festett, feszes, jól kiművelt képvilágába.

A művész képvilágának bővülése csak organikus és egységes rendszerben lehet jó. A folyamat nehezen kibomló, aktív szellemi erőfeszítés kell hozzá. Balázs János művészi titkai a kezünkbe kerültek. A Fleinerné biztatására vezetett napló és a barátjának írt levelek nagyon értékes dokumentumok. A társaságban visszahúzódó, nehezen oldódó, zárkózott fiatal művész számára nagyon hasznos volt a napi gondok, események mérlegelése. Szembesülhetett a féltékenysége miatt elhallgatott gondolatokkal. Az önmagának megfogalmazott vallomások nyomán megnyílt.

„1923. decz. 22. Ma van születésem napjának 19. Évfordulója, ma vetek ide egypár sort, s hogy ezután folyton feljegyezzem a megfigyelésemet, tapasztalataimat, stb. Festeni igen keveset, jóformán semmit se festek se rajzolok. Hogy miért? Tudja Isten nem tetszenek amiket festek, olyan üresnek érzem őket, olyan anyag-talanok a tárgyak rajtok. Az a Bernáth, az a Bernáth az csak kiforgat engem, de úgy kell, mert amiket mond,



Vízparton álló fiúakt 1924. (ceruza)



Ülő akt 1924. (szén)

az mind igen okos és jó dolog. Azt mondja ne keressek azaz ne fessek napsütést, abstraháljak el a napfénytől, a részletektől, csak a nagy egységet keressem, a lényegét. Mert azt tudom, hogy a napfényben a dolgok, a tárgyak elvesztik masszivitásukat, anyagtalannak lesznek, a formák fölbomlanak, laposak, kiterjedés nélküliek lesznek. Ez a dolog a baj most nálam is. Hiszen az ilyen kép is lehet ám jó kép, de tudja Isten, most nekem ez nem felel meg. Meg a Bernáth azt mondja, hogy az idén egy kissé hanyatlottam. Igaz, de csak abból a szempontból, hogy a magam szubjektivitásából kevesebb van benne, inkább most jobban a tárgyi hűségre való törekvés látszik meg a dolgaimon. Az objektivitás javára, a szubjektivitás kárára. Igen, mindezen dolgokat teljesen keresztül vinni, nagyon sok-sok tépelődés, gondolkodás, önemésztés, sokszor kínzó önmarcangolás által lehet keresztül vinni, az ember fél, éjszakánként nem aluszik, töpreng: de muszáj! Ha az ember el akar valamit érni. A képnek szuggesztívnek kell lennie, a tárgyi hűség mellékes, azaz nem fontos, mert én nem annak a valaminek (az objektum) a pontos lemásolására töreksem, hanem arra, hogy az a valami bennem miféle rezonanciát kelthet, vagy pedig teljesen a magam szubjektivitását festem oda a vászonra. Ha tanulmányt akarok festeni, akkor inkább köthetem magam az objektumhoz. Hej nagyon sokat lehet mindezen dolgokról gondolkodni. Igaza volt a Bernáthnak, amikor azt mondta 1921-ben: „Hm, nem olyan könnyű dolog ám a festés.

1923. decz. 23. Mai napról mást nem jegyezhetek fel, mint csak azt, hogy a mai napon megfehéredett a világ, esik a hó.

1923. decz. 30. Ez évnek utolsó vasárnapja. Elmúlik ez az év is, csendben, hogy megint felvegyük a jövő évnek a terheit. A mai nap gyönyörű volt. Újjongó szívvel örültem neki, szép napfényesen havas nap. Reggeltől kezdve egész napon át figyeltem a szépségét, ami a havon lejátszódott, reggel: narancsos, azután mind világosabban sárgásfehér tarkázva kék, kékeslila árnyékokkal s minden fölött valami csodásan gyöngéd zöldesszürke ég domborult. Egy ilyen téli napsütést festettem, szalmakazlakkal, földkupacokkal, fákkal. Szép nagyon, szép a tél, hejh! De még szebb a május, meg a nyár. Krisztus sírbatételét festem most, nagyon nehéz dolog, modelljeim nincsenek, így tehát teljesen a képzeletemre vagyok utalva, de azért meg kell csinálnom. (Itt egy vázlatrajz van a Sírbatételről – (H.J.) – Legutóbb eladtam egy pasztellemet, melyen öregapámat festettem le, amint este a konyhánk sarkában csendesen pipázgat. A Halász Mancsi úrhölgy vette meg 20.000 koronáért, ugyanakkor – csütörtökön – vette meg egy, még Pécsen csinált szénrajzomat, egy utcasarkot ábrázolót.

1924. április 1-én este. Régen még a múlt évben írtam utoljára, azóta pedig sok idő eltelt ám már: Január, Február, Március, s íme itt van Április is. Most midőn e sorokat írom, hűvös azaz hideg időjárás van, északi szél fú, az ember nem igen kívánczik ki, dacára a zöldelő Természetnek.

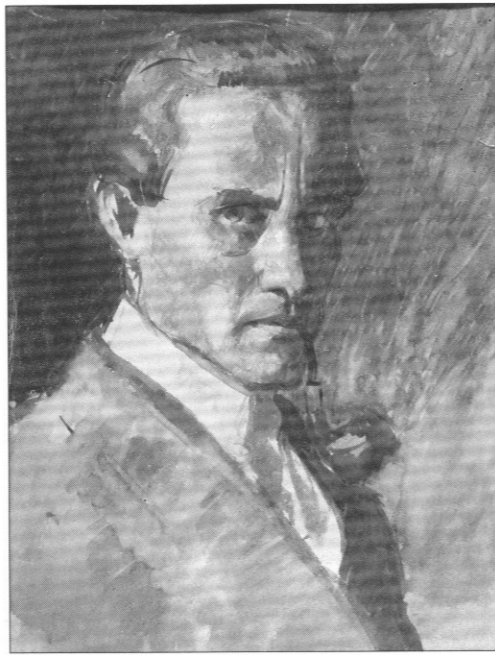


Sírbatétel 1923. (olaj)

Mit csináltam ez alatt a három hónap alatt? Részletesen nem tudom leírni: arcképeket festettem megrendelésre, amitől Isten ments! A Kozma műkereskedő piszkált, hogy fessek arcképeket, ő majd szerez megrendelőket, természetesen neki is volna haszna belőle, ettől az ő fajta arcképezéstől bizony hamar elment a kedvem, pláne mikor micsoda nyavalásan akarta az anyagi dolgokat intézni. Lefestettem a feleségét, a felesége anyját, az apját, az apja: Fleiner Samu arcképeért fizetett ötvenezer koronát, holott többet is ér. Egy nagykabátot is adott a Kozma, hogy majd képekkel lefizetem neki, kető már nála is van.”<sup>59</sup>



Önarckép 1924. (diópác)



Önarckép 1924. (diópác)

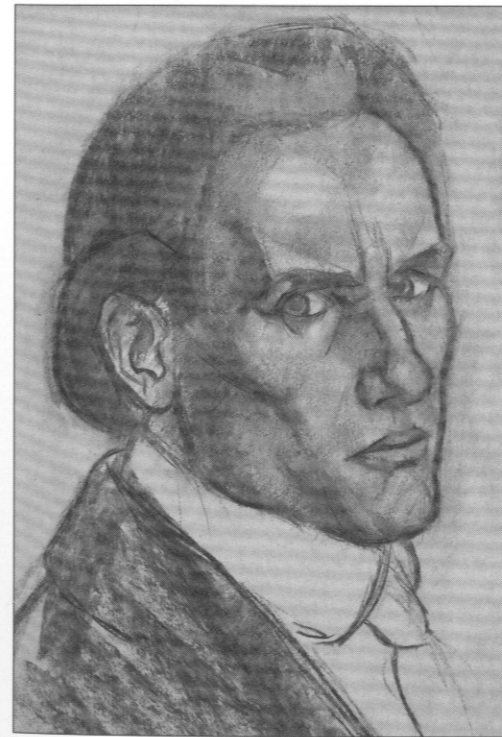
Hétköznapi gondok egy vidéki festő életében. Kimegy a város szélére tájképet festeni, de csak rajzol, mert lefagy a keze. Egyikre ezt írta: „Balázs János 1924. Befejezetlen, mert a hideg havon néha meg is hűlhet az ember.” Mivel nem volt neki, örült a Kozma Sándortól kapott kabátnak. Jó időben elgyalogolt Bárdibükkre is. Goszthony Mária egy éve tért vissza Olaszországból és később is szívesen fogadta ifjú művészkollégáját. Egy kis finom fekete kréta tájképet vett tőle. A fekete krétával csodát tudott művelni.

Róka Istvántól származik a megfigyelés arról, hogy miként rajzolt tájképet János. Együtt választottak motívumot. Az unokatestvér már javában dolgozott a rajzán, de Balázs még mindig csak figyelt. Pipára gyűjtött és összeszorított szemekkel, feszülten méregette a tájat. Nem adta meg magát olyan engedelmesen a látványnak, mint korábban a Pazsitzky tanárával együtt készített naturalisztikus képek idején. Megtanulta formák szerint értelmezni a természet nyújtotta ezernyi benyomást. Uralkodott az érzelmi hatások felett. Amikor kész volt a belső elképzelése, hozzálátott a munkához.<sup>60</sup>

Az erdei barangolások legszebb képe a „Töröcskei erdőrészlet”. A csenevész fák által alkotott erdő belseje, a hullámos felszínű talajon tüneményes fényekben játszik. (21. sz. kép)

Az 1924-es évet a portrék gyakorisága jellemzi. Fő helyre kell emelni az akkori „Kalapos önarcképét”, amely fekete krétával, egészen egyéni technikai bravúrral készült. Könnyed vonalak, leheletfinom, szürke tónusok összjátéka az egész mű. Észrevehető hasonlóság van az ő és Derkovits arca közt.

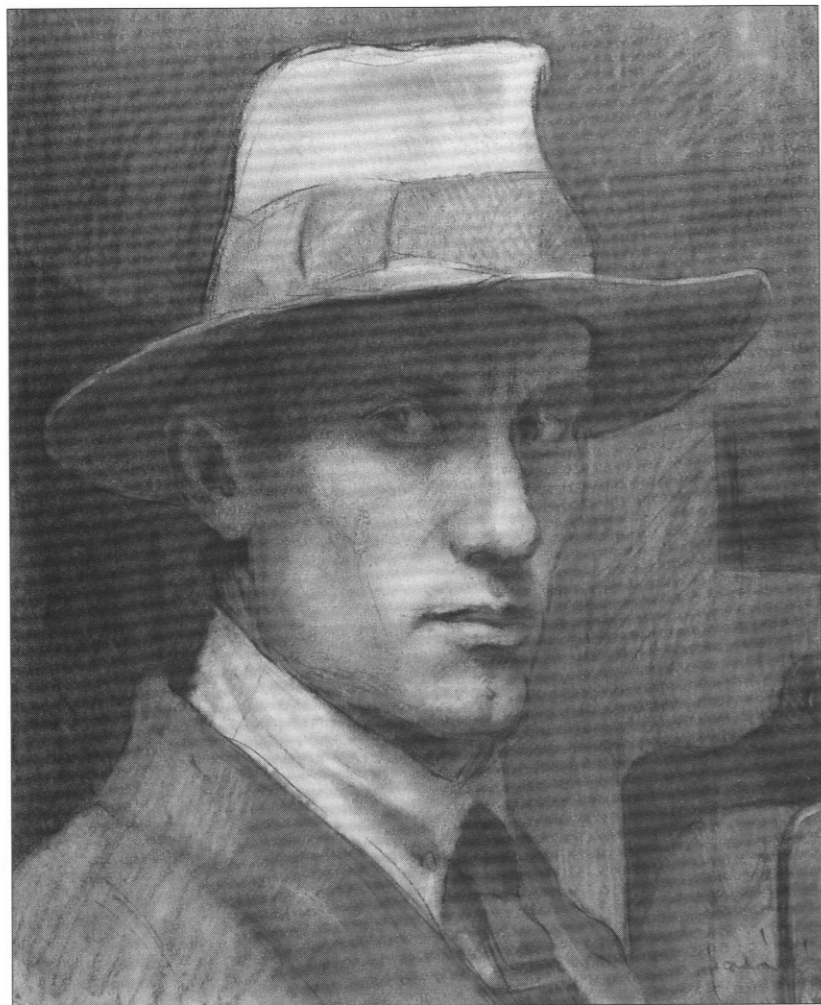
Sok önarcképet rajzolt és festett. Mindegyiken fejlett öntudattal, féloldali fejtartással, összeszorított, szigorú szemekkel néz. Az 1922-beli ceruzarajzon a közepen elválasztott haja szárnyasan omlik kétfelé. Némi szecessziós hajlékonysággal vezeti az elegáns biztonságu vonalait. Szép és rokonszenves – a sors kegyeltjeként látjuk őt. Talán egy évvel későbbi a diópáccal készült önarcképe. Itt teljesen szembefordul. Haragos nézésű, mint aki dacol az világgal szemben. Lélekben nagyon erős. Magasra törő művészi ideáljai vannak, nem hagyja magát kiszolgáltatni a sorsnak. Az élet egésze kihívás számára, egy olyan feladvány, amelyre művészi megoldással, egyéni felfogású képekkel kell válaszolni. A következő pipás önarckép szintén diópáccal van festve, és ismét félrefordultából néz vissza. Félelmetes tekintet árad a sötét arc- fél felvillanó szeméből.



Önarckép 1925. (szénrajz)

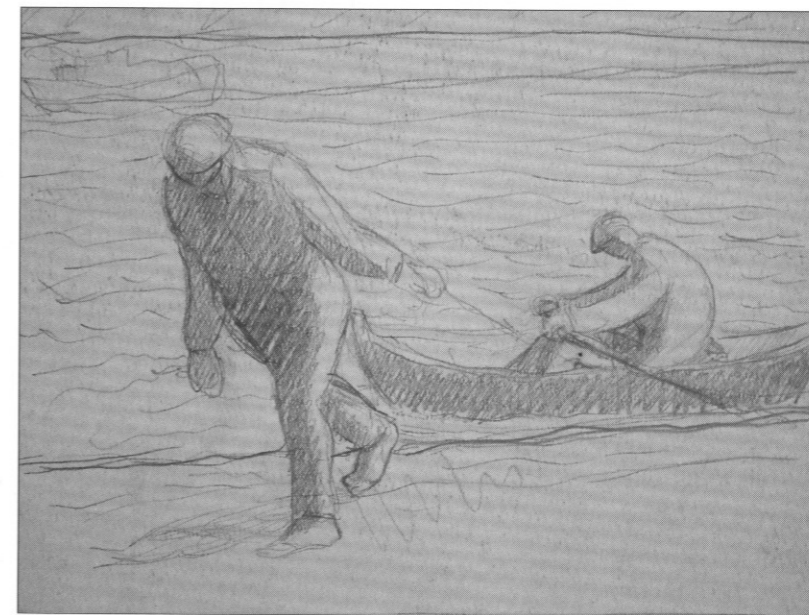
Az 1925-ös, kitűnő szénrajzon már nem az indulat, hanem a geometrizáló formaadás kapta a fő hangsúlyt. Felülkerekedett már a művész önmagán. Ha az iménti képsort áttekintve visszatérünk a sor időrendi végén álló „Kalapos önarcképhez”, egy egészen különös dologra kell figyelni. Immár az alkotói akaratot könnyedén, fölényes rutinnal megvalósító emberrel állunk szemben. Mentés attól a görccstől, aki tegnap még összevont szemöldökkel nézett vissza. Nem kell a pipa, hogy tudassa művészi státusát. Széles karimájú, puha kalapját egyenes tartással, póz nélkül viseli. A le nem vett kalap úri szokás. Kalappal állni szobában, egészen meglepő. Bennünket, a nézőit, a vendégeit fogadja így. Hetykeség volna tőle? Különösen nyúlánk lett az arca. A karima alatti árnyék vízszintesen keresztelje az egész képet. Egyensúly és bizalomkeltő nyugalom lett a hatás. A szürke háttérben látható szobai miliő révén bebocsátást kapunk a művész puritán otthonába. Egy támlás ágy részlete és fölötte a falon keretezett kép vehető ki. Ez az ő komor, csupasz világa, amit nem szégyell, sőt a festői lényegének alapjaként, öntudattal vállal. Hamarosan többet is enged majd a világnak látni belőle, abban a rejtőző, alig fényben. Majd megmutatja az asztalát, a rajta álló kevés eszköztárát. Megtudjuk, hogy ennyire szegény felszereléssel is a kultúra magaslatára

juthatott. Egy évvel későbbi képben bemutatja édesanyját és Eszter húgát. Egy év múlva már nyíltabban, biztosabban feltárulkozik... A kalapos önarckép festői érzékenysége csúcsteljesítmény. A művésze is tudja ezt, aki a Nagy Balogh önarcképek lelki rokona.



Kalapos önarckép 1924. (kréta)

Korábbi levelében Bernáth Caesarnak élvezettel számolt be, hogy nem is ecsettel, hanem festőkéssel készült Cézanne képet látott a múzeumban. – Ez a Szépművészeti Múzeum „Buffet” című csendélete lehetett. Mint minden újat, ő is kipróbálta a festőkést. A múzeumban látott motívumot otthon magának is beállította a „Csendélet bögrével és hagymával” című olajképéhez. Szépen gyúrt, fehér drapéria hegyet vesznek körül a vörös és kék színű tárgyak. (23. sz. kép) A „Fikter Jani pipával” című remek mellképen a cézanne-i technikával is kitűnőre vizsgázott. Itt is egyik főművéről van szó, a téli sapkában, kabátban kék sállal a nyakában megfestett rokon fiú portréjáról, amely a Czigány Dezső portrék és önarcképek mélységével vetekedik. (24. sz. kép) A Rippl-Rónai Ödön gyűjteményben láthatott Balázs szép példákat belőlük. A kék háttérrel és fekete ruhával keretezett, sárga fényben sugárzó fiatal férfi arc festőisége rangos helyet biztosít alkotójának a magyar képzőművészetben. Joggal élhetünk az ismerős szavakkal, miszerint, ha csak ez az egy képe volna, az is elég a dicsőségéhez. A cézanne-i példa még meggyőzőbb tanulsága a festőjének nagyságát emelő „Olvasó Fikter Jani” című kép. Ugyanabban a sapkában, de itt a nyitott képeskönyv fölé hajló embert látunk. Sötét öltözetének súlya behúzza a puha, barna kanapéba. Feje fölött könnyed, világoskék fal reflektál a kép alján kézben tartott könyv világos lapjaira. (26. sz. kép)



Halászok (ceruza)



## A FŐISKOLA (1924)

Az ifjú Balázs János ismételen a nagyon vágyott, az addigi életét megváltoztató fordulat elébe állt. Jelentkezett Budapesten a Képzőművészeti Főiskolára. Az előrelátható tanulmányi költségek fedezését a fővárosi sajtó szervezeteknek eladandó rajzaiból remélte. Az ötlet Fleineréké volt. – Dr. Fleiner Mór Budapesten élő fia, Fóthy János irodalmár, a Pesti Hírlap újságírója új pártfogók reményében bemutatta Balázst az Újságírók Egyesülete elnökének. Azt kérték, szerezze meg Wolfner Gyula könyvkiadó támogatását.<sup>61</sup>

1924 nyarán tiszteleggel végigdolgozta a felvételit és ismét nem vették föl. Az ok érthetetlen mert nem az anyagi és társadalmi helyzete szerint mérettetett meg. Olyan művei voltak otthon, amilyeneket a főiskola mesterei nem is sejtettek, – egy nagy művész képei – és pártfogó nélkül intézményes keretek közti tanulmányokba sem kezdetett. – A helyzeten ismét Fleinerék segítik át. Fóthy János írta le az akkor történeteket:

„Anyám levelet írt nekem, hoznám be Balázst a Képzőművészeti Főiskolára. Tudtam: nehéz lesz, majdnem lehetetlen. 1924. késő őszen volt ez, hat évvel a háború befejezése után és a Főiskolát még mindig nem tudták fűteni (!!!), a növendékeknek egyetlen terem állt rendelkezésére. Felkerestem drága Lyka Károly bátyánkat, aki ekkor a Képzőművészeti Főiskola rektora volt és előadtam kérésemet.

– Bármit kérnél tőlem János – mondta Lyka Károly – szívesen teljesíteném. Csak ezt az egyet ne kérd. Sokszáz jelentkező közül mindössze nyolcvan vettünk fel, a fűtési lehetőségek hiánya miatt. Ne haragudj, nem tehetek semmit pártfogoltad érdekében.

– Akkor legalább annyit tégy meg Károly bátyám, hogy nézd meg a rajzait. – Velem volt a kis Balázs rajzos mappája. Lyka érdeklődve, majd egyre lázasabban csillogó szemekkel nézte a rajzokat, azután felindulva ezt mondta: – Hja barátom, most már más a helyzet. Hiszen ez a gyerek egy új Munkácsy. Életemben nem láttam ilyet. Jöjjön fel, máris felvettem a Főiskolára. Legfeljebb kiteszek egyet a nyolcvanból. Ilyen zsenit nem hagyhatunk elkallódn.

– Köszönöm – mondtam diadalittasan.

– Nem! Kiáltotta Lyka – én köszönöm neked.

A kis Balázs Pestre jött.”<sup>62</sup>

Balázs Jánosnak, mivel nem lévén érettségije, a tanév kezdetétől pár hetet megkésve, a rendkívüli növendékek között nyert felvételt.

„Igazolvány. Mi, az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola rektora ezennel hivatalosan bizonyítjuk, hogy Balázs János úr, aki Magyarregesen, Somogy megyében 1904. év december hó 22-én született, a Képzőművészeti Főiskola rendkívüli növendékeül felvétetett.

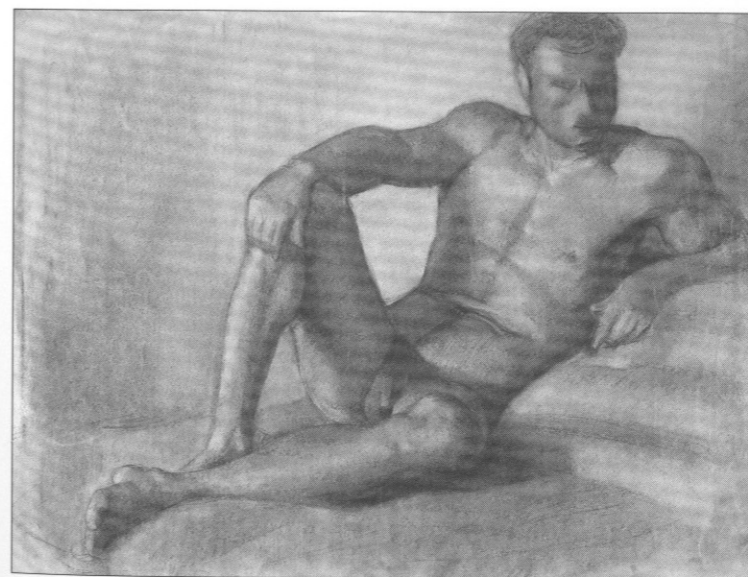
Budapest, 1924. Október hó 1-én. Csók István az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola e.i. rektora.”<sup>63</sup>

Tisztelettel nézett fel mesterére, Glatz Oszkára, aki az első évesek legjobbjának tartotta őt. Amint a felvételi alatt, ettől kezdődően is a Nyugati pályaudvaron, Róka István szolgálati zugában lakott. Egyetlen öltözéke volt télre is, nyárra is, egy sötét öltöny. Hogy a posta bélyegek költségét megtakarítsa, a vasutas rokonra bízta, hogy eljuttassák leveleit szüleihez, barátaihoz. A rajzait nem tudta értékesíteni Pesten. Csak az otthoniakra támaszkodhatott.

A szüleit kéri, „...legyenek szívesek, küldjék utánam, és mielőbb, a szekrényemben a körző alatt egy papírban levő gyantát, és ha tudnak, valahogy egy kis spirituszt is vegyenek, vagy szerezzenek, mert a szénrajzaimat fixírozni kellene, mert különben tönkremennek.” „...vegyenek egy pár cipőt, ha lehet, ruhát is, de ne ilyet, mint ez a mostani, ami rajtam van, ami ennyire fakul, valamivel jobbat.”<sup>64</sup>

„Hát először is ebédelni nem járok ki Budára, felmondtak, hogy az a rosseb enne meg, hanem magam csinállok ebédet, reggelit, vacsorát, amelyet nem is olyan nagy kunszt csinálni. Reggel fogok egy kis darabka szalonnát és pirítva megeszem, délben ugyanúgy és este viszont, meg ha van, és futja a pénz, néha tejet is veszek, nehogy netalán helyette ricinust kelljen vennem. És ez a szalonnázás már így megy egy hónap óta ...

...Amikor hónap eleje van, akkor Pista bátyám rizst és tejet szokott venni, és csináljuk pár napon át a tejberizst, ami nem is rossz dolog, amíg van... hanem azután megint a szalonnázás folyik, ilyenkor aztán a Pista bátyám emlegeti a Kripkót, aki a bátyáddal, az Aurél mesterrel lakott a Csurgó-féle szőlőben...



Férfiakt 1924. (szénrajz) – főiskolai tanulmány

Nyomorúságos életem van, de nem csüggedek... vigasztal az a tudat, hogy tudom, miért nyomorgok, a Művészetért. Pedig de nehéz, nagy dolog ez, nagyon sokat kell kínlódn, mert hogy az Aurél mester szavával éljek, midőn mosolyogva – akkor láttam először mosolyogni – azt mondta: Hej, nem olyan könnyű dolog ám a festés! Mint-hogy nagyon igaza van, ha az ember belekóstolt, és „valamit” akar csinálni, úgy bizony oda kell az egész mindenét áldozni.

...A mesterem, Glatz Oszkár, egy nagyszerű ember, nagyon tréfás, és jó ember.” – szölt a november 24-i levél.<sup>65</sup>



Bernáth Elvira 1924. (ceruza)

## A VERGŐDŐ LÉLEK

A kéthetes karácsonyi szünetet Kaposváron töltötte. Az ünnepek bensőséges kötelezettségei szerint, ellátogatott a pártfogóihoz, barátaihoz beszámolni a főiskolai életéről. Bernáthéknál családi képet festett ajándékba. Lerajzolta a hegedülő Caesart és Elvirát. A lányról külön egy nagyon szép arcképet is rajzolt és azt adta neki karácsonyi ajándékkul.

Visszatérve a Nyugati pályaudvarra, megbetegedett. A MÁV pályaorvosa megjegyezte Balázs állapotáról, „Nem csodálom, hogy ebben a vékony ruhában megfázott.” Ekkor ír újra barátjának, Bernáth Caesarnak:

– „Szeretett kedves jó Caesarom!

– A sziszegő, dohogó vasszörnyeteg hátán, kattogó síneken jöve, ismét megkezdtem a „Szent Égi Komédiát!, a nagy táncot, melyhez az élet fújja a muzsikát és mi halandók járjuk rá a táncot, mely hol gyorsabb, lassabb, míg végre a húr a teljes megfeszülést eléri, akkor örült kalamajkává lesz, mely kavarja-kavarja az embert, míg végre jön a Nihil. Ez a rendeltetésünk, csak csináljuk ezt a forgást. Amit itt írok az már egy vergődő lélek éji látomása, gondolata. Lelkemben a legideálisabb gondolatokkal jöttem el hazulról, a legszebb gondolatok egymást érték a fejemben és midőn ideértem, mind mind szertefoszlott, széttépte a „Reál”. Idegeimnek jól esett a szép gondolatokban való gyönyörködés, olyan jól éreztem magamat, de csak mindig egy-egy gyorsan tűnő percig, mert én nem tudom, valami nem tudom kimondani micsoda, folyton odatolakodott a legszebb gondolataim közé. Valami remegés féle, bizonyos szkepszis, egy felhőszerű melankólia, amely amúgyis melankólikus lelkemre még sötétebb árnyat vetett, hogy az öntépelődés keserves kínját még jobban érzem, hogy emésszem idegeimet.”

– A naplószerű vallomás azt a csalódását fejezi ki, amit a budapesti és a főiskolai élet okozott számára. Barátja levélben bízta kinttartásra, hogy a fővárosi élet ritmusához képest Kaposvár „álló tó”. A művész számára jobb a mozgalmas élet.

– „Álló tóban lakik a béka.” – folytatja Balázs a levelet. – „aranyos igazán aranyos, drága Caesarom – de szívemhez nőttél – (alig látok, könnyezik rád gondolva a szemem) – nálam az én énemmel talán ez kivétel, mert amit én itt is, másutt is írok, mondok, vagy nem tudom én, az mind hallgató számon, de mozgó és érző lelkemből jön, hogy aki a szívemhez nőtt, az benn is van. Hogy nem szeretek beszélni? Azt én nem tudom miért van. Én csak nézni, gondolkodni és hallgatni szeretek – talán olyan önvallomás féle ez, ne vedd zokon – szeretem a Csendet, melyben a Végtelenség megjelenik, azt a süket – nekem ugyan nem az – Csendet, hol s amelyben az idegek valamitől pattanásig izgatottak, hol a józan ész eltűnik, sírni, ordítani, hentergőzni, vagy magamat kitárni, ölelni, csókolni, kit? Mit? A világot? Önmagam? Vagy letérdelni és imádni azt a végtelen jó Istent, Krisztust és a szenteket, egy darabot felvenni a földről, telesírni, megcsókolni, eldobni a végtelenbe, oda hol a Szellem lakik, oda neki, egy könnyes, csókos rögöt, melyet egy

szenvedő lélek dob, aki nem tudott mást csak szeretni, aki türelemmel és akarattal legyűrt magában minden mást, hogy életét neki, azaz az általa alkotott Valamiért áldozza fel.

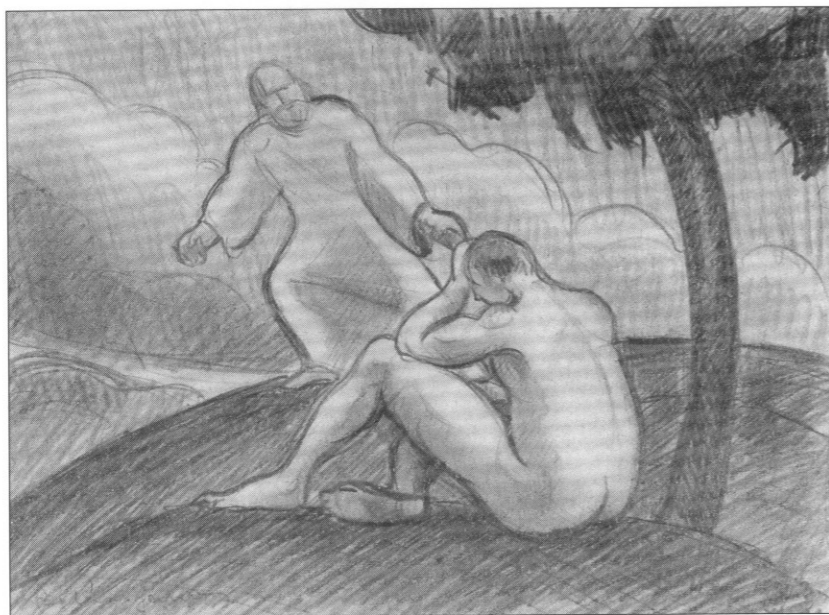
- Végtelenül magas a lakásod Óh! Isten! Küldöm hozzád fohászaimat, hallgass meg! – Jaj! Hiszen Neked írok Caesarom, talán haragszol is rám az ilyenért, hogy magamat írom... Nem, nem hinném azt.
- Írjak másról? Nem tudok most, a lelkemben az most sebet ütne, hiszen úgyis elég rajt a seb.
- Ahol most még ezt a levelemet írom, itt az utolsó napjaimat töltöm, mert máshová kell mennem, egyedül leszek majd, dehogy is, velem lesz az Isten, meg a Művészet. Hogy hová megyek, ezt most még tudom, de majd tudtul adom.
- Hanem addig is Isten veled és mindig. Édesanyádat, azt a végtelen, kedves jó Anyádat szeresd mindig, tiszteld és imádd, ugyanúgy a finomlelkű kedves Elvirát. Üdvözlöm mély tisztelettel őket és téged is.

Ölel mindig hű barátod.

Bpest. 1925. Jan 13. Balázs János.

Ui.: Levelet ha teheted rögtön írd.

- A képeket majd küldöm, ugye megteszed azt, hogy elviszed a Baumöhl mérnökhöz? Nagyon köszönöm előre is. János szeretettel.”<sup>66</sup>



Isten és ember 1923. (ceruza)

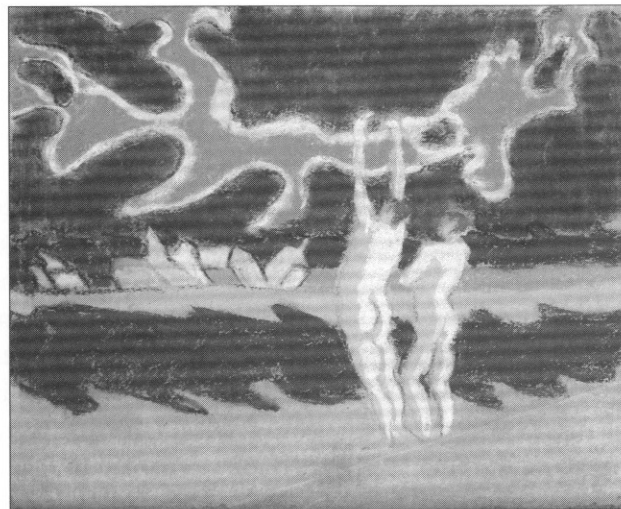
„1925. Január 14. Szerda.

- Tegnapelőtt jöttem vissza ide Pestre folytatni ezt e keserves, nyomorult életet, mely oly szűken méri javait nekem. Én Istenem milyen jó is volt otthon lenni, hol a szülői szeretet boldog melegében sütkérezhet az ember, hol olyan jól érzi az ember magát, akkor is ha szegény, de a szeretet gazdagsága betölti az űrt. Ott-hon hol az igazi jó barátok vannak, meleg, jók, akik megértik a lélek vígságát, szomorúságát; nem mint itt, hol az embernek nincsen jó barátja, egymáshoz hidegek, közönyösek az emberek, mindegyik a maga apró érdekével törődik, kicsiny, nagy, egyformán rohan, fut mindenki. Mennyivel más a mi kicsiny városunk Kaposvár. Olyan meghitt, barátságos ott minden, az alacsony házak, a fás utcák, a dombok, minden de minden. Este 8 óra után alig járnak az utcán, mindenki elbújik, meghúzódik kicsiny fészkében, a családi tűzhely boldog melegében, az övéi közé. Itt este kezdődik az élet, csúsznak, másznak az emberek, autók rohannak, villamosok csilingelnek, zúg, morog minden, mint egy forradalom.
- Itt ülök most ezen X lábú asztalnál és rovom ezen panaszos sorokat, melyet az élet tolt a tollam alá. Háttam mögött a kályhában a tűz szomorúan pislog, – nedves fa van rajta – jön már az alkony szürke homálya, kezdi befedni kicsi szobám nyomorult holmait, a vaságyat, a kályhát, mindent ami benne van, engem is, hogy valami szent misztikum legyen benne. Most megálltam egy percre, hallgattam a falon lévő nagy óra tikk-takkos ritmusát, mely még jobban figyelmeztet a mulandóságra. Múlik minden. Az emberek felett végig szalad egy nyirkos, sárga szellő, ledönt egyet-egyét belőlük. – Élet, élet az élembe tolt pohárba de keserű levet öntöttél. – Magam vagyok most ebben a házban, a Pista bátyám itthagytott, elment máshová lakni, beteg szegény, szeretne ő is egyszer már jól lakni. Hiszen ő is nagyon sok keserű kenyeret megevett már... Szeretem a magányt, ilyenkor tudok gondolkodni, töprengeni és ilyenkor szeretnék valami nagyot tenni, az embereket keblemre ölelni, csókolni barázdás, gondterhes homlokukat.
- 1925. Január 17. Szombat. Ismét csak egyedül ülök ebben a kis vityillóban, a Pista bátyámat már kedd óta nem láttam, pedig vártam nagyon mindig, nem tudom miért nem jön? Beteg is vagyok, náthás, meg vagyok hűlve, pedig elég jól tüzelek s mégis fázok, meg vagyok hűlve. Anyagilag is elég rosszul állok, itt van: lakást kellene keresnem, ha talállok, ki-ki tudnám ezt fizetni, hanem akkor nem tudok enni...”<sup>67</sup>

Balázs János szenvedett a magánytól és az anyagi kilátástalanságtól. Talaj nélkülinek érzi magát. Csak a művészi munka a fogódzója. Az utóiratban Budapesten készülő képek eladását kéri Bamöhl Leó kaposvári mérnök részére. E levélírás során felszabadult könnyei mellett egy akvarellbe kezdett. A hevenyészve telefirkált rajzlap megmaradt. Jobbszélén egy bekeretezett kép: a Balaton fölötti magaslaton álló, fohással kiáltó, karját nyújtó embert ábrázol. Alatta címként a „Tihany” a visszhangra utal, amely a pusztába kiáltott szó. Mellette kékes-lila lángnyelvek alatti szöveg: „Vergődő lélek éji gondolatai” Az eddig megismert nagyon józan gondolkodás ellentétéként, a felzaklatott lélekállapotnak is születtek művészi kifejezései. Misztikus jeletek az emberi testiségtől, az anyagiságtól való szenvedésként, az anyagtalanul lebbenő szellem szabadsága



Tűz (akvarell)



Apokalipszis (Összeomlás) 1924. (pasztell)



Sodródás 1924. (ceruza)



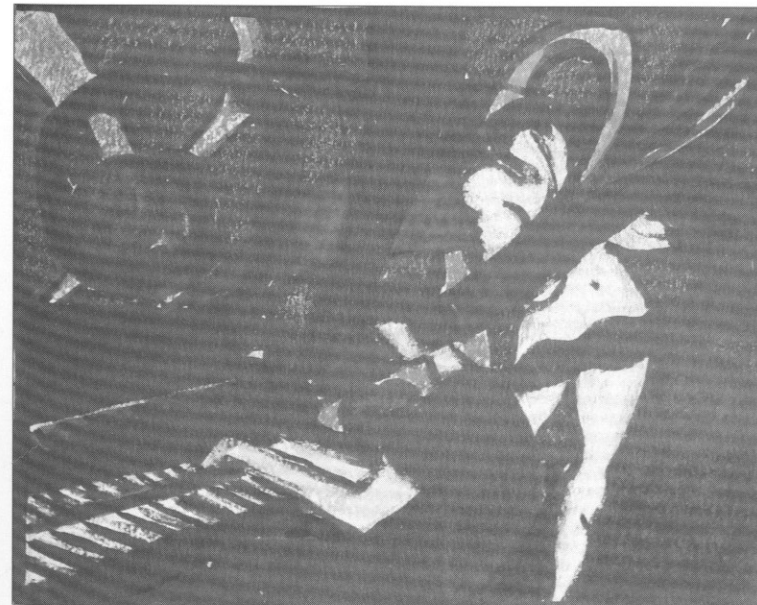
Salome 1924. (olaj)

utáni irracionális vágyódásként értelmezhetők. A sivár magányában, hányatottságában és magárautaltságában elbizonytalanodva, a mindig józan gondolkodása felett átveszi hatalmát az élet kíméletlen, sötét oldala. Az ideális céljait széttepő „Reál” miatt, a szeretni vágyó, istenhívő, galamblelkületű ember fellázad. Talán a rossz sorsa iránti gyűlölet is megfogant benne, mert feljegyzett egy Strindberg idézetet, – tudván a nagy svéd író totális gyűlölet érzéséről. – „Utálom a kutyákat, a gyáva emberek védelmezőit, akiknek maguknak nincs bátorságuk ahhoz, hogy maguk harapják meg azt, aki rájuk támad...”<sup>68</sup>

Vissza-visszatérő gyakorisággal, ceruza rajzokkal, színvázlatokkal előkészített kis- és közepes méretű, újszerű képek születtek : Tűz; Tánc; Sodródás; Apokalipszis; Összeomlás, címmel. Ezek elkülönülő csoportot alkotnak az életműben. Formaviláguk a szecesszió és az expresszionizmus mezsgyéjén váltakoznak.

A „Tánc” a levelében is írt örült Élettánc. Az életet a női akt szimbolizálja. Salome erotikus tánca nyomán készít egy pasztell, majd egy olaj változatot. A Salome tánca csak a művész történelmi hivatkozása. A levelében megfogalmazott tánc a csábító célzatúnál sokkal agresszívabb. Ez esetben a dance macabre – az örületes haláltánc vízióját igyekszik a festő megfogalmazni.

Az Apokalipszis című képeken az emberiséget Ádám-Éva aktjaiként állítja elénk. Az emberpár fölött megnyílik az ég, és a távoli horizonton látható város épületei jobbra-balra dőlnek.



Ady: A fekete zongora 1924.

A „Tűz” című témát a mezei munkások katasztrófájaként jeleníti meg. Az éjszaka menekülő embertömeg mögött, a távoli égen hatalmas lángnyelv úszik. A tarlóból csap fel. Az olaj, a szénrajz és az akvarell megoldások közül az utóbbinak szép, drámai az expresszív hatása.

A Sodródás című ceruzarajz sötét úr áramában sodródó férfi és női aktok tömegét ábrázolja.

Balázs irodalmi és komolyzenei jártaságát a Fóthyéknál és Bernáthéknál eltöltött beszélgető- és kamarazenei estek során gyarapította. Egy Ady vers, „A fekete zongora” soraira szimbolikus Illusztrációt készített. „...Vak mestere tépi. Cibálja, Ez az Élet melódiája, Ez a fekete zongora.”<sup>69</sup>

A kis remekművön, korabeli divat szerinti, rövid hajú nő merev karokkal veri a billentyűket. Mögötte ismét az életet szimbolizáló sárga női akt táncol. A zongorából áramló hangokként folyondár nyalábok tekerőznek az aktra. A polipszerű csápok Máttis Teutsch János motívumával is összevethető. Liszt Ferenc: Haláltánc című zongoraműve is nagy hatásúan hordozza a rajzban is kifejezett, vad, sötét, önpusztító erejű extázist. A tustintával, temperával megoldott technikai megoldása rokonítható Bernáth Aurél Graphik-lapjaival.

Balázs képei sorában az expresszivitás új stílus jelenség. A létbizonytalanságot, mint életérzést a festői feladat egyik kihívásának vette. A korábbi munkáin kiérlelt klasszikus harmónia után megjelent a nyers lendület. Későbbi tájképein, amelyek ismét szerkesztettek, óriási égboltot szentel a rettenetes erővel torlódó felhők számára. A sötét és világos felületek harcaként tanulmányozza az égi háborút. A pesszimizmus, a kiábrándultság megjelenítése foglalkoztatta egy Schopenhauer illusztráció során. A ceruzarajz metsző élű hegyvidéki tájat és benne derékba tört, tehetetlen embereket ábrázol.

A levélben panaszolt nagyvárosi élet kiváltotta zaklatottsággal szemben szeretné visszaállítani az otthon megszokott nyugalmát. Knut Hamsun: Pán című regényére hivatkozva erősíti meg magában az érzékenyen megfigyelt tárgyi, természeti világhoz való meghitt vonzalmát, s a modern városi élet iránti ellenszenvét. A betegség arra intette, hogy vissza kell szereznie a lelki nyugalmát.



Schopenhauer illusztráció 1924. (ceruza)

## ISMÉT OTTHON – 1925. A FŐMŰVEK ÉVE

Balázs Jánosnak 1925. január végén lehetetlenné vált a budapesti maradása.

A betegsége és a Róka István-féle ingyenes lakás megszűnése miatt hazament. A tanárai segítőkészen álltak hozzá. Bízatták, hogy most menjen haza és gyógyuljon fel. Aztán lesz más módja is a folytatásnak. Egyik leveléből tudjuk meg a megnyugvását hozó hazatérés körülményeit.

Az 1923 nyarán Csók István művésztelepén ismerkedett össze egy Nagy Sándor nevű pécsi munkás festővel, és kedélyes hangvétellő, képvázlatokkal kísért levelezésben álltak. A beteg Balázs János válaszlevele bájosan hetyke szellemben íródott.

„Kedves Sanyi kolléga! – írta 1925. február 3-án. – Először is ezt a nyavalyás pélpát töltöm meg, és rágyújtok, mert pipaszó mellett jobban esik az írás... Írja, sok mindenfélét látott és tapasztalt azóta, s sok mindenről megváltoztak a nézetei, ami a korral és a fejlődéssel magyarázható, hát még majd később, amikor a huszonnegyedikbe ér, akkor még jobban kinyílik a szeme a sok minden meglátására.

Pesten, midőn volt, sokfelé keresett engem, de ugye, igazam van, éppen ott nem, ahol voltam, a Képzőművészeti Főiskolán, a Bajza utcában, pedig ott minden délelőtt megtalált volna, mert minden délelőtt ott volt az alakrajz. No, de nem baj. Igen, a nyáron sokat voltam a Gellért hegyen, a Duna-parton, hisz minden nap arra jártam ebédelni, és délután pedig a Tabánban vagy a Gellérthegyen rajzoltam. Igen, a nyáron egyszer a Gömör barátom fönn volt Pesten... a Keletinél véletlenül találkoztam vele.

Eddig mindig Pesten voltam, csak most január 23 óta vagyok itthon, mert nagyon sokat betegeskedtem, meg aztán megcsömöröltem attól a nyavalyás Akadémiától. Pedig a Glatz Oszkár, aki a Mesterem volt, a növendékei, az I. évesek között – az ő kijelentése szerint – a legkiválóbb voltam, meg Lyka Károlytól micso-da bizonyítványt kaptam! Egpár kritikus és művészember kijelentése szerint minden száz közül ha kettő kap olyant. Ezzel a bizonyítvánnyal pályáztam ösztöndíjért Kaposvár városhoz, amit meg is kaptam. Januárra 1 millió koronát egyelőre, a többit meg ezután kapom majd. Most egyelőre a főiskola kecskeméti művésztelepére megyek majd március végén, arról majd Lyka engem értesít egy levélben, mert ez a Lyka nagyon jó ember, sokat beszéltem vele, mielőtt hazajöttem volna. Január 16-án fenn voltam Rippl-Rónai Mesternél, a Kelen-hegyi műtermében. Hej, az öreg csudamódon örült, hogy meglátogattam. Sokat, nagyon sokat beszélgettünk, ½ 11 órától egészen ¼ 2-ig nála voltam, s akkor együtt bementünk Pestre. Nagyon sok képét megmutatott, a müncheni akadémián rajzolt rajzait stb. Rengeteg dolgát láttam, köztük a velencei kiállításon kiállított dolgait is, meg stockholmi, párizsi kiállításon kiállított „Szüleim” c. képét. Beszélgettem vele irodalomról, festészetéről, zenéről stb. Most március végéig itthon vagyok, dolgozok erősen.”<sup>70</sup>

Lyka Károly intézkedésére 1925. Március 11-i keltezésű levelet kapott a főiskola kecskeméti gondnokától.

„Tek. Balázs János úrnak, Kaposvár Arany u. 11.

Húsvét utánra szabadul fel a lakás, úgyhogy Önt is elhelyezheti a Tanár úr: tehát jöhet. Ha jön, ágyneműt feltétlen hozzon magával, itt csak matracokat kaphat az ágyhoz, illetve a vaságyvázakat és deszkákat. Bent étkezés is van: közös étkezés, ebéd, vacsora havi 200 000 koronáért. Az étkezésen kívül azonban közösen látják el és viselik a növendékek a villanyvilágítás, télen a fűtés díját és a modellköltségek egy részét. Úgy, hogy a havi létminimum 250–300 000 korona ezekkel együtt.”<sup>71</sup>

A Balázs család a továbbtanuláshoz ennyi pénzt nem tudott havonta biztosítani. A város által adott egymillió korona (80 pengő) a reményekkel szemben, egyszeri segély volt, amelynek fejében meg kellett festenie Vének György polgármester gyermekének arcképét. Úgy tűnik, végérvényes a kijelentése: „Megcsömöröttem az Akadémiától” Tudja már, hogy milyen munka folyik ott, jól szerepelt a három hónap alatt. A tanárok elismerése megnyugtatta, megszabadult a gondok gyötrelmeitől. Művészetének jövőjét ezután a saját kezébe kell venni. Abban az időben három kaposvári művésznövendék volt még a főiskolán: Halvax Gyula, Pártay István és Lovrits Kálmán. Lovrits 1925-ben a főiskolán lerajzolta Balázs János arcképét. Teljesen kiengesztelt embernek ábrázolta.

A következő levél szerint, változatlanul kedves törődésben részesült. „Kedves János! A napokban beszéltem Fleiner úrral, aki általam azon üzenetét tolmácsolja, hogy fia Fóthy János úr, Lyka Károly esztetikus által magának Kecskeméten helyet készített. Én napokon át akartam ezen üzenetet élőszóval átadni, de mivel időm nagyon le van kötve, kénytelen vagyok, levél által tudtára adni. Tehát még egyszer ismétlem, hogy magának Kecskeméten megvan a helye bármikor is elmehet minden előleges tudósítás nélkül. Mivel az én és Pártay menetelem függőben van ez ideig tehát ajánlatos magának nem miránk várni. Maradok tisztelettel híve Halvax Gyula.”<sup>72</sup>

Az orvosi vélemények szerint, a Pesten ért nagy testi lelki megroppanása idején hatalmasodott el a tuberkulózis. A bakteriális fertőzést már annak előtte is hordozta. Elkezdődött egy versenyfutás a gyilkos kór elől. Létküzdelem a szó legszorosabb értelmében. Nem tudja előre, de egy évnyi egérút áll a rendelkezésére. A művészi alkotómunkája legmagasabb színvonalú, legtermékenyebb éve következik.

A felgyógyulását egy remek tavaszi tájképpel igazolja. A „Virágzó fák” olajtechnikájában Van Goghos temperamentum érvényesül. Nemcsak az élénk sárga színek használata, de a vékony fatörzsek tánca vonatkozásában is helytálló a hasonlíthatóság. (32. sz. kép) Akkor jutott hozzá az Amicus kiadásában 1924-ben megjelent „Vincent Van Gogh levelei” című könyvhöz.

Áprilisban megfest egy nagyon különös, akadémiai növendékhez méltó művet, három férfi akt szerepeltetésével. Árkádai hangulatú a kép, miként ebben az időben a magyar festőinket, Derkovits Gyulát, Szőnyi Istvánt, Patkó Károlyt, Korb Erzsébetet<sup>73</sup>, stb. elsősorban foglalkoztatták a zaklatott politikai évek utáni harmónia keresés jegyében. Balázs János lépést tartott a korrallal. Az új képének témája a szabad természetben

elhelyezett akt figura, szimbolikus céllal. Az akadémiai tanulmányait sikeresen alkalmazza. A kép színterére lecsupaszított, zöldellő, dombos vidék. Ráismerünk, ez az ő Iszák-hegyi barangolásainak helye. A középben, a dombok mögül a hajnali nap kél, s az előtérben domináns fiatal férfiak, talán még csak nagy kamaszok, alélt fáradtsággal próbálnak felállni a fekvő helyzetükből. A művész a kép hátoldalára a következőket írta:



Fák 1924. (tusrajz)

„1925. ápr. Balázs János Kompozíció

Egy régóta vajúdó téma új feldolgozása, illetőleg egy változata. Fájó rideg valóra való ébredés.”

A „Kompozíció – Ébredés” című képről a művész minden titkát megértjük. A maga körüli világot felismerni készülő eszmélés a kép művészi üzenete. A szépségbe vetett ideáljait teszi ki a valóság próbájának. (34. sz. kép) Az eszményi szép oly fontos volt számára, a tiszta lelkű, alig férfivá érett Balázsnak, hogy e téren nem voltak engedményei. A vázlatfüzetében tantételként áll egy idézet:

„A szépséget nem elvont, hanem a lehető legkonkrétabb vonatkozásban meghatározni, megtalálni nem általános formuláját, hanem azt az alakját, amely a szépségnek ilyen vagy amolyan nyilatkozást leghívebben kifejezi – ez az igazi esztétikus célja.”<sup>74</sup>

Az ifjú művész soha nem vallott a szerelemről, de a baráti levelezésben elbújtatott célzásokból megismerjük a nők iránti eszményi alapon álló vonzalmát. „Légy szorgalmas és élj erkölcsösen Ezt mindig írod. Igen én erkölcsösen élek, hanem te? Hanem ezt a tanácsodat azért én megfogadom ám, mert tudod, ez nagyon fontos, mert ha ez nincs meg, akkor vége a művészetnek. Példák vannak rá.”<sup>75</sup> Másutt ezt írja: „Hogy a fogamat szív-tam a pesti tyúkokra, ez aligha igaz, mert tudod kedves Caesarom, nekem sokkal több gondom van – bár ne lenne – semhogy az ilyesmire valami nagyon gondoltam volna.”<sup>76</sup> – Mindössze a szép ceruzarajz és egy levél záró búcsú alapján sejthető, hogy Caesar húga, Elvira nem volt közömbös számára. De ez csak találgatás.

Arról is van dokumentum a kezünkben, hogy Balázs nem volt naiv, hanem nagyon érett, kiművelt nézeteket vallott.

A Somogyi Újságban Kuzmics Ferenc gimnáziumi tanár kirohanást intézett Bródy Sándor, Móricz Zsigmond, s minden „Nyugat” – körüli író, legfőképp Ady Endre ellen.

A cikke Balázs a következőket írta a szerkesztőségbe.

„Kedves Főszerkesztő Úr!

Az 1925, december 25-i Somogyi Újság „A keresztény erkölcs és irodalom” címen egy cikket közölt, amelyhez az alábbi mondanivalómat lapjában szíveskedjék közzé tenni:

Vajjon csak a keresztény erkölcshöz tartozik-e az esztétikai hagyományokra támaszkodni az irodalmi művek értékelésénél? Nem tudom, miért éppen a liberális hírlapirodalom van bomlasztó hatással a fejlődésre? Holott éppen az karolja fel azt, ami merész és nem kicsinyes. Talán még most is lóvasúton utaznánk? Pedig már feltalálták a repülőgépet is! Hogyan? Korunkból ki akarnak lépni, és rák módjára menni vissza elmúlt korok penészes dolgaiért? Nem! Mert az emberi agy, ez a folyton forrongó szerv szüntelen dolgozik, és inkább a jövő kialakítására, mint a múlt dolgainak visszakérődzésén, melyet tán csak mint alapot használhat fel, hogy nagyratörő terveit megvalósítsa, mely a jövő kultúrája lesz. Így nem lehet egy költő kvalitását megállapítani, hogy erotikus és nem erotikus, mocskos, förtelmes és ehhez hasonló leközölhetetlen durvaságokkal megbírálni egy költőt.

Ami emberi, és ami a természet által belénk van oltva, az mocskos és förtelmes nem lehet, hanem: természetes. Mert ahány egyén, annyi temperamentum, azon pedig változtatni nem lehet, mert az olyan...”<sup>77</sup> – nincs befejezve az írás. Balázs nem küldte el.

A reflexió tartalmából megállapítható, hogy a 21 éves Balázs Jánost haladó, modern szellemiség vezérelte a gondolkodásában és a művészetében is egyaránt.

A „Csendélet tányérral és bögrével” című remekmű elkészültével, az immár legendákba foglalt puritán, Chardinéhoz fogható látásmódjához értünk. Előképéhez, a „Szegényes csendelethez” képest fejlettebb alkotás. Felülnézett deszka asztalon a fő motívum a gyönyörűen világító porcelán tányér. Fölötte kanál, bádog bögre, legfelül a betegség sötét árnyaként, a köhögés csillapító orvosság üvege. A vanitás, a múlandóság felletti lelki elborulás tartalmát üzeni a kép. A középtengelyen helyezkedő, élesen kirívó fehér tányér kiáltásként hat. A kék bögre üres szája is felbúgja fehérlő hiányát. (37. sz. kép)

A magyar festészet tradicionális, „lelkületi” alapokon álló kifejezési eszköze a sötét színekből átmenet nélkül kicsapó fehérség. Munkácsytól<sup>78</sup> átvették az alföldi festők: Koszta<sup>79</sup>, Tornyai<sup>80</sup>, Rudnay<sup>81</sup>.

Balázs János üres tányérából a kínzó éhség kiáltását véljük kihallani. A méretét tekintve nagy vásznon látható vékony festékréteg úgy hat, mintha a az utolsó tubusát is ki kellett préselnie, hogy befejezze vele.

Bernáth Aurél ezt írta róla: „Elnézem ezt a tányért, s ennek remegő tiszta valóságát. Szinte oszcillál a szépség sugárzásában. Valóság és tiszta idea egyben. Minden fordulata, fodulatának minden atómja pihen és lélegzik. S milyen újfajta valóság ez, milyen előítéletmentes világranézés! Tetszik nekem az, hogy nem érzem a nekikészülést, a mesterség zakatolását, a tanult tudást. Hirtelen pattan elém ez a kis világ tele érzéssel és mégis üdén. A szelid szegénység szava ez. Nem vádol, de gyönyörködtet, mert ott lel aranyat, ahol éppen van.”<sup>82</sup>

Hasonló mély és sorsszerű tartalommal bírnak a „Fejkendő asszony (Göllér nagymama)”, az „Eszter húgom arcképe” és a „Csendélet petróleumlámpával”, című olajfestmények. Ugyanazon világ megrendítően komoly, eszköztelen, festői szűkszavúsággal ábrázolt részletei.

A nagymama fekete berliner kendőbe bugyolálva ül a vörös támlájú „sváb kanapén.” Karba tett kézzel néz maga elé. Az arc nem ráncos, de annak tagoló síkjai egymáshoz gyűrődve éreztetik idős korát. (35. sz. kép)

Az „Eszter húgom arcképe” néma megállásra szólít. Félalakos arckép a sötétkék háttér előtt. Vörös ruhában sápadt arcú, fiatal nő melle alatt összefogott kézzel áll. A petróleum lámpa sárga fénye színezi bőrét. A maga előtti semmire meredve, önmagába tekint. Csúnyácska arca gyönyörű festőiséggel van tagolva. Bruegheli lény, a nehéz, eltűrt sorsáért is hálás, átszellemült méltóságot sugároz. A kezek tartása döbbenetes. A csuklónál élesen megtörve fonódnak egymásba a kézfejek. A fiatal nő öregasszonyos méltósággal pihenteti agyondolgozott karjait. Már a Göllér nagymama képnél felvethető lett volna a párhuzam Rippl-Rónai: „Öreganyám” képével. De szívszorító poézisével az Eszter képe áll közelebbi kapcsolatban vele. (36. sz. kép) Balázs János művészetének egyéni, tőle elvitathatatlan magaslaton álló értékét az imént méltatott csendelethez és a húgának arcképe jelöli ki.

A „Csendélet petróleumlámpával” című kép keletkezési körülményét egy Róka Istvánnak szóló levéltöredék ismerteti. (38. sz. kép)

„...karácsony előtti kiállítást is tudok csinálni, remélem ha lesz belőle valami, megnézi. Szeretnék tényleg már egyszer valami ilyet csinálni, a Bernáth Aurél nagyon bízott, egy csomó nagyon jó dolgomat ki tudnék állítani. Van egy pár lefényképezve is és ezeket a fényképeket el kell küldenem Berlinbe, a Bernáth akarja ott egy pár esztétának megmutatni, hát azokat igazán ki lehetne állítani.

A ráják sok gondot okoznak, valami megoldást találunk még.

– Tegnap festettem egy csendéletet... előtt elkezdtem, így néz ki (tollrajz vázlat a képről H.J.) nagyon jónak érkezik, igazán sokat küszködök vele.

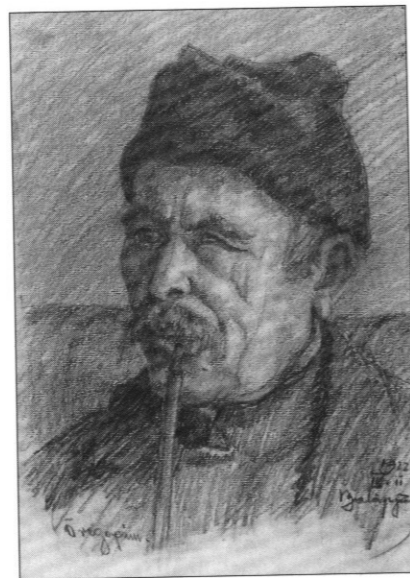
– Maga mit dolgozott? Írja meg és skiccelje a levélbe. Isten vele.

– Kaposvár, 1925. Nov. 14. Szeretettel unokaöccse: Balázs János<sup>83</sup>

A kép kompozíciós egyensúlyt valósít meg. Egy fehér színű, piros csíkos népi szőttos abrosszal letakart asztal szimmetrikus háromszögben elhelyezett sarkán, középen petróleum lámpa tornyosul. Tőle balra vastag és vékonyabb könyv, jobbról pipa, gyufa és gyógyszeres üveg. Alattuk egy összegyűrt kisterítő. A háttér az ablakra tűzött, kissé gyűrött papírlap deríti, jobbra a szoba sötétje tátong, s benne vörös terítő sokedli látszik. A vékony, fekete könyv a Van Gogh leveleinek Balázs János által nagy becsben tartott kiadása.



Apám 1925. (tollrajz)



Öregapám 1922. (ceruza)

A szorgalmas munkával eltöltött nyár után így számol be:

„...Mostanában én is adtam el, 170 000 koronáért, s aztán két apró olajfestményt, amit a Balatonnál festettem, 800 000 K-ért, s most is van kilátásban egy pár eladás, csak már eléggé megfogyatkoztak a képeim, s nemigen tudok mit eladni. A Balatonnál sokat festettem, azokból alig van valami, eleget eladtam belőlük, éppen tegnapelőtt vittem be a városba egy pasztellképet, az is Balaton. – Hogy mit festettem? Tudja a jó ég, de tudom, nem sokat, hanem annál többet rajzoltam, mindig krétával és néha ceruzával. Most, ma éppen egy krétarajzomat csináltam, rakják a szénakazlakat. Körülbelül így néz ki: (kép vázlat. H.J.) Egészségem kitűnő, csak ilyen legyen mindig, s maga is ilyen legyen, kívánom. Semmi, de semmi bajom!”<sup>84</sup>

Ez a túlzott bizonygatás válasz Róka István érdeklődésére, aki aggódva figyelte az erősödő köhögési rohamokat.

Most azonban tetterős, az akarata töretlen és kiállításra készül. Árazott jegyzékbe veszi a legjobb negyven képét. Dátummal és tulajdoni helyzettel adatolva vezette az összes műveinek felsorolását. A ránk maradt listán 1924 IV. 4-ig 522 db ceruzarajz, akvarell, pasztell- és olajkép szerepel, sajnos méretezés nélkül. Egy részük már eladott, tehát el akarja kérni majd, ha szükséges lesz. A pénzét, amit az eladásokból keres, azonban nem keretezésre, hanem inkább saját műterem építésre fordítja.

„...Nem voltam itthon egy jó darabig – írja november közepén – amidőn megjöttem, meg csúszni-mászni kellett, sokszor igazán alig volt időm az evésre is. Reggel korán elmentem hazulról, és csak jó este vetődtem haza, mindig ki voltam rajzolni, s ha este hazajöttem, akkor meg kellett mennem a városba, hol ide, hol oda... Most, a jövő héten megkezdik építeni a műtermemet, ami pénzem volt, azt mind abba adtam bele...”<sup>85</sup>

Az önálló műterem most fontosabb volt, mint a kiállítása. Az Arany utca 11. Szám alatti házuk udvarán álló szénapajtot építették át téglafalú, ablakos helyiséggé. Decemberre elkészült az épület és máris birtokba vette. Nem lett volna szabad. A falak kiszáradását meg kellett volna várni. Belélegezve a nyirkos levegőt, feltámadt szervezetében a tuberkulózis.

Ismét a kiállítását tervezgette. Anyagi segélyért folyamodott a város vezetőihez. Támogatást csak tanulmányi ösztöndíjként adhattak. Megpróbálta hát azt.

„A tanulás akarása, de a hozzá nem lévő anyagi erő hiánya készlet arra, hogy a nagyságos Polgármester Úrhoz és a Városi Tanácshoz forduljak, aki és amely, remélem, nem tagadja meg ezen kérelmemet, mellyel nagyot segítenének nyomorult anyagi helyzetemen. Hogy érdemes vagyok-e rá, azt az alábbi írások bizonyítják.”<sup>86</sup>

Az egyik mellékelt levélen ez áll:

„Alulírott igazolom, hogy Balázs János kaposvári születésű, szegény sorsú művésznövendék egész kivételes tehetséggel bír, és nagy veszteségnek tartanám, ha egy ilyen tehetségnek művészi fejlődése anyagi okokból hajótörést szenvedne.

Kaposvár, 1925, december 26-án. Kúnffy Lajos<sup>87</sup>

Ösztöndíjat nem kapott. Az 1926-os év rosszul alakult.





Balázsék családi fotója: Elöl ülve: Balázs György és felesége. Középen: Göllér nagymama.  
Hátul állva: Balázs Rózi és Balázs János.



Felhős táj 1925. (kréta)

## UTOLSÓ STÁCIÓ

Balázs János művészetében a tájképek alapvető fontosságúak. Mindig tájképi témák után barangolt. Egy-két grafikájától eltekintve, művészetére nem jellemző a Kaposvár utcáit ábrázoló téma. Csak a természetben érezte egészen szabadnak magát. A városban olyan félnék volt, mint azok a kis riadozó őzek, akiket gyakran látott a várost övező erdő széléken, s minden télen közel merészkedtek a kertek aljához. Hasonló félnétség, üzőttség jellemzi Balázs lelkületét is. Félt a zajló városi élettől. A tájképben fejezte ki a legderűsebb érzéseit. Számára a táj a feltárulkozás, a vallomás nyelve. „Nem pusztán egy táj másolását akarja a festő adni, amelyet mint egy pepecselő arcképfestő lassan állítson egybe egymás után megfigyelt részletekből, hanem egy világos, napfényes tájat, amely egy pillantással megéreztesse a szemlélőben a városbörtönből szabadulni vágyó léleknek a kiszabadulásakor átélt érzését. Erre pedig a táj nagyvonalú, hirtelen, kevés eszközzel adott egész beállítására szükség van, amely nem törődhetik a részletformáival, megjelenésével, idomával, amely egyszerre, egy pillantással enged belátni és keresztültekinteni az egészen.”<sup>88</sup>

Érdemes hosszabb figyelmet fordítani a „Kaposvári tájkép kutyás emberrel” (1926) című pasztellképére. Témája egy szép táj kompozíció, kutyával csatangoló ember alakkal. A megszerkesztett, város széli dombos táj előteréből befelé hívogató út vezet. A nyurga férfi nem arccal az út irányában, hanem azt keresztezve igyekszik az oktalan kutya nyomában maradni. Nem hat rá a távoli égbolton csodás jelenségként lenyűgöző hajnalhasadás. Szimbolikus jelentőségű alkotás. A kép tartalma szerint a természetes ösztöneit követő, ugyanakkor rendszert alkotó ember a modern művész. (40. sz. kép) Találunk hozzá képciklust alkotó társakat is. A mai ember és a természet viszonyában látta megfogalmazhatónak a korszerűség problémáját.

„1925. X. 22. Nem kell azért feltétlenül az olyan mechanikus formákhoz nyúlni, jobban mondván keresni mint sokan teszik, mert a mai kor mechanisztikus törekvését másként is ki lehet fejezni, mert mint ahogy Leonardo sem festette Galileit mint pl. a pisai ferde tornyon a méréseit végzi, hanem korábban olyan témához nyúlt mint az „Utolsó vacsora” s rajta mégis megvan valósítva az egész reneszánsz törekvése, világszemlélete, mert ez a keresettség éppen önkényhez vezet s éppen ez lesz legkevésbé adekvát.”<sup>89</sup>

Balázs János mindig figyelemreméltó módon játszott a felhők alakzataival. Égi történéseket festett általuk. Az 1926-os év össze szűkülő művészi termését követve, a tragikus megbetegedés is kiérezhető az egyre elboruló tájakból. A horizont mentén megfelezett kép felső terében a levegőt és napfényt mindörökké felfaló, szürke felhő tömböket torlaszol egymásnak. A réseik közti éles fények hasztalan keresik az áttörést. Az alsó képmezőben elterülő lapos táj és az alacsony tetejű házak sora némán megbújik a fentről ránehezülő súly alatt. A művész lépésről- lépésre fejleszti a drámai hatást. Fekete-fehér ellentétek, kés-szerűen hegyesedő formák hozzák egyre közelebb a halál képzetét. A depresszív égboltra szeretné ismét felvarázsolni a fényt. Szta-niolt, azaz alumínium fóliát ragaszt fel. Átala spirituális hatáshoz folyamodik, hogy megtörje a jeges ellen-

állás erőit. Ez a halállal való szembenézés hozta ki Balázból a legmodernebb stílus eredményeket. (39. sz. kép) Ebben a vonatkozásban volt mértékadó volt számára Bernáth Aurél fém festéket is alkalmazó, kubo-expresszív grafikai sorozata. Később Derkovits Gyula képein lesz hasonló drámai eszköz a fémes textúra.

Balázs János művészetének legnagyobb értéke, hogy az élet minden mozzanatára tudott korszerű festői nyelven reagálni.

Az utolsó alkotói év képei két csoportba oszthatók. Az év elején készültek a t.b.c. sötét felhőitől terhesek. A másik csoportban olyan szellem érvényesül, mint aki felhagyott a küzdelemmel, csak a technikai fölényt kamatoztatja. Könnyedén, lehelet finoman felvitt akvarellt és pasztellt együtt használt a lendületes, levegős tájképeihez, és a két-három tárgyat ábrázoló csendéleteihez. Érezhető belőlük a jól szerkesztettség, a sajátos rutin, a munkafeltételek javulása. (41. sz. és 43. sz. képek) Mintha a mennyiségre is törekedett volna, a jobb megélhetésért. Nem tudott sokat dolgozni az új műtermében. A betegség ledöntötte lábáról. Állapota súlyos volt. Időnként összeszedte magát, s újra nekilátott a munkának. Tragikus vergődését olvashatjuk a következő esetéből. Képeladás ügyben, 1926. április 7-én írta Tesser János századosnak:

„Kérem, ne tessen esetleg rosszul értelmezni a dolgot, mert akkor nagypénteken nem tudtam levinni az ígért rajzot, sajnos ezt a csütörtökön délben kitörő hűléstől származó lázam miatt nem tudtam megtenni, mellyel még most is komiszul állok. Nagyszombaton megpróbáltam, s lementem megnézni a feltámadási körmenetet, hanem olyan rosszul lettem, hogy rögtön haza kellett jönnöm.”<sup>90</sup>

Április 24-én be kellett vonulnia a kaposvári kórház tüdőbeteg-pavilonjába.

A hűséges barátnak, Bernáth Caesarnak, olvasván Thomas Mann: „Varázshegy” című regényét, mentő ötlete támadt. Levelet írt és Balázs rajzokat küldött a svájci Davos tüdőgyógyintézetébe, ahol a regény cselekménye játszódik. Arra kérte a szanatóriumot, hogy vegyék fel kezelésre a művészt, aki csak a képeivel fizethet majd érte. A megérkezett pársoros válaszlevélben visszaküldték a rajzokat és udvariasan közölték, hogy a kérést nem tudják teljesíteni. Ezután Budapesten is próbálkoztak immár kevésbé naiv módon. Bernáth Aurél ajánlólevelet szerzett a vele Berlinben élő barátja, Klopstock Róbert révén a legnevesebb budapesti tüdő szakorvoshoz, dr. Gergely Jenő professzorhoz. Őt kérték volna Balázs János gyógyítására, de az anyagiak miatt, már az odautaztatással elakadt a dolog.

A beteg művész a kaposvári kórházban különös tartalmú naplót kezdett.

„1926. június 16. Még tegnap is... állandóan esett az eső, amely néha-néha, ha egy rövid félórára, állt csak el. – Vért köptem. Reggel még ágyban vagyok, de már fel akarok kelni, egyszer csak elfog egy köhögés, mely után a köpet halványan véres. Utána a köhögés folytatódik, és mindjobban jön fel a gennyes, megalvadt vér, nagy csomókban. Fejem is nagyon fáj, szinte azt gondolom, meg kell már örülni. Ebbe a rossz fülembe is mintha egy bűgő masina telepedett volna, zúg, bűg, vagy nem is tudom, még mit csinál. Az étvágyam is kezd elmenni, szinte undor fog el, ha az ételt meglátom.”

„1926. Június 17. Ma süt a nap. Olyan gyönyörű minden, s nekem itt kell lennem e miatt az átkozott betegség miatt. Fekszem az ágyban, sóvárgó pillantásokat vetek az ablakon át, ki a pavilon kertjébe, a kék ég-re, melyen mint óriási vattacsomók úsznak a felhők.

Most is véreset köpök, de már nem annyit és olyat, mint tegnap... de azért ágyban kell maradni, tartózkodni minden nagyobb mozgástól, mely esetleg megindíthatja a vérzést.

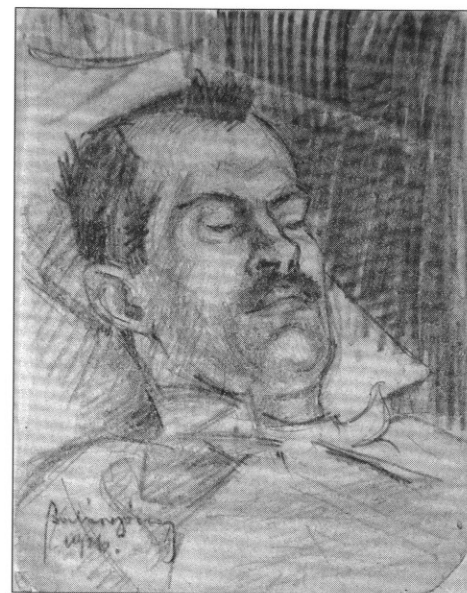
„...Délelőtt, úgy tíz óra felé jött a vizit. Dr. Csurgó, dr. Nagy és egypár fiatal orvos tartják. Ma a főorvos az én személyemben egy másik beteget, a Kertészt szidta meg (persze mosolygás volt a dologban), mert a fején volt az én fekete harisnyasapkám, s azt mondta neki, hogy magának, mint filozófusnak, aki Descartes-t olvasa, tudni kellene, hogy a fekete szín beissza a napfényt (amikor a főorvos Descartes-t említette, akkor már gondoltam, hogy Kertészt velem tévesztette össze), és nem kellene a fejére tenni. Délután ozsonna után felkeltem, és elmentem röntgenre, persze úgy mentem, ahogy tudtam, nagyon lassan. Nagyon legyengített a vérköpés.”

„1926. Június 18. Ma is köptem véreset, hanem ez már semmi volt az előző napiakhoz képest... Úgy 8 órakor (reggel) bejön a kedvesnővér, és mondja, hogy hívat dr. Szigethy igazgató-főorvos. Ő mondta neki, hogy nem tudok menni, mert véreset köpök, és ágyban kell lennem...Délben hallom én, amint az udvaron jön Szigethy főorvos, és engem keres. Kissé összekaptam magam, és az ágy szélére ültem. Bejött, kérdi, hogy maga a Balázs? Hogy van? Vért köp? – stb. Egy százezer koronást vesz elő tárcájából, és azt mondja, hogy ezt a Gosztonyi Mária művésznő küldi, akinek a levelet írtam... Az osztályon szinte eseményszámba ment, hogy az igazgató főorvos jött engem meglátogatni.”<sup>91</sup>

Egy köszönőlevelet írt Gosztonyi Máriának. „– Nagy és igazán jóleső meglepetés volt számomra a kedves művésznő rámgondolása...”<sup>92</sup>

A teljes szövegében leközölt naplójában szinte tárgyilagosan írja le a szörnyű betegség jelenségeit: köhögés, vér, gyengeség. A kórházi körülményeket már színesebben, érzelmi vonatkozásokkal együtt említi. A művészetéről már egyáltalán nem ír, pedig folyton dolgozik. Az utolsó naplót és a korábbi írásait összevetve, kétféle emberi habitus nyilvánul meg. Balázs János a halállal nem felel, de az önarcképeiből megismerhető, haraggal és rációval felfegyverzett énje a művészeti kérdésekben erős és győzedelmes volt.

Kaposvár művészbarát köreiből végigfutott az ifjú művész halálos betegségének híre. Fleiner ügyvédék és Bernáthék rendszeresen látogatták. Kezelőorvosa, Dr. Csurgó Jenő festőfelszerelést és rajzlapokat adott, hogy a kórházban is dolgozhasson. Soha nem dúskált annyi festőeszközben, mint akkor. Saját állapotára, a tüdőbetegekre tekintettel olajfestéket már nem használhatott, de sok nagy pasztellképe született. A legjobbakat az orvosainak adta. A betegtársairól arcképeket, a kórház sivár udvaráról könnyed, nagyvonalú műveket készített. Az egyik betegtársáról több rajz is fennmaradt. A legjobbat így szignálta: „Kaposvár T.b.c. pavillon 1926. Júl. Egy volt beteg Kertész Imre, ki már lenn a föld alatt pihen, elvitte a tüdővész. Balázs János” Tudta, hogy hamarosan ő is követi majd.



Betegágyon 1926. (ceruza)

1926 augusztusban Bernáth Aurél volt nála látogatóban. Megbeszéltek Balázs aktuális festői előmenetelét. Ennek nyomán készült a „Kórházi csendélet őszirózsákkal”. Ez az egyik legszebb pasztellképe. A fehér deszka ülésű kórházi székre tett, vízesspóhárba állított őszirózsás csokorra felülről jó a fény. A szék lapja sugározza vissza, ki a képből felénk, a kórházi higiénia tisztaságával, mintegy festői üzenetként: tisztelet és búcsúzás Bernáth Mestertől. (44. sz. kép) Biztosan szóba jött az elmaradt kiállítás. A mestert oly erősen kötötte a tanítványnak mondott biztatás, hogy lelkiismereti kérdéssé vált nála. Magára vállalta a fővárosi felfedeztetését, de már csak posztumusz adódott rá lehetősége. A Budapesten szervezett kiállítás katalógusát ezekkel a szavakkal vezette be:

„A látogatót kalauzolni szeretném ezen a kis gyűjteményen keresztül. Erre az indít, hogy Balázs János életét 18 éves korától haláláig kisebb-nagyobb időközökben fegyellemmel kísérhettem. Azóta is gyakran gondoltam mostoha sorsára, s úgy éreztem, hogy emlékét nem hagyhatom elmúlni anélkül, hogy ha megkésve is, de kevéske elégtételt ne szerezzek néki. Immár 13 éve halá-

lanak, s eddig nem akadt más jelentkező, aki első kiállítását összeállította volna. A vidéki város nálunk – sajnos – nem tartja nyilván értéket elég gondosan, így félő volt, hogy lassacskán az a kis hírnév is, amit szűkebb hazájában elérni tudott, mind fakóbbra válik és képei előbb-utóbb lomtárra jutnak.”<sup>93</sup>

A kórházban született művek, számuk 50–60 db, a Balázs életmű utolsó képciklusa. Egy lélegzetre festett, szép, tiszta színektől fénylő képek. Némelyiken látszik a befejezetlenség. Az elgyengült művésznak nem volt energiája a teljes összpontosításhoz. Halovány, de semmi esetre sem bágyadt színvilágú képek. A rajzosságuk önmagában is oly erős, szerkesztett, hogy az egyes helyeken elmaradt színtónusok nélkül is összeáll a kompozíció. Viszont ezáltal belátni engednek az alkotói metódusába. Már a kezdeti stádiumban az egész képben gondolkodik. Nagy összetartó szerkezetet vázol fel, s azt tagolja a befejezésig. (45. sz. és 46. sz. képek)

Kórházi betegként úgy érezhette, hogy szinte már kényeztetik. Talán emiatt nem írt le panaszt a naplójában a testi szenvedésekről. Egy kórházi pasztell önarckép feltűnő vonása, hogy a szemek beleolvadnak az ellenfény adta árnyékba. Nagyon finom, elegáns jelenség ez a portréja. A sziluett erejével hat, szemtől-szembe velünk, elhomályosult arccal. Egy fiatal, ünnepélyes méltósággal mutatkozó festő, akinek a szemei pár éve még elszánt erejű lángot szórtak. (47. sz. kép)

Fleinerné mesélte, hogy az utolsó látogatásai során, amikor már hónapok óta nem festett az örökké lázas beteg, megdöbbenő kép fogadta. „Belépve hozzá a kórterembe, a nagybeteg a párnák mélyéből felemelt karal, vértelen, fehér ujjai épp a levegő végtelen vásznára festegettek láthatatlan képeket, amelyeknek színeit, vonalait csak ő látta lázas képzeletében...”<sup>94</sup>

A Balázs családra szörnyű csapást mért a sors. 1927 februárban meghalt a második szülött, Sándor fiúk. Ő is t.b.c. beteg volt, de nem kaphatott kórházi ápolást. Ácsmesternek tanult. Ugyanezekben a hetekben halt meg egy kis héthónapos testvérke is. Bernáth Caesar azt kérte a szülőktől, hogy hallgassanak erről János előtt. Két hónap múlva következett be az, amitől már régóta félték. A szegények betegsége tarolt. Március 21-én, hosszú szenvedés után, 22 és fél éves korában elhunyt Balázs János. Művészete nagy ívű üstökös pálya helyett, rövid életű hullócsillagként ragyogott az égen.

A mérhetetlen veszteség után az Arany utcai házra dermedt csend borult. Eszter egy négy évvel későbbi spanyol nátha járványban vesztette el életét. A művész fiatalabb húga, Balázs Rózsi kuporgató kegyelettel őrizgette meg a gyermekkori rajzoktól kezdve minden kis képet, írást, levelet, festő eszközt, emlék tárgyat, amely egy kilátástalan sors megváltását ígerte számukra. Egy három fiókos komód elég volt az egész életmű tárolásához. Keretezést érdemlő rajzlapokra, kartonokra, feszítetlen vásznakra készült képek várják a nyilvánosság előtti sorsukat. Számuk hatszáz darabra tehető. További száz lehet a mások tulajdonában lévő, eladott, elajándékozott, vagy sajnos elkallódott képek száma.

Balázs Rózsi leszármazottai Budapestre költöztek. A kaposvári házat az 1970-es évek végén lebontották. Balázs János nevét viseli egy kaposvári utca és a magyaregresi általános iskola.



Balázsék fiókos komódja (Fotó: Ruzsits, Kaposvár)

## JEGYZETEK

1. 1950. nov. 1-én alakult meg Kaposváron a „Balázs János Képzőművészeti Kör”. Alapítója Z. Soós István. Célja a művészeti képzés, a tehetségek felfedezése
2. Nabis (Proféták) – stílusújító csoport Párizsban 1891–1900
3. Vaszary János (1867–1939) festőművész
4. Kunffy Lajos (1869–1962) festőművész
5. Bacskay Béla (1860–1939) festőművész
6. Pazsitzky Sándor (1881–1955) festőművész, rajztanár
7. Z. Soós István (1900–2001) festőművész
8. Takáts Gyula (sz. 1911.) költő, fiatal korában festőnek készült
9. Völgyi Dezső (1926–1994) festőművész
10. Galimberty Sándor (1883–1915) festőművész
11. Martyn Ferenc (1899–1986) festőművész
12. Bernáth Aurél (1895–1982) festőművész, író
13. Raksányi Lajos (1895–1986) festőművész, rajztanár
14. Kozma Lajos (1884–1948) építész, iparművész, grafikus
15. Tucsecs János (1889–1916) festőművész
16. Goszthony Mária (1893–1989) festőművész, keramikus
17. Kernstok Károly (1873–1940) festőművész
18. Jálics Ernő (1895–1964) szobrászművész
19. Ispánky József (1906–1992) szobrászművész
20. Lovrits Kálmán (1901–1972) festőművész, rajztanár
21. Halvax Gyula (1906–1984) festőművész
22. Pártay István (1906–1979) festőművész
23. Szilárd Gábor Karola (1901–1992) festőművész
24. Rippl-Rónai Ödön (1865–1921) műgyűjtő, múzeum alapító, Rippl-Rónai József egyik öccse
25. Bernáth Aurél: Így éltünk Pannóniában. 1956. Szépirodalmi Könyvkiadó. 333. l.
26. Gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézete. Budapest XV. Tavasz Szalon 1940. Katalógusban Bernáth Aurél: Egy korán elhunyt festő: Balázs János
27. Balázs János első naplóbejegyzése 1921. Dr. Léder Rózsa tulajdona
28. Balázs János balatoni rajzán. Dr. Léder Rózsa tulajdona
29. Dr. Gömörly István (sz. 1904) ügyvéd, Balázs János egyik barátja volt
30. Bernáth Caesar (sz. 1904) zenetanár, Bernáth Aurél öccse, Balázs János egyik barátja volt
31. Takáts Gyula: Egy kertre emlékezve. Szépirodalmi Könyvkiadó Budapest, 1971. Start a déli folyosóról. 23. o.

32. „Nyolcak” – az első magyar avantgárd festő csoport 1909–1912. „Aktivisták” – Kassák Lajos a  
„Ma” és a „Tett” c. folyóirat körüli expresszionista, konstruktivista képzőművészek 1915–1919-ig.
33. Paul Cézanne (1839–1906) francia festőművész
34. Lyka Károly (1869–1965) művészettörténész. 1914–1936 között Képzőművészeti főiskolai tanár, pár évig rektor
35. Réti István (1872–1945) festőművész, főiskolai tanár
36. Csók István (1865–1961) festőművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora
37. Gerevich Tibor (1882–1954) művészettörténész
38. Berény Róbert (1887–1953) festőművész
39. Czigány Dezső (1883–1937) festőművész
40. Orbán Dezső (1884–1986) festőművész
41. Szőnyi István (1894–1960) festőművész
42. Aba Novák Vilmos (1894–1941) festőművész
43. Patkó Károly (1895–1941) festőművész
44. Uitz Béla (1887–1972) festőművész
45. Kmetty János (1889–1975) festőművész
46. Konrad Fiedler (1841–1895) német esztétikus
47. Hans von Marées (1837–1887) német festőművész
48. Belvedere – kiállító intézmény Budapesten, a két világháború között.
49. Derkovits Gyula (1894–1934) festőművész
50. Helikon – kiállítóhely Budapesten.
51. Nagy Balogh János (1874–1919) festőművész
52. Németh Lajos: Nagy Balogh János. Művészeti Lexikon 1967.
53. Balázs János levele szüleihez 1922. szeptember 19-én. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
54. Csontváry Kosztká Tivadar (1853–1919) festőművész
55. Jean-Baptiste Siméon Chardin (1699–1779) francia festőművész
56. Fóthy János: Egy ellobbant láng. Somogyi Hírlap 1949. május 22. 9. old.
57. Bernáth Mária: Balázs János művészete. Bernáth Mária – Mautner József: Balázs János élete és művészete. Kaposvár, 1977.
58. Gyűjteményes kiállítás a Turulban. Új-Somogy, 1923. Június 8. 1. old.
59. Balázs János naplója. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
60. Róka István közlése Mautner Józsefnek 1976. január 15-én, Budapesten
61. Balázs János levele Bernáth Caesarhoz 1924. július 13. Bernáth Magda tulajdonában
62. Fóthy János: Egy ellobbant láng. Somogyi Hírlap 1949. május 22. 9. old.
63. Balázs János főiskolai indexe. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
64. Balázs János levele szüleihez 1924. Dr. Léder Rózsa tulajdonában

65. Balázs János levele Bernáth Caesarhoz 1924. nov. 24-én. Bernáth Magda tulajdonában
66. Balázs János levele Bernáth Caesarhoz 1925. január 13. Bernáth Magda tulajdonában
67. Balázs János levele Bernáth Caesarhoz 1925. január 14. Bernáth Magda tulajdonában
68. Balázs János 1925-i rajzfüzetében. Rippl-Rónai Múzeum adattárában
69. Ady Endre: A fekete zongora c. versének sorai
70. Balázs János levele Nagy Sándornak 1925. február 3. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
71. A Képzőművészeti Főiskola levele Balázs Jánosnak 1925. március 11. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
72. Halvax Gyula levele Balázs Jánosnak. Dr. Léder Rózsa tulajdona
73. Korb Erzsébet (1899–1925) festőművész
74. Balázs János naplójegyzetei. RRM adattárában
75. Balázs János levele Bernáth Caesarhoz 1924. augusztus 12. Bernáth Magda tulajdonában
76. Balázs János levele Bernáth Caesarhoz 1924. július 31. Bernáth Magda tulajdonában
77. Balázs János elküldetlen levele a Somogyi Újságnak 1925. december 26. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
78. Munkácsy Mihály (1844–1900) festőművész
79. Koszta József (1861–1949) festőművész
80. Tornyai János (1869–1936) festőművész
81. Rudnay Gyula (1878–1957) festőművész
82. Bernáth Aurél: Egy korán elhunyt festőművész: Balázs János. Budapest, 1940. Gróf Amásy-Teleki Éva Művészeti Intézete. XV. Tavasz Szalon és néhai Balázs János emlékkiállítás katalógusa.
83. Balázs János levele Róka Istvánnak 1925. nov. 14. RRM adattárában
84. Balázs János levele Róka Istvánnak 1925. augusztus 31. RRM adattárában
85. Balázs János levele Róka Istvánnak 1925. november 14. RRM adattárában
86. Balázs János levélvázlata 1925. december RRM adattárában
87. Kunffy Lajos levele 1925. december 26. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
88. Balázs János vázlatfüzeti jegyzete 1921. IX. 2. Dr. Léder Rózsa tulajdona
89. Balázs János vázlatfüzeti beírása 1925. X. 22. Dr. Léder Rózsa tulajdona
90. Balázs János levélvázlata Tesser Jánoshoz 1926. április 7. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
91. Balázs János kórházi naplója. 1926. április 16–18. Dr. Léder Rózsa tulajdonában
92. Balázs János kórházban írt levélvázlata Goszthony Máriának. Dr. Léder Rózsa tulajdona
93. Bernáth Aurél: Egy korán elhunyt festőművész: Balázs János. Budapest, 1940. Gróf Amásy-Teleki Éva Művészeti Intézete. XV. Tavasz Szalon és néhai Balázs János emlékkiállítás katalógusa
94. Fóthy János: Balázs János (1904–1927). Művészet. 1964. október V. évf. 10. sz. 24–26. oldal

## BIBLIOGRÁFIA

1. Új-Somogy, 1923. június 8., 1. old.: Gyűjteményes kiállítás a Turulban.
2. Somogyi Újság, 1927. március 22.: Balázs János gyászjelentése
3. Új-Somogy, 1927. március 25., 2. old.: Egy ifjú festő halálára (Martyn Ferenc)
4. A XV. Tavasz Szalon és néhai Balázs János emlékkiállítás. Budapest, 1940.  
Egy korán elhunyt festő: Balázs János (Bernáth Aurél. 5–10. o.)
5. Pesti Hírlap, 1940. május 20.: Balázs János emlékkiállítás és a Tavasz Szalon. (Fóthy János)
6. Pest, 1940. május 20.: A XV. Tavasz Szalon
7. Új-Magyarország, 1940. május 19.: Tavasz Szalon
8. Pester Lloyd, 1940. május 19., 10. old.: Junge Künstler (E.K.)
9. Magyarország, 1940. május 21.: A Szinyei Társaság tavasz Szalonja
10. Magyar Nemzet, 1940. május 22. 6. old.: Tavasz Szalon és néhai Balázs János emlékkiállítás
11. Pesti Hírlap, 1940. május 24.: A Szinyei Merse Társaság Tavasz Szalonja
12. Film, Színház, Irodalom. Budapest, 1940. május 24–30., III. évf., 21.sz.,  
18. old.: Balázs János Önarckép című reprodukcióját hozza a lap
13. Élet. 1940. június 2., XXXI. évf., 23. Sz., 485. old.: Kiállítás (Vayer János)
14. Ünnepek. 1940. június 15., VII. évf., 12. Sz., 3. old.: A XV. Tavasz Szalon (Bethlen Margit)
15. Művészet. 1944. V. évf., 32. sz., 50. old.: A Szinyei Merse Pál Társaság XV. Tavasz Szalonja
16. Művészet. 1940. 33. sz., 51. old.: A Szinyei Társaság XV. Tavasz Szalonja
17. A Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium vásárlásainak kiállítása a Szépművészeti Múzeumban.  
1938. július 1 – augusztus 1. Balázs János: Csendélet almákkal. Budapest, 1941. Kat. 7. 1.
18. Szépművészeti Múzeumi Évkönyv. X. 207. old.: Balázs János festő
19. Hírlap. 1949. május 22., 9. old.: Egy ellobbant láng (Fóthy János)
20. Somogyi Hírlap. 1950. április 30., 3. old.: Emlékezés egy tragikus sorsú kaposvári festőzenire.  
Balázs János 1904–1927. (Csányi László)
21. Magyar Nemzet. 1940. július 29., 5. old.: Zsikó Gyula: Képeiben él tovább
22. Szabad Művészet. 1950. 5–6–7. szám, 231–232. old.: Balázs János emlékkiállítás Kaposvárott. (Dr. Gerő Gyula)
23. Takáts Gyula: Képek és versek útjai. Somogyi Almanach, 1961.
24. Művészet. 1964. október, V. évf., 10. sz., 24–26. old.: Balázs János 1904–1927. (Fóthy János)
25. Művészet. 1967. október: Takáts Gyula: Start a déli folyosóról
26. Somogyi Néplap. 1969. június 4. Balázs János – képeket adományozott a Rippl-Rónai Múzeumnak  
Fikter János (4 olaj, 2 rajz)
27. Bernáth Mária – Mautner József: Balázs János élete és művészete. Kaposvár, 1977.
28. Horváth János: Képzőművészek Somogyban – Somogy képzőművészei 1780 – 1945. Somogy Megyei Levéltár;  
Somogy Megyei Pedagógiai Intézet „Iskola és levéltár” 32. száma. 13–14 l.
29. Horváth János: A megye képzőművészete. Somogy megye helyismereti könyve. Kaposvár, 2000.  
Balázs János 129–130 l.
30. Horváth János: Balázs János művészete. Somogyi Múzeumok Közleményei. 1996. Kaposvár 317–342. l.
31. Horváth János: A Rippl-Rónai Ödön gyűjtemény. Kaposvár, 2002. 191. l.

## JÁNOS BALÁZS (1904–1927)

This publication is dedicated to the excellent painter of Kaposvár, whose name has been in recent times recognized however the globe of his paintings is still not revealed to most of the audiences. The „Balázs János Fine Arts Studio” has been wearing his name for more than five decades supporting the art education of numerous rows of generations. The brief evaluation, as „he was brilliant and talented and his early death of tuberculosis was shocking,” was spread by the professors of the Studio and more about his art work could be detectable only for those lucky ones who were successful to visit his rarely organised memory exhibitions.

At the present exhibition at the Rippl-Rónai Museum devoted to the centenary of his birth more Balázs János paintings would be put on display than ever before. Additionally we aim to give an overview of the curriculum of his life and the main characteristics of his art work.

In the artistic atmosphere of the early 1900s of Kaposvár a reawakening period got started by the fact that the world famous Rippl-Rónai returned to his hometown in 1902 after 13 years of work in Paris.

Rippl-Rónai as a member of the „Nabis Group” in Paris formed his artwork according to the most innovative trends of the period. After returning home he soon became an isolated soldier of the modern art and had to face shameful critics and deprived circumstances until the victorious exhibition of 1906 in Budapest. He bought his Villa on Rome-Hill in Kaposvár in 1908 which shortly develop into a meeting place of the artists of the period. Beside the visits of the most famous painters and poets also young painters were frequent guests of Rippl-Rónai until his death in 1928. The celebrated and respected Master became an ideal for several young artists.

Rippl-Rónai developed friendly relations with many painters but strictly criticized the unadventurous, conformist trends. Rippl-Rónai has not gather student around himself but was always ready to give advice and orientation and was willing to make corrections of the artworks of entrant painters. The progress of the artistic standpoint and the spiritual development of the young talents of Kaposvár were vastly determined by their ability how to make use of this orientation work of the Master since he was the only possessor of the wide enough horizon needed for the knowledge of modern art.

The Balázs family came from Magyaregres, in Somogy County. János's father, who grew up as an orphan and worked as a hired man in agriculture, married Zsófia Göllér on the 7<sup>th</sup> of January 1904. Zsófia gave birth to four children, the first one, János arrived on the 22<sup>nd</sup> of December 1904. In the pursue of a better living for the large family they moved to Kaposvár in 1914 after selling all their goods. They bought a house with two rooms and a kitchen in the outskirts of the town of that time at number 11 in Arany János Street. They kept animals in the garden of the house and the father undertook carriage work, daily jobs and made agriculture on a shared piece of land. At the outbreak of the first world war he was called up for military service among the first ones and returned home only in 1918. Despite of all the bad conditions János's parents supported the education of their children at the price of great sacrifices.

János's talent in painting and drawing was already discovered in the elementary school in Magyaregres. In the school dedicated to the „Little citizens of the Motherland” the painter Sándor Pazsitzky paid a special attention to the young János Balázs. He was talented and intelligent and as a sixteen years old student he was all set to become a painter and did not really bother about to find alternative ways of living.

Since his childhood there was always a special sense of respect of his teachers, friends and acquaintances around him for his extraordinary gift. His strong devotedness took shape in principled behaviour and self-discipline. A special rush of the work of creation infiltrated his behaviour and paintings as if he had suspected that his life would be short.

There is a spectacular improvement on his paintings created one after the other. He made no mistakes, never wasted his talent and completely resisted the temptation of cheap quality. He constructed miniature pictures of bible scenes with

monumental effects as for example the „Escape from Egypt” and the „Wonderful Fishing”. First he used pencil then aquarelle and then completed them with oil. The landscape of Lake Balaton served as background for the fishers and the men in escape on the ass’s back. He fine-tuned this landscape-background gloomy or sunny according to the themes by using his own impressions. All those who chose painting plan-air were exposed to the anger of nature. His summer and winter atelier was the sometimes beautiful and occasionally tempestuous natural world. As workroom he could use only their kitchen with his sweet mother doing her work around him. That was the place where he painted portraits of his parents, grandparents sisters and brothers and still-life themes got shape on then kitchen table. His art got wholly embodied in his family life. His best paintings are beautiful confessions of their living. If the weather agreed with him he was able to do his artwork in that little cabin carpentered in the court of the house.

„To draw, to paint that was what I always wanted to do, I was ready for any sacrifice to do that. My parents, and mainly my father, were not really happy about it, but my mom was more understanding, when I ran out of money she always gave me some. I neglected learning to some extent in the fourth class of secondary school but I still had good marks because all my teachers liked me. They knew that I was painting and one of them called me „little pictor”. I have graduated in 1920 and started to focus on painting very much. They were often mad at me because I did not mean to be a clerk, but I did not really long for that.” – as youngman János wrote it down in his notebook.

Rippl-Rónai taught him the concise and decorative postimpressionist visuality, Aurél Bernáth guided him into the Cézanneian pre-cubist way of configuration. By the age of twenty when he started his studies at the College of Fine-Arts in Budapest, he barely had anything else to be taught. He accomplished the tasks with delight. He hired a shabby room and suffered of improper nutrition. The youngman started to cough. His body could not tolerate the cool room, the smoky, humid and foggy air of the City of Budapest and after two or three months of stay he had to surrender. He returned to Kaposvár, laid in bed for a while then got partially recovered and started painting immediately. He created masterpieces. A marvellous self portrait and heartbreaking pictures of the poor home. Still-lives with the belongings of poor people: a plate of white-porcelain, a mug, a spoon, an oil-lamp and the small bottle of medicament as the sign of illness, all in a mute and puritan dignity. As if the spirit of Chardin’s still-lives touched us.

He began to sell his paintings to get some income. He constructed an atelier out of the former little cabin but the wet walls could not get dried during winter time and he became sick again.

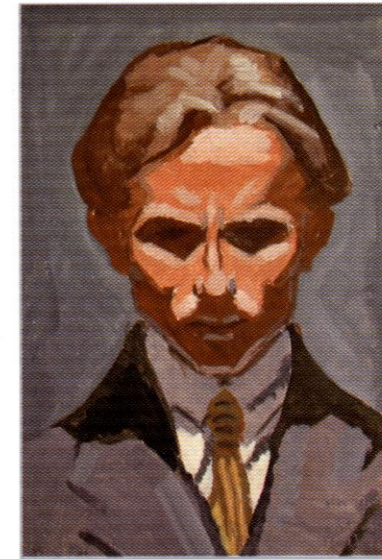
Tuberculosis, the incurable disease of that time attacked his body. He entered the local hospital in the spring of 1926 and stayed there until he died on the 23<sup>rd</sup> of March 1927.

The professor of the Pulmonology Department, Dr. Jenő Csurgó helped carefully János not only in a medical way but supported him with the necessary tools of painting. Dedicated to the memory of his master Aurél Bernáth’s visit in the hospital János painted a bouquet of Asters in a sheer glass on a hospital chair.

His family preserved all of his paintings since his childhood. A smaller chest of three drawers was big enough to store them. There are about five hundred pieces of works, frameless painting on cards, sketches on piece of papers all waiting for to get discovered by the spectators. His descendants protect them with devotedness and love. It is assumed that another one hundred pieces of works were sold or gifted to unknown people or unfortunately lost.

We do hope that the centenary exhibition will improve the understanding and the deserved acknowledgment of his artwork.

János Horváth



1. Önarckép 1922. (tempera) • Self-portrait (tempera)



2. Téli táj 1921. (olaj) • Landscape in wintertime (oil)



3. Tájkép nyírfákkal 1922. (olaj) • Landscape with birch-trees (oil)



4. A kaposvári Donnervárosi sétatér 1921. (olaj) • Promenade of Donnerváros in Kaposvár (oil)

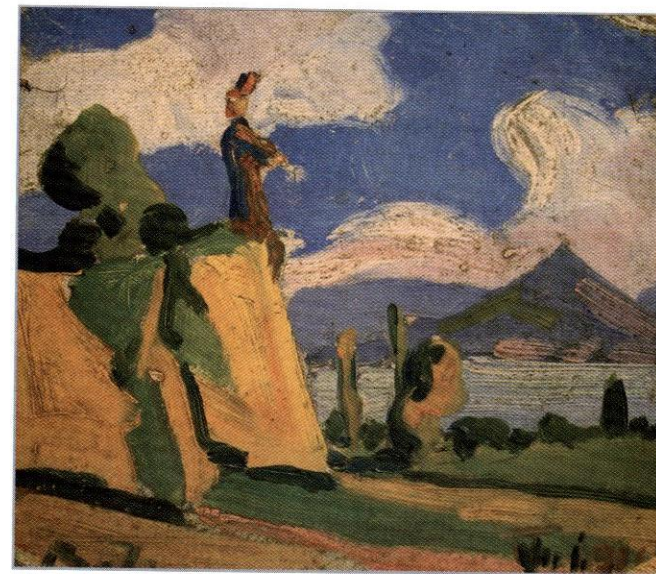




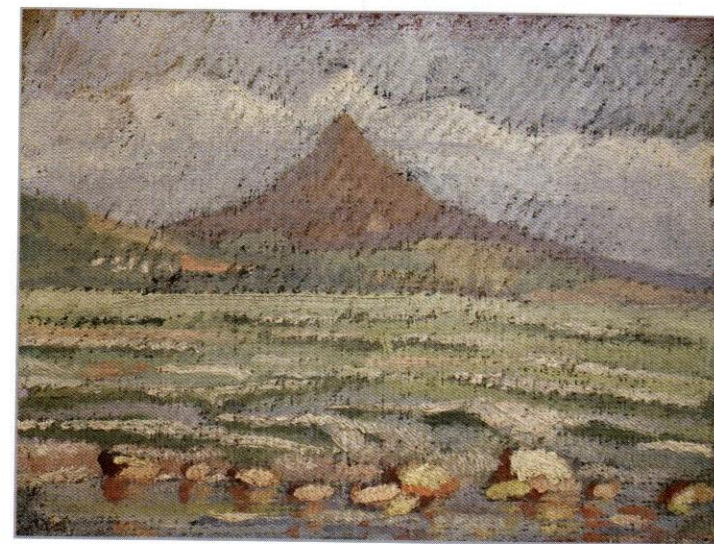
5. Kapálók (olaj) • Hoeing people (oil)



6. Búcsújárás (olaj) • Pilgrimage (oil)



7. Balatoni táj Fonyódnál 1921. (olaj) • Scenery of Balaton at Fonyód (oil)



8. Balaton a Guláccsal 1921. (olaj) • Balaton with Gulács (oil)



9. Menekülés Egyiptomba 1921. (olaj) • Escape to Egypt (oil)



10. Menekülés Egyiptomba 1922. (olaj) • Escape to Egypt (oil)



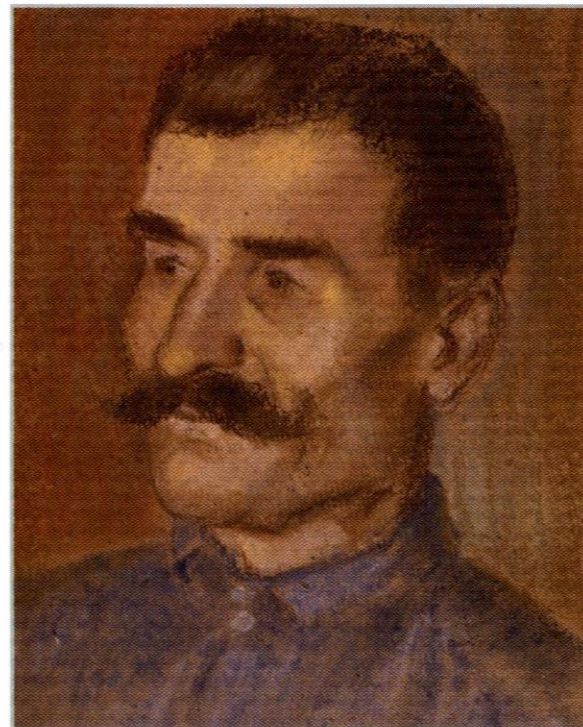
11. Csodálatos halászat 1921. (olaj) • Wonderful fishing (oil)



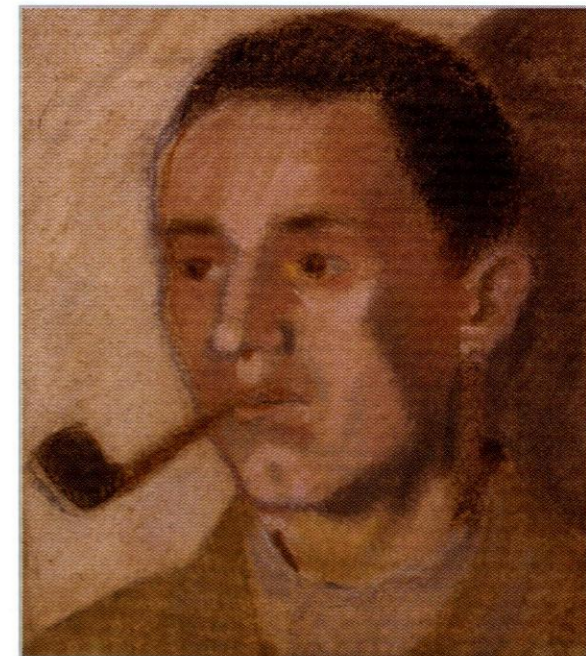
12. Golgota 1922. (olaj) • Golgotha (oil)



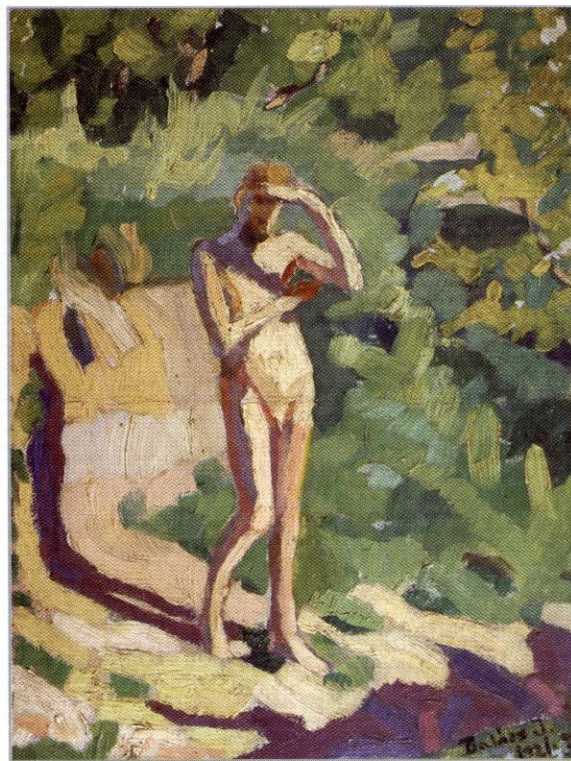
13. Tájkép szénakazlakkal 1922. (pasztell) • Landscape with haystacks (pastel)



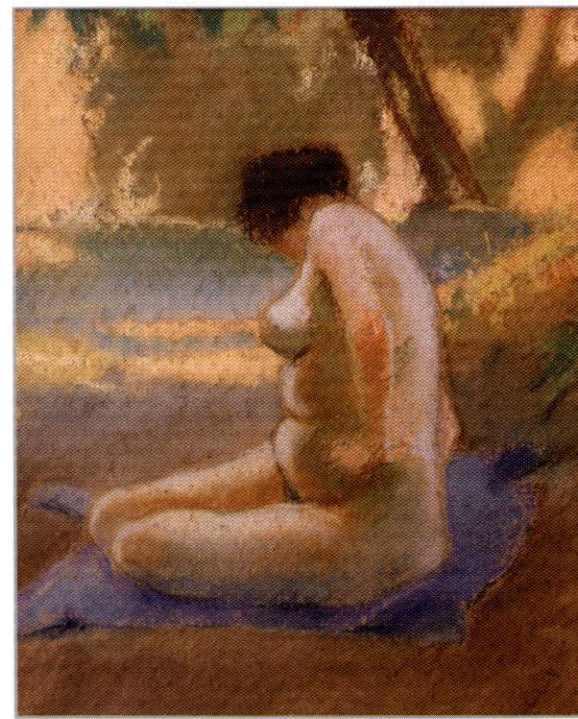
14. Édesapám 1922. (pasztell)  
• My father (pastel)



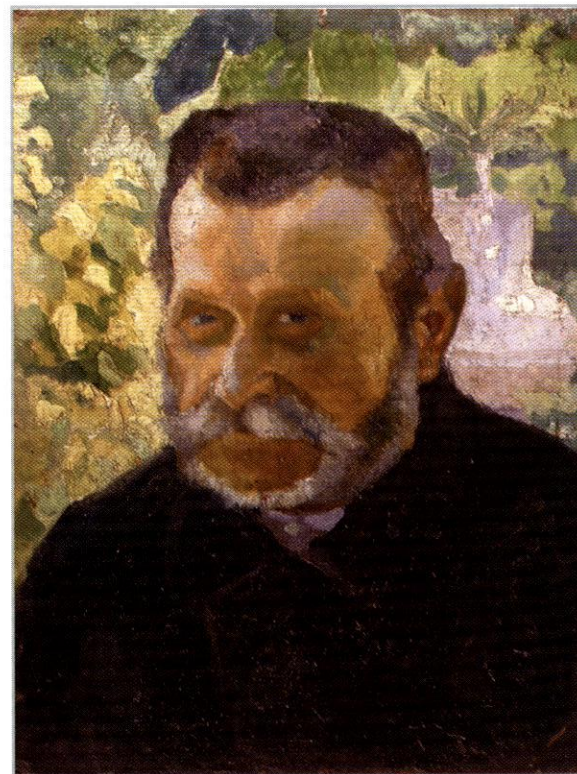
15. Sándor öcsém 1922. (pasztell)  
• My brother Sándor (pastel)



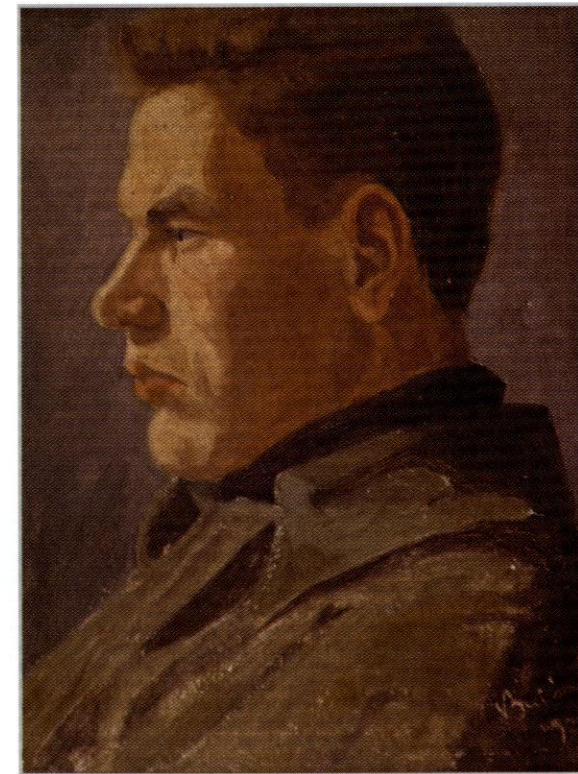
16. Fiú akt napsütésben 1921. (olaj)  
• Nude young man in sunshine (oil)



17. Női akt szabadban 1923. (pasztell)  
• Nude woman in plain air (pastel)



18. Szakállas férfi 1923. (olaj)  
• Man with beard (oil)



18. Fikter János 1922. (olaj)  
• János Fikter (oil)



20. Mecseki táj 1923. (pasztell) • Landscape of Mecsek (pastel)



21. Töröcskei erdőrészlet 1924. (olaj) • View of the forest of Töröcske (oil)



22. Iszákalji tájkép nyárfákkal 1923. (olaj) • Landscape with birch-trees at Iszákalja (oil)



23. Csendélet bögrével és hagymával 1923. (olaj) • Still life with mug and onion (oil)



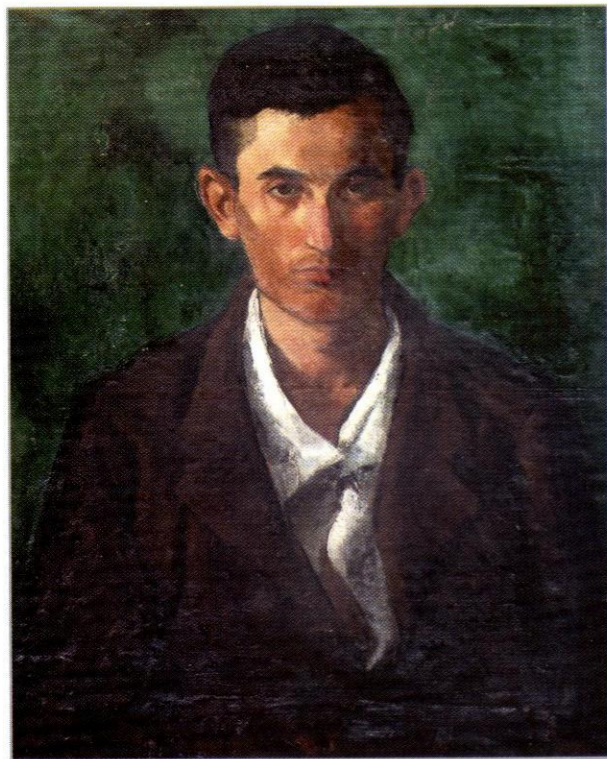
24. Fikter Jani pipával 1924. (olaj) • Jani Fikter with his pipe (oil)



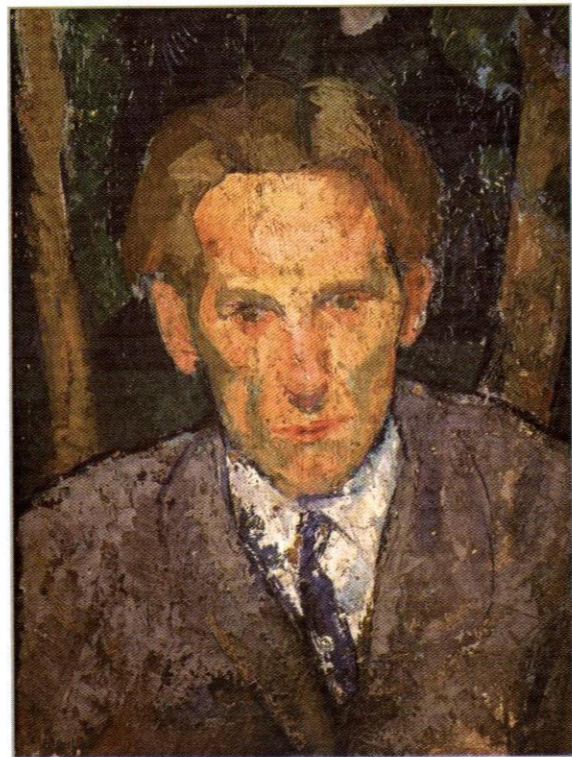
25. Anyám olvas 1922. (olaj) • My mother is reading (oil)



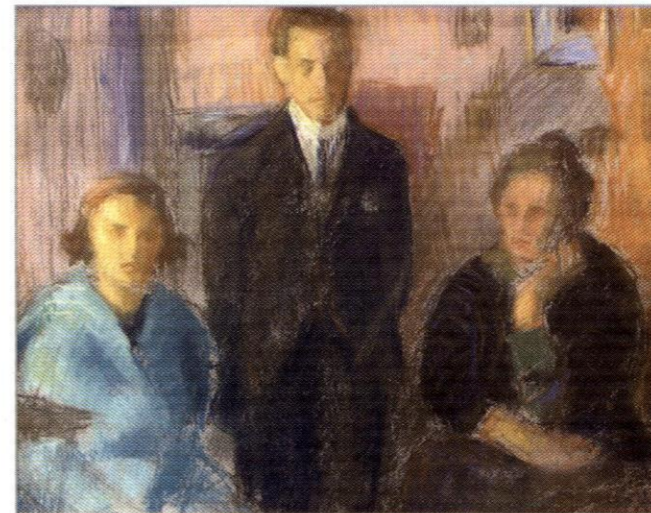
26. Olvasó Fikter Jani 1924. (olaj) • Jani Fikter is reading (oil)



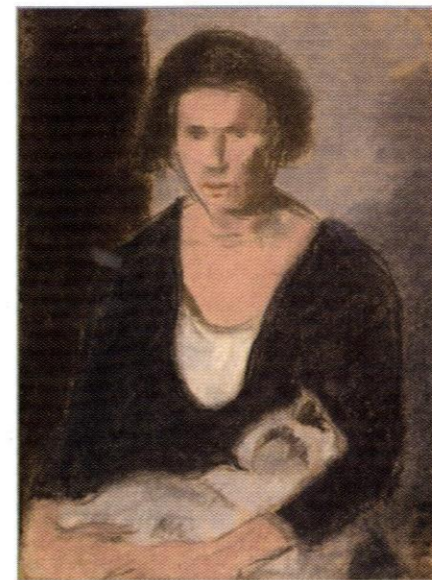
27. Férfi arckép 1924. (olaj)  
• Portrait of a man (oil)



28. Fiatal ember arcképe 1924. (olaj)  
• Portrait of a young man (oil)

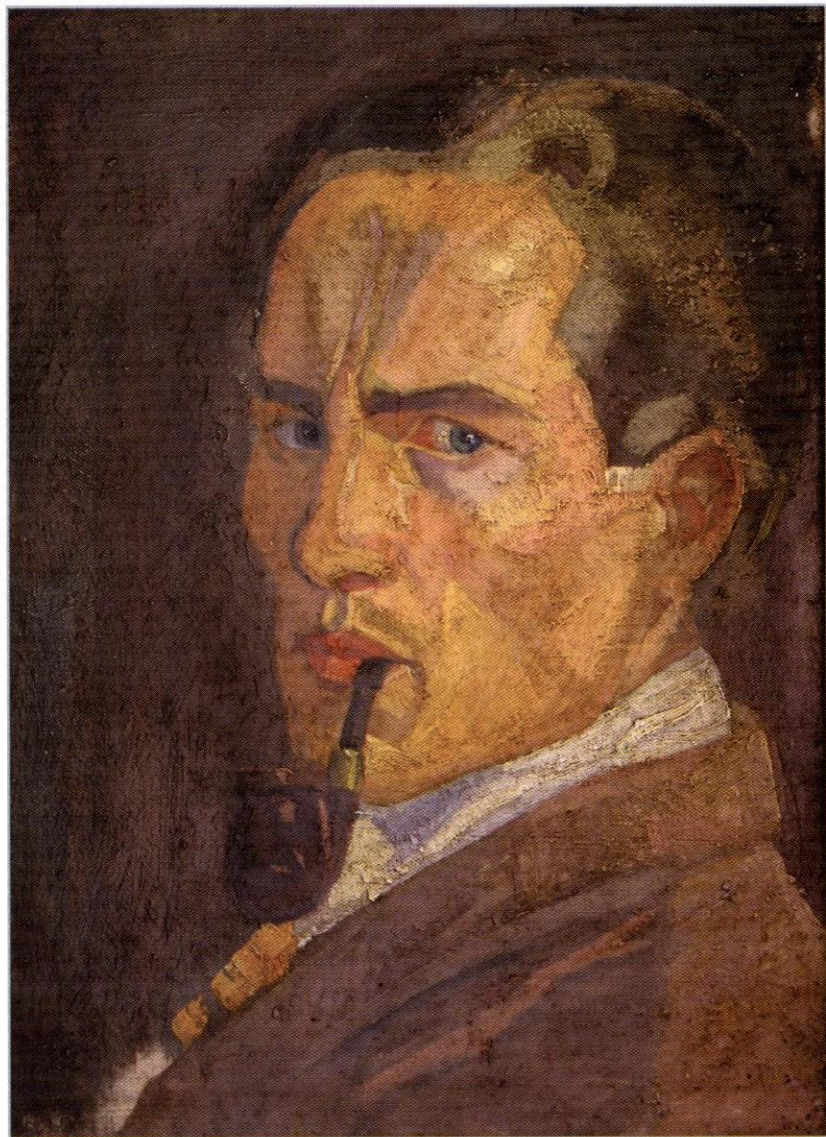


29. A Bernáth család (Elvira, Caesar és dr. Bernáth Béláné) 1924. (pasztell)  
• The Bernáth family (Elvira, Caesar, dr. Bernáth Béláné) (pastel)



30. Rózsi macskával 1924. (pasztell) • Rózsi with a cat (pastel)

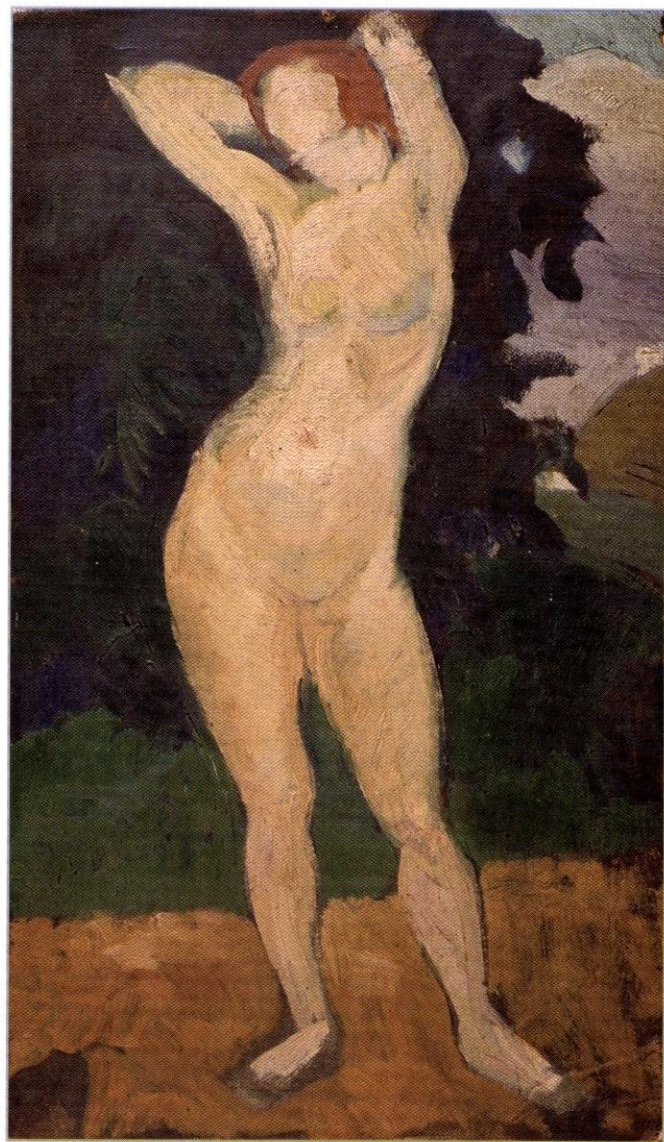




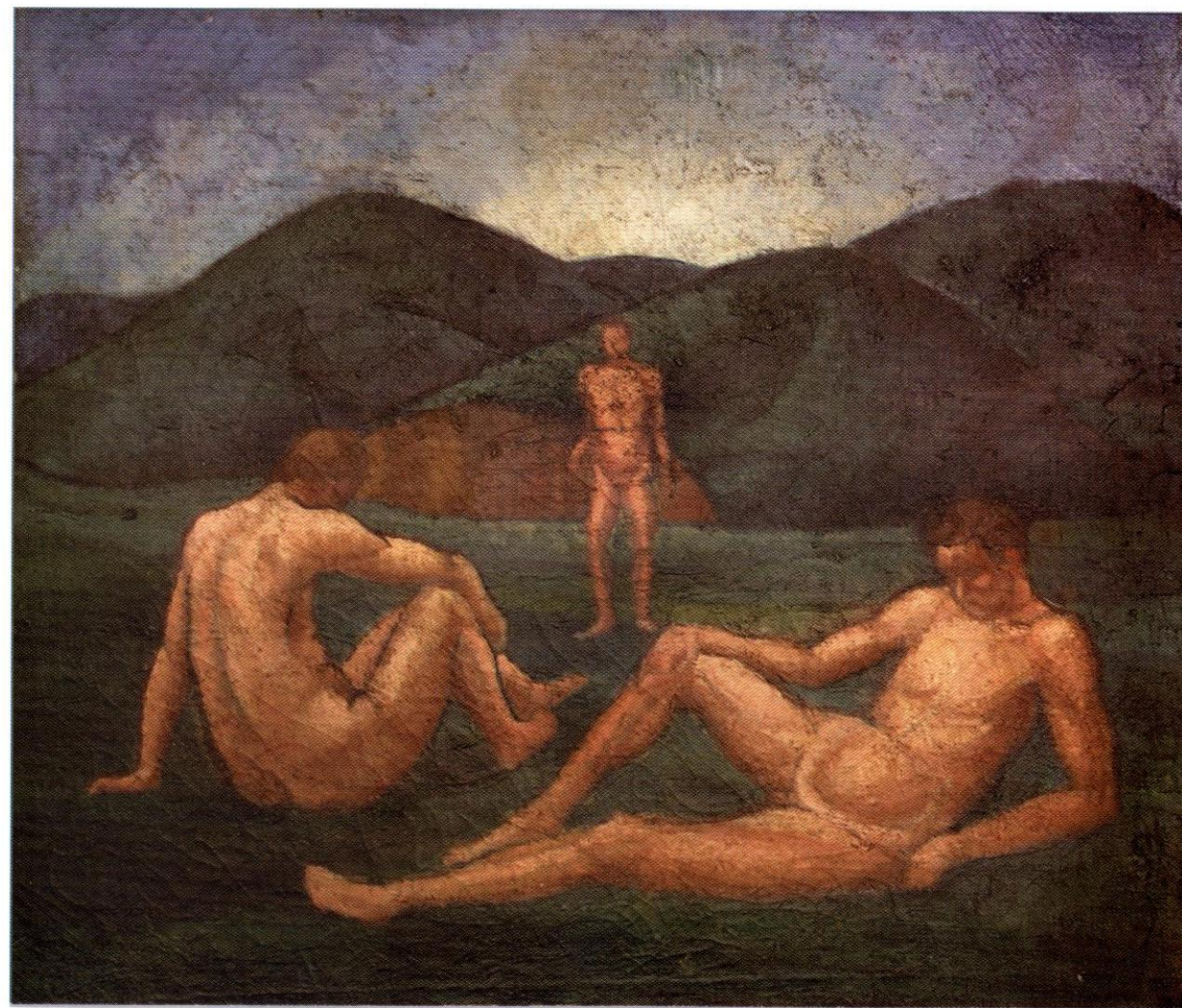
31. Pipás önarckép 1923. (olaj) • Self portrait with pipe (oil)



32. Virágzó fák 1925. (olaj) • Blooming trees (oil)



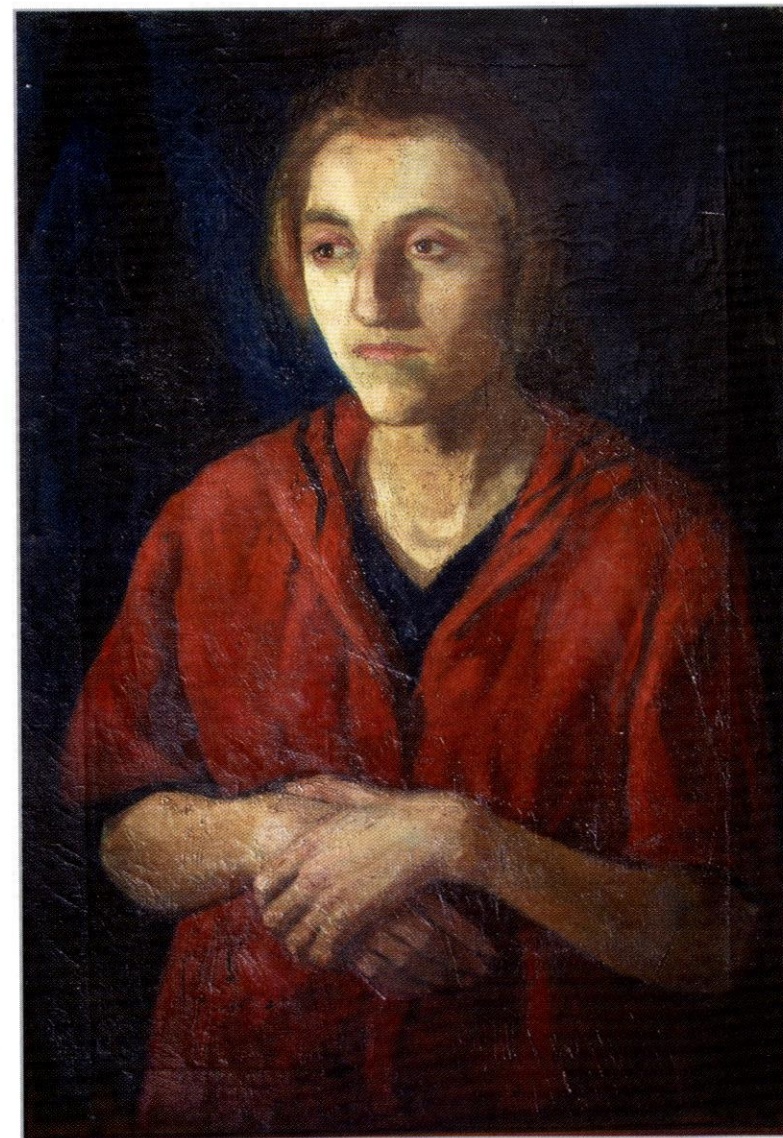
33. Álló női akt 1924. (olaj) • Standing nude woman (oil)



34. Kompozíció – Ébredés 1925. (olaj) • Composition – Awakening (oil)



35. Fejkendős asszony (Göllér nagymama) 1925. (olaj)  
• Woman with a head square (Göllér Grandmother) (oil)



36. Eszter húgom arcképe 1925. (olaj) • Portrait of my sister Eszter (oil)



37. Csendélet tányérral és bögrével 1925. (olaj) • Still life with a plate and a mug (oil)



38. Csendélet petróleumlámpával 1925. (olaj) • Still life with oil lamp (oil)



39. A kaposvári téglagyár 1925. (olaj, sztaniol) • The brick works in Kaposvár (oil, staniol)



40. Kaposvári tájkép kutyás emberrel 1926. (pasztell)  
• Man with a dog in the landscape of Kaposvár (pastel)



41. Szántó föld felhőkkel 1926. (pasztell) • Tillage and clouds (pastel)



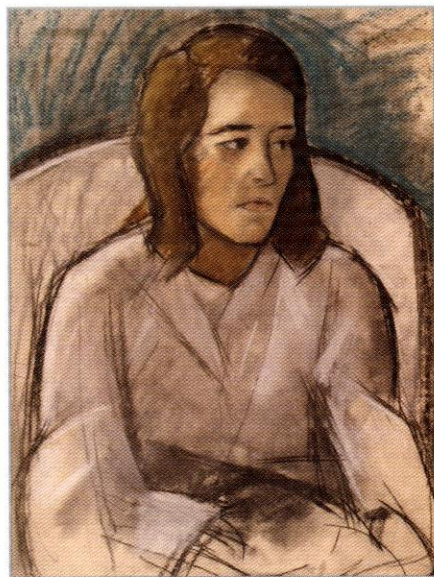
42. Szenagyűjtés 1926. (pasztell) • Hay gathering (pastel)



43. Csendélet virágcsereppel 1926. (pasztell, akvarell) • Still life with flower pot (pastel, aquarelle)



44. Kórházi csendélet őszirózsákkal 1926. (pasztell) • Hospital still life with Asters (pastel)



45. Kórházi ismerős 1926. (pasztell) • A friend from the hospital (pastel)



46. Kórházi épületek 1926. (pasztell) • Buildings in the hospital (pastel)



47. Önarckép 1926. (pasztell) • Self-portrait (pastel)



## BALÁZS JÁNOS ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSAI

1940. Budapest, Gróf Almásy-Teleky Éva Művészeti Intézete  
– Katalógus (Bernáth Aurél)
1950. Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum
1977. Kaposvár, Megyei Könyvtár  
– Az első életrajzi ismertető könyv (Bernáth Mária, Mautner József)
1990. Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum  
– Utólagos katalógus és tanulmány (Horváth János)
2005. Kaposvár, Rippl-Rónai Múzeum  
– Életmű katalógus (Horváth János)

## BALÁZS JÁNOS SAJÁT ÖSSZEÁLLÍTÁSÚ MŰTÁRGYJEGYZÉKÉNEK TÖREDÉKE 462–523

462. Napnyugta a Rókushegynél, pasztell, 1923. VIII. 3. eladva X  
463. Sírbatétel. Kompozíció, kréta, 1923. VIII. 3.  
464. Esti szürkület a Bálics utcában, pasztell, 1923. VIII. 3.  
465. Reggel (Székesegyház felé), pasztell, 1923. VIII. 2. Eladva X  
466. Rókahegynél délután, olaj, 1923. VIII. 9-10. Eladva  
467. Bálics dülőben délután, olaj, 1923. VIII. 13-14. Baumöhl X  
468. Bábossátrak az Ūrögi búcsúban, pasztell, 1923. VIII. 15.  
469. Szentkúti hegyek, pasztell, 1923. VIII. 15.  
470. Krisztus a kereszten (kompozíció), olaj, 1923. VIII. 16.  
471. Akt vázlatok, ceruza, 1923. VIII. 16.  
472. Akt reggel, pasztell, 1923. VIII. 10-11.  
473. Felhők a Tettyei romok felett, pasztell, 1923. VIII. 18.  
474. Ūnarckép, olaj, 1923. VIII. 19.  
475. Nagy Ūrögi réten délután, olaj, 1923. VIII. 21. Fleineréknél X  
476. Festőnő, olaj, 1923. VIII. Gömör-é  
477. Utcarészlet a Rókusnál délelőtt, szénrajz, 1923. IX. 3.  
478. Rókusalja utca borús időben, kréta, 1923. IX. 4.  
479. Bálics hegy, kréta, 1923. IX. 6. Pesten van most Lykánál  
480. Vacsoráznak négyen, kréta, 1923. IX. 7.  
481. Rókushgyi ház előtt, kréta, 1923. VIII. 24.  
482. Rókushgyi vízvezetéknel, kréta, 1923. VIII. 30.

483. Ūregapám reggelizik, kréta, 1923. IX. 18.  
484. Ūregapám, kréta, 1923. IX. 21.  
485. Tájkép nyárfával, kréta, 1923. IX. 9.  
486. Tájkép nyárfával, pasztell, 1923. IX. 20. Fleinerék X  
487. Fotózás a Sétatéren, ceruza, 1923. IX. 17.  
488. Alvilágban - kompozíció, kréta, 1923. IX. 23.  
489. Danaé - kompozíció, ceruza, 1923. IX. 24.  
490. Sándor öcsém, ceruza, 1923. Szept. 28.  
491. Esthangulat az árokparton, olaj, 1923. IX. 29.  
492. Fikter Jani (este), ceruza, 1923. X. 4.  
493. Ūnarckép, kréta, 1923. X. 6.  
494. Sándor, pasztell, X. 16.  
495. Nyárfás tájkép, pasztell, 1923. X. 18. X  
496. Ūregapám dolgozik, pasztell, 1923. X. 19. Halász úré  
497. Dombok, kréta, 1923. X. 27.  
498. Cser alatt, pasztell, 1923. X. 27.  
499. Holdkelte (Kompozíció), olaj, 1923. XI. X  
500. Káposztaszelés (Ūreganyám), pasztell, 1923. XI. 10.  
501. Esős idő, pasztell, 1923. XI. 15.  
502. Ūnarckép, olaj, 1923. XI. 19.  
503. Ūnarckép (Vigyorgó arc), pasztell, 1923. XI.  
504. Dr. Fleiner Mór arcképe, pasztell, 1923. XI. 2. (Fleineréké) X  
505. A szüle fon este, pasztell, 1923. XI. 28.  
506. Reggel a kertek alatt, pasztell, 1923. XI. 3.  
507. Téglagyár, pasztell, XII. 5.  
508. Kőd a barakban, pasztell, XII. 12.  
509. Krisztus a Kálvárián (vázlat), olaj, 1923. XII. 11.  
510. Ūregpapa pipázgat este, pasztell, 1923. XII. 15.  
511. Napsütéses téli táj, 1923. XII. 31.  
512. Ūreganyám, pasztell, 1924. I.  
513. Fleiner Samu arcképe, pasztell, 1924. I. 29. Kozma Sándorné  
514. Baumöhl Ilus arcképe, olaj, 1924. II. 5. Rotter úré  
515. Arcképvázlat (Reviczky A.), olaj, 1924. I. 27.  
516. Kozmáné arcképe, pasztell, 1924. II. 21.  
517. Ūregapám üldögél, kréta, 1924. II. 15.  
518. Gyermeke arc tanulmány, olaj, 1924. II. 23.  
519. Töröcskei dombok, pasztell, 1924. III. 25.  
520. Szentgróti dombok, pasztell, 1924. III. 29.  
521. Két nyárfa a szentgróti dombon, 1924. III. 31.  
522. A Föld (kompozíció), olaj, 1924. IV. 4.

## BALÁZS JÁNOS ISMERT MŰVEINEK JEGYZÉKE

1. Téli udvar trágyadombbal. 1919. papír, színes ceruza, 12,5×20,5 cm, j.j.l.: Balázs János b.l.: 1919. XII. 24.
2. Kaposvári udvarunk. 1919. papír, ceruza, 13,5×21,7 cm, j.j.l.: 1919. VII. 23.
3. Kaposvári udvarunk. 1919. papír, akvarell, 30×43 cm, j.j.l.: 1919. XI. 27.
4. Malomárok. 1919. papír, akvarell, 17×22,5 cm, j.j.l.: 1919. XI.
5. Szalmakunyhó a réten. 1919. papír, akvarell, 15,5×23,5 cm, j.j.l.: 1919. IX. 7.
6. Erdei fák. 1919. papír, ceruza, 24×15,5 cm, j.b.l.: 1919. IX. 21.
7. Heverésző fiú. 1919. papír, ceruza, 13,5×22,6 cm, j.j.l.: 1919. VII. 24.
8. Újfalú. 1919. papír, ceruza, 13,5×22,6 cm, j.j.l.: 1919. VII. 20 Újfalú
9. Szalmatetős ház. 1919. papír, akvarell, 13,5×22,5 cm, j.j.l.: Balázs
10. Sapkás gyerek profilban. 1919. papír, ceruza, 21×13,5 cm, j.b.l.: Balázs J. 1919. VI. 16.
11. Fahíd a Kapos fölött. 1919. papír, ceruza, 13,5×19,8 cm, j.j.l.: 1919. VIII. 1.
12. Bokros fa. 1919. papír, ceruza, 15,5×23 cm, j.j.l.: Balázs János 1919 IX. 3.
13. Kertvége deszkakerítéssel. 1919. papír, akvarell, 15,5×23,6 cm, j.j.l.: 1919. IX. 6.
14. Kaposparti tájkép. 1919. papír, akvarell, 22×30 cm, j.b.l.: Balázs János IV. polg.
15. Deszkakerítés. 1919. papír, ceruza, 23×15,5 cm, j.b.l.: Kaposvár 1919. IX. 8.
16. Tájkép földúttal. 1919. papír, ceruza, 13×18 cm, j.j.l.: 1919. VI. 26.
17. Összedölt kunyhó. 1919. papír, diópác, 13,5×21 cm, j.j.l.: 1919. VIII. 10.
18. Tájkép gémeskúttal. 1920. papír, akvarell, 28,5×20,5 cm, j.b.l.: Balázs János 1920. II. 20.
19. Zöldlombos fák. 1920. olaj, karton, 16,7×24,5 cm, j.b.l.: 1920. IV. 30.
20. Tájkép fenyőkkel. olaj karton, 22×28,5 cm, j.n.
21. Ülő gyermek. papír, pasztell, 34,5×26,5 cm, j.n.
22. Fekete szántások sugárzó napfényben. papír, tus, 29,6×38 cm, j.n.
23. Háttanulmányok fiúról. papír, tus, 44,5×62,5 cm, j.n.
24. Tehenek a gémeskútnál. 1920. papír, tus, 23,5×19 cm, j.j.l.: Balázs J. 1920.
25. Mezei munkások. 1920. papír, tus, 17×21 cm, j.n.
26. Csataféri vázlat. 1920. papír, toll, 16×21 cm, j.j.l.: Balázs János 1920.
27. Tájkép vasúti sínnel. 1920. papír, ceruza, 21,5×30 cm, j.j.l.: Balázs J. 1920. január 21.
28. Szénásszekér. 1920. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: Balázs János 1920.
29. Kocsmai mulatók. 1920. papír, ceruza, 12×16 cm, j.j.l.: 1920. XII.12.
30. Mindenszentekkor. 1920. papír, akvarell, 16×21 cm, j.j.l.: Balázs János 1920.
31. Tetemre hívás. 1920. papír, tus, 17×20 cm, j.j.l.: Balázs J. 1920. XI.
32. Kapáló asszonyok. 1920. papír, ceruza, 14,2×20,5 cm, j.b.l.: Balázs János 1920. IV. 16.
33. Utcarészlet. 1920. papír, ceruza, 12,5×20,5 cm, j.j.l.: 1920. X. 21.
34. Beszakadt tetejű házak. 1920. papír, ceruza, 13×18 cm, j.j.l.: Balázs János 1920.
35. Fiúfej tanulmány. 1920. papír, ceruza, 30×19,5 cm, j.j.l.: Balázs János 1920. IX. 9.
36. Téli udvar. 1920. papír, akvarell, 24×34 cm, j.j.l.: Balázs János 1920. X. 20. Dr. Léder Rózsa tul.
37. Fűben ülő fiú a vízparton. 1920. olaj, karton, 16,5×21 cm, j.n.
38. Somogyi tájkép 1920. olaj, karton, 16,5×24 cm, j.j.l.: 1920. IV.
39. Tavaszi táj 1920. olaj, karton, 17×23 cm, j.j.l.: Balázs
40. A kaposvári Arany u. 11. alatti ház udvara. 1920. papír, akvarell, 19×23 cm, j.j.l.: Balázs János
41. Cséplés gőzgéppel. 1920. papír, ceruza, 19,5×28,2 cm, j.j.l.: Zimány 1920. IX. 30.

42. Két vigadó parasztember. 1920. papír, akvarell, j.j.l.: Balázs 1920.
43. Tájképtanulmány. papír, ceruza, 16,5×23 cm, j.n.
44. A Göllér nagypapa. papír, ceruza, 27×18 cm, j.n.
45. A művész édesapja. papír, pasztell, 30×23,5 cm, j.n.
46. Rózsi macskával. papír, pasztell, 30×22,5 cm, j.n.
47. Baba fürdetés I-II-III. papír, ceruza, 29×23,5 cm, j.n.
48. Ónarckép. olaj, vászon, 25×20 cm, j.n. Dr. Léder Rózsa tul.
49. Két kapáló asszony. 1920. papír, akvarell, 12×15,5 cm, j.j.l.: Balázs 1920.
50. Táj házzal. 1920. olaj, karton, 16×24 cm, j.n. RRM tul.
51. Tájkép nyárfákkal. 1920. olaj, karton, 21×29 cm, j.j.l.: Balázs János, 1920.
52. Táj jegenyékkal. 1920. olaj, karton, 19,5×28,5 cm, j.n. RRM tul.
53. Zsuppos tanya. 1920. olaj, karton, 13,5×22 cm, j.j.l.: 1920. RRM tul.
54. Búcsúsok. 1920. papír, tusrajz, 11×18 cm, j.j.l.: Balázs J. 1920.
55. A Kálvária hegyen. 1920. papír, tus, 12,3×18,3 cm, j.j.l.: Balázs J. 1920.
56. Kaposszentjakabi táj. 1920. papír, ceruza, 14,3×21,8 cm, j.j.l.: 1920. I. 19.
57. Zöld mező szénaboglyákkal. 1920. olaj, karton, 14×23 cm, j.j.l.: 1920. X. 19.
58. Macskafej részlet. 1920. papír, tus, 19,5×30 cm, j.j.l.: Balázs János 1920. Mírnyurkasz a bűdös
59. Ónarckép festőállvánnyal. 1920. papír, ceruza, 29×19,5 cm, j.j.l.: 1920. Balázs János
60. Kereszt alatt pihenő koldus. 1920. papír, ceruza, 14×21,5 cm, j.j.l.: 1920. Január 21.
61. Tájkép fákkal. 1920. olaj, karton, 18×24 cm, j.n.
62. Kapos folyó. 1920. papír, akvarell, 20,5×30 cm, j.b.l.: Balázs János 4. polg.
63. Bibliai jelenetek vázlat. 1920. papír, tus, 17×20,5 cm, j.n.
64. Fejkendős asszony. 1920. papír, ceruza, 32×19,5 cm, j.j.l.: Balázs J. 1920.
65. Templomba menők. 1920. papír, tus, 13,5×21 cm, j.j.l.: Balázs J. Templomba menők 1920.
66. Falusi konyhában. 1920. papír, ceruza, 12,8×10,5 cm, j.j.: BJ 1920.
67. Falusi táj két utca részlet. 1921. papír, ceruza, 22×30 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. VI. 26.
68. Képtervek (Ember küzdj - Árvíz). 1921. papír, tus, 30×23 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. IV. 20.
69. Képtervek - Somogyapáti. 1921. papír, tempera, 21,5×30 cm, j.l.: Somogyapáti 1921. nov. 2.
70. Bajuszos férfi. 1921. papír, ceruza, 30×22 cm, j.j.l.: 1921. X. 15. B.J.
71. Fejkendős asszony. 1921. papír, tus, 18×14 cm, j.j.l.: 1921. XII. 28.
72. Sapkás férfi. 1921. papír, ceruza, 29×20 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. VII. 26.
73. TáJVázlatok hegedülő férfival. 1921. papír, ceruza, 22×30 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. X. 17.
74. Utcai jelenet. 1921. papír, ceruza, 19×27 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. X. 9.
75. Falurészlet. 1921. papír, ceruza, 20×27,5 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. V. 21.
76. Verekedő gyerekek. 1921. papír, akvarell, 22×30 cm, j.j.l.: Balázs J. 1921. VII. 24.
77. Sebesült a csataféren. 1921. papír, akvarell, 15×21,7 cm, j.j.l.: Balázs J. 1921.
78. Csónakosok. 1921. papír, ceruza, 18,5×27 cm, j.j.l.: 1921. X. 10.
79. Tájképvázlat. 1921. papír, akvarell, 18×26,6 cm, j.j.l.: 1921. X. 7.
80. Magányos fa. 1921. papír, akvarell, 15,5×21 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. jún. 28.
81. Vízparti tájkép. 1921. papír, tempera, 14×21 cm, j.b.l.: 1921. IX. 20.
82. Kompozíciós vázlatok. 1921. papír, ceruza, 17×20,7 cm, j.l.: Balázs János 1921. II. 19.
83. Falusi utcarészlet. 1921. papír, ceruza, 15×19 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. október 18.
84. Két vándor. 1921. papír, ceruza, 15×22 cm, j.j.l.: 1921. VIII. 30.

85. Piaci vázlat. 1921. papír, ceruza, 18,5×27 cm, j.n.
86. Önarckép. 1921. papír, ceruza, 21,5×156 cm, j.j.l.: Balázs J. 1921. VI. 9.
87. Balaton Fonyódnál. 1921. papír, ceruza, 11×21 cm, j.j.l.: Fonyód 1921. VIII. 14.
88. A társaság borozik. 1921. papír, ceruza, 22×30 cm, j.j.l.: S.apáti 1921. XI. 4. Balázs János
89. Tájékp. 1921. papír, ceruza, 21,8×30 cm, j.j.l.: B.J. 1921. X. 20.
90. Leányarckép. 1921. papír, ceruza, 22×15 cm, j.j.l.: 1921. VI. 21. Balázs J.
91. Tájékvázlat. 1921. papír, tempera, 23×29 cm, j.j.l.: 1921. XI. 7. Pécs, Balázs János
92. Mozdulatrajzok. papír, tus, tempera, 23×29,2 cm, j.n.
93. Templomtorony. 1921. papír, akvarell, 30×21,6 cm, j.n.
94. Három gyerek a hóban. papír, akvarell, 30×22 cm, j.n.
95. Kapálók. 1921. papír, akvarell, 15,7×20,5 cm, j.j.l.: 1921. V. 18. Balázs J.
96. Tájékp. szénaboglyával. 1921. papír, kréta, 14×16 cm, j.n.
97. Kapos híd. 1921. papír, ceruza, 22×29 cm, j.j.l.: 1921. X. 15. Balázs János
98. Képtervek Sophokles fejjel. 1921. papír, tus, akvarell, 29×23 cm, j.j.l.: Balázs János
99. Felhős tájkép. papír, akvarell, 13,3×19 cm, j.j.l.: Balázs János
100. Balatoni táj. 1921. papír, akvarell, 21,5×30 cm, j.j.l.: 1921. VIII. 14. Balázs J.
101. Útszélén ülő férfi könyvvel. 1921. papír, tempera, 18×20 cm, j.j.l.: 1921. X. 14.
102. Vízparti fák. 1921. papír, tempera, 17,5×16,5 cm, j.j.l.: 1921. X.
103. Dombos táj. 1921. papír, kréta, 15×21,5 cm, j.j.l.: Balázs János
104. Vízparton álló három fa. 1921. papír, ceruza, 21,7×30 cm, j.j.l.: 1921. X. 21.
105. Kopasz férfifej. 1921. papír, ceruza, 19×15 cm, j.j.l.: 1921. VI. 9. Balázs János
106. Kévehordás éjjel. 1921. papír, kréta, 12×14,5 cm, j.b.l.: 1921. V. 4.
107. Sapkás fiú. 1921. papír, kréta, 20,3×14,6 cm, j.j.l.: 1921. V. 27.
108. Konstruktív vázlat férfifejjel. 1921. papír, ceruza, 12×14 cm, j.j.l.: 1921. VI. 6.
109. Legelésző tehének - vázlatok. 1921. papír, ceruza, 22×29,6 cm, j.b.l.: 1921. IX: Balázs János
110. Apám támaszkodva. 1921. papír, kréta, 31×22,5 cm, j.j.l.: 1921. IX. 25.
111. Lomb tanulmány. 1921. papír, ceruza, 22×30 cm, j.j.l.: 1921. X. 16. B.
112. Tájékp. 1921. papír, ceruza, 19×26,5 cm, j.j.l.: 1921. X. 4.
113. Konstruktív tájkép folyóval. 1921. papír, ceruza, 18,8×26,3 cm, j.j.l.: 1921. X. 6.
114. Fiúfej profilban. 1921. papír, ceruza, 23,5×20 cm, j.j.l.: 1921. VI. 20. Balázs J.
115. Aratásra menők. 1921. papír, ceruza, 22×31,5 cm, j.j.l.: 1921. júl. 19. Balázs J.
116. Tájékp. fákkal. 1921. papír, kréta, 15×21 cm, j.n.
117. Szánkózók az erdőben. 1921. papír, ceruza, 12,6×16,5 cm, j.j.l.: 1921. XII. 5.
118. Figura gyertya mellett korszóval. 1921. papír, ceruza, 21,3×30 cm, j.j.l.: 1921. november 6. Balázs János
119. Képvázlatok (Jön a vihar). 1921. papír, tus, akvarell, 30×23,5 cm, j.j.: Balázs János
120. Tájékvázlat. 1921. papír, ceruza, 19,5×29,5 cm, j.j.l.: 1921. IX. 28. Balázs János
121. Városszéli táj. 1921. papír, ceruza, 22×30 cm, j.j.l.: 1921. IX. 2. Balázs János
122. Kapálók a mezőn. 1921. papír, ceruza, 20,2×27,5 cm, j.j.l.: 1921. V. 27.
123. Öltözködő lányok. 1921. papír, ceruza, 14,8×13 cm, j.j.l.: 1921. IX. 5. Balázs János
124. Kaposvári piac. 1921. papír, ceruza, 17×23 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. V. 27.
125. Lázálom vázlat. 1921. papír, kréta, 26×16,7 cm, j.b.l.: B.J. 1921. X. 5.
126. Fiú kalapban. 1921. papír, ceruza, 30×22 cm, j.j.l.: 1921. X. 21. Balázs János
127. Önarckép. 1921. papír, ceruza, 30×21,7 cm, j.j.: 1921. IX. 14. Balázs J. Én

128. Mezei tájkép. 1921. papír, ceruza, 19,5×30 cm, j.j.l.: 1921.
129. Búcsúsok a sátor körül. 1921. papír, kréta, 22×31 cm, j.j.l.: 1921. VI. 27.
130. Fejkendős asszony leány portréval. 1921. papír, tollrajz, 22,5×29,3 cm, j.: 1921. XII. 23. B.J.
131. Tájékp. fákkal. 1921. papír, akvarell, 19×25 cm, j.j.l.: Balázs J. 1921.
132. Kovácsműhely. 1921. papír, akvarell, 15×20 cm, j.j.l.: Balázs János
133. Tornász fiú. 1921. papír, akvarell, 20,8×32 cm, j.j.l.: 1921. VII. 23. Balázs J.
134. Képtervek - Esti gyertyafény mellett olvasás. 1921. papír, ceruza, 22×29,7 cm, j.n.
135. Tavasz. 1921. papír, akvarell, 22×18 cm, j.j.l.: 1921. IX. 6. Balázs János
136. Mozdulatrajzok. papír, ceruza, 23×29,4 cm, j.n.
137. Fejvázlatok. papír, ceruza, 23×29 cm, j.n.
138. Golgota vázlatok. 1921. papír, ceruza, 31×25 cm, j.n.
139. Tájékp. fával. 1921. papír, ceruza, 16×23 cm, j.j.l.: 1921. VI. 26. Balázs
140. Fejtanulmány. 1921. olaj, karton, 25,8×21,2 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. II. 4.
141. Körtánc - színvázlat. olaj, karton, 15,5×24,5 cm, j.j.l.: B.J.
142. Sapkás fiú. 1921. olaj, karton, 30×20 cm, j.j.l.: B.J.
143. Két sapkás fiúfej. 1921. papír, ceruza, 23×29 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. XI. 12.
144. Kidőlt sírkövek. 1921. papír, ceruza, 20×30 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. II. 28.
145. Fekvő ökör. 1921. olaj, karton, 8,5×12 cm, j.j.l.: Balázs János
146. Út menti táj fákkal. papír, akvarell, 18,5×25 cm, j.j.l.: Balázs János. Dr. Léder Rózsa tul.
147. Tájékp. zöld fákkal. 1921. papír, akvarell, 20×25 cm, j.j.l.: 1921. VIII. 3. Balázs János. Sámson Judit tul.
148. Falusi utca. 1921. papír, akvarell, 21×24,5 cm, j.j.l.: 1921. VIII. 5. Balázs J. RRM. tul.
149. Kaposvári piac. 1921. papír, ceruza, 15,3×19,2 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. IV. 5. Bernáth Magda. tul.
150. Kaposvári piac. 1921. papír, ceruza, 16,8×23 cm, j.j.l.: Balázs János 1921. V. 27.
151. Fiúfej. 1921. papír, ceruza, 30,5×20,9 cm, j.j.l.: 1921. VIII. 7. Balázs János
152. A kaposvári Donner - városi sétatér. 1921. olaj, vászon, j.b.l.: Balázs J. 1921. RRM tul.
153. Templomi jelenet. 1921. papír, szén, 21,5×13 cm, j.b.l.: Balázs János j.j.l.: 1921. X.
154. Szigetvári táj templom tornyokkal. 1921. papír, tempera, 22×27,5 cm, j.j.l.: Szigetvár 1921. október 30. Balázs János
155. A fonyódi partoldal. 1921. papír, ceruza, 12×21,5 cm, j.j.l.: Fonyód. 1921. VIII. Balázs János
156. Fonyódi part. 1921. papír, ceruza, 9×17,5 cm, j.j.l.: Fonyód
157. Táj kazlakkal 1921. olaj, vászon, 23,5×32 cm, j.b.l.: Balázs J. 1921. VI. 18.
158. Balatoni táj a Guláccsal. olaj, vászon, 14×19 cm, j.n.
159. Balaton magas partoldalból. olaj, karton, 19,5×23 cm, j.b.l.: B.J. Jobbra l. 921.
160. Tájékp. jegenyékkal. olaj, karton, 51×64 cm, j.n.
161. Nyíres ülő alakkal. olaj, karton, 12×13 cm, j.j.: Kiserdő
162. Erdei patak. papír, pasztell, 26×17 cm, j.n.
163. Tájékp. vízparton fákkal. 1921. olaj, karton, 19,7×30 cm, j.j.l.: 1921. Balázs János. Dr. Léder Rózsa tul.
164. Erdőben. papír, pasztell, 27,5×22 cm, j.n.
165. Téli táj házakkal. 1921. olaj, karton, 31×39,5 cm, j.j.l.: Balázs J. 1921.
166. Téli táj házzal. olaj, karton, 19×25 cm, j.n.
167. Téli táj. 1921. olaj, karton, 20,5×25 cm, j.j.: Balázs J. 1921. Balázs J.
168. Fiú akt szabadban. 1921. olaj, karton, 30×23 cm, j.j.: Balázs J. 1921.
169. Csukott szemű férfi. 1921. olaj, karton, 32,5×24,5 cm, j.b.f.: Balázs J. 1921.

170. Tájkép fákkal. olaj, karton, 9,8×14 cm, j.n.  
 171. Ruha próba. 1921. papír, ceruza, 14,7×13 cm, j.j.l.: 1921. X. 5. Balázs János  
 172. Szabadban táncoló három leány. 1921. olaj, karton, 24×31,5 cm, j.j.l.: 1921. Balázs J.  
 173. Mosó nő teknővel. 1921. papír, ceruza, 20×29 cm, j.j.l.: 1921. IX. 21. Balázs J.  
 174. Látomásos jelenet. 1921. papír, tus, 13,5×15 cm, j.j.l.: 1921. VII. 23. Balázs János  
 175. Édesanyám. 1921. papír, tempera, 13,5×10 cm, j.j.l.: 1921. X.  
 176. Édesanyám. 1921. papír, ceruza, 20×14 cm, j.j.l.: 1921. IX. 28. Balázs János  
 177. Fejkendő asszony. 1921. papír, tempera, 13,4×10 cm, j.j.l.: 1921. X.  
 178. Fiúfej. 1921. papír, ceruza, 30,8×20,8 cm, j.j.l.: 1921. VIII. 7. Balázs János  
 179. Fejkendő asszony. olaj, karton, 20×15,5 cm, j.n.  
 180. Ablak előtt álló fiú. papír, tempera, 20,3×15,6 cm, j.n.  
 181. Tájképvázlat. papír, pasztell, 9,1×11,5 cm, j.n.  
 182. Téli udvarrészlet. papír, kréta, 21×17,7 cm, j.j.l.: Balázs J.  
 183. Verőfényben. olaj, karton, 15×16 cm, j.n.  
 184. Színvázlatok. papír, pasztell, 20×21,7 cm, j.n.  
 185. Öreganyám fon - vázlat. olaj, karton, 21,5×18,7 cm, j.n.  
 186. Asszonyok és libák - vázlat. olaj, karton, 14×26 cm, j.n.  
 187. Két nyárfa. olaj, karton, 23×17 cm, j.n.  
 188. Három nyárfa. olaj, karton, 18,4×24 cm, j.n.  
 189. A királyok hódolata - vázlat. papír, kréta, 17,6×22,5 cm, j.n.  
 190. Menekülő éjszaka - vázlat. papír, pasztell, 16×28 cm, j.n.  
 191. Kalapos fej - vázlat. papír, pasztell, 15×10 cm, j.n.  
 192. Férfi bottal vázlat. papír, pasztell, 15×18,5 cm, j.n.  
 193. Tájkép - vázlat. papír, pasztell, 15×20 cm, j.n. (szakadt)  
 194. Tájkép - vázlatok. papír, pasztell, 31×41,6 cm, j.n.  
 195. Golgota és kuglizók - képvázatai. Papír, ceruza, 26,5×41,3 cm, j.f.: A magam kifejezési módját kutatni igen, igen nehéz. Kuglizókat most augusztus 15-én láttam érdekes, igazi megfestenivaló volt. Balázs  
 196. Végtelen a tél. papír, tus ecsetrajz, akvarell, - Nimfák - vázlat. papír, akvarell, tollrajz, 23,5×30 cm, j.n.  
 197. Menekülő alak. papír, tus, 15×20,7 cm, j.n.  
 198. Templom előtt - vázlat. papír, tus, 13,5×18,5 cm, j.n. (szakadt)  
 199. Tájkép nőalakkal és sírkövekkel. 1922. papír, akvarell, 16×23,5 cm, j.b.l.: 1922. VII. 20.  
 200. Városrészlet felülről. papír, tus, kréta, 13,2×10,4 cm, j.n.  
 201. Képvázlatok: Jeanne D'Arc halála. Tatárjárás után. Az idő. papír, tus, 17×17 cm, j.n.  
 202. Tájkép - vázlatok. papír, tus, kréta, 23,2×14,2 cm, j.n.  
 203. Zsoké fej. papír, tempera, 15,5×12 cm, j.n.  
 204. Ülő női akt - vázlat. papír, pasztell, 28,5×20 cm, j.n.  
 205. Kukoricafosztás. papír, pasztell, 16,8×21 cm, j.j.l.: Balázs J. Kukoricafosztás  
 206. Napszámosok éjjel. papír, pasztell, 17×21 cm, j.n.  
 207. Falusi utca emberekkel. papír, ceruza, 15,8×18,4 cm, j.n.  
 208. Piaci jelenet. 1921. papír, ceruza, 18,6×26,9 cm, j.j.l.: 1921. X. 12. Balázs  
 209. Szénásszekér - vázlat. papír, tollrajz, 10,5×17 cm, j.n.  
 210. Templom előtt - vázlat. papír, kréta, 10×10 cm, j.n.  
 211. Kéztanulmány. papír, szénrajz, 10×16,5 cm, j.n.

212. Férfi fej. papír, ceruza, 14×12 cm, j.n.  
 213. Vízparti táj. papír, ceruza, 18×27 cm, j.n.  
 214. Kivégzés - Látomás - vázlat. papír, lavírozott tus, 15×23 cm, j.n.  
 215. Vízparti fa. papír, ceruza, 18,2×11 cm, j.n.  
 216. Menekülés Egyiptomba, 1924. papír, tus, 12×21 cm, j.b.l.: Balázs János 1924. XI. 19.  
 217. Falusi részlet - színvázlat. papír, tempera, 10×11,1 cm, j.n.  
 218. Kapáló asszonyok - színvázlat. papír, akvarell, 8×9,5 cm, j.n.  
 219. Menetelők. papír, pasztell, 17×31 cm, j.n.  
 220. Fiú arckép. papír, tus, 22×15 cm, j.n.  
 221. Olvasó férfi. papír, ceruza, 24,5×20 cm, j.n.  
 222. Illés szekere - vázlat. papír, pasztell, 21×29 cm, j.n.  
 223. Fiúfej. papír, ceruza, 13,5×8,7 cm, j.n.  
 224. Havas tájkép. papír, pasztell, 14,5×18,5 cm, j.n.  
 225. Téli út fákkal. papír, pasztell, 15,6×20,5 cm, j.n.  
 226. Önarckép, kartanulmánnyal. papír, ceruza, 22×20 cm, j.n.  
 227. Eszti húgom. olaj, karton, 18×13,4 cm, j.n. (sérült)  
 228. Tájkép szekérrel. papír, tollrajz, 17,5×21 cm, j.n.  
 229. Fagyott ember a hóban - vázlat. papír, pasztell, 8×11,2 cm, j.n.  
 230. Fa alatt ülő alak - vázlat. papír, szén, 14×21,8 cm, j.n.  
 231. Négy kopasz fa - vázlat. papír, pasztell, 8,8×9 cm, j.n.  
 232. Szemüveges öregember - vázlat. olaj, karton, 11,5×9,5 cm, j.n.  
 233. Folyópart fákkal - vázlat. papír, tempera, 12,8×18 cm, j.n.  
 234. Napsütötte fák. papír, színes ceruza, pasztell, 17×20,6 cm, j.b.l. Balázs  
 235. Női akt tanulmány. papír, ceruza, 21×13,5 cm, j.n.  
 236. Férfifej. papír, vörös kréta, 22,8×9,5 cm, j.n.  
 237. Apokalipszis - vázlat. papír, ceruza, 22×30 cm, j.n.  
 238. Dekoratív tájkép. papír, tempera, 21,6×29,5 cm, j.n.  
 239. Befejezetlen arckép. papír, pasztell, 30,7×24 cm, j.n.  
 240. Gyermekarckép, papír, pasztell, 18×15,5 cm, j.n.  
 241. Templom a fák között. papír, ceruza, 31×23 cm, j.n.  
 242. A keresztkoma olvas. papír, ceruza, 26,27 cm, j.n. (szakadt)  
 243. Az utolsó vacsora - vázlat. 1925. papír, lavírozott tus, 23,5×30 cm, j.b.l.: 1925. V. 21. Balázs  
 244. Favágók - vázlat. papír, kréta, pasztell, 21×30,5 cm, j.n. (szakadt)  
 245. Aktok a szabadban. papír, pasztell, 23,7×32 cm, j.n.  
 246. Kiűzetés - vázlat. papír, ceruza, 17,3×17,5 cm, j.n.  
 247. Dombos táj. papír, ceruza, 21,5×28,5 cm, j.n.  
 248. Pipás ember - vázlat. papír, szén, 34×25 cm, j.n.  
 249. Hímző nő. papír, tus, 16×12,8 cm, j.n.  
 250. Fiúfej vázlat, papír, ceruza, 30×22 cm, j.n.  
 251. Képvázlatok (Koldusok). papír, tus, 30×23 cm, j.n.  
 252. Kék tájkép. papír, tempera, 21,5×30 cm, j.b.l.: Somogyapáti, j.l.: 1921. XI. 2. Balázs János  
 253. Három képvázlat. papír, tus, 23×30 cm, j.n.  
 254. Meztelen vándorok - vázlat. papír, tus, 22,5×31 cm, j.j.: Végtelen a tér...

255. Havas utca - befejezetlen. papír, tempera, 22,5×29 cm, j.n.  
 256. Asszony alakok - vázlat. papír, kréta, 22,5×28,5 cm, j.n.  
 257. Favágók - vázlat. papír, szén, 29,5×44 cm, j.n.  
 258. Kalapos ember. papír, ceruza, 20,9×13 cm, j.n.  
 259. Őnarckép. papír, rézkarc nyomat, cinklemez, 32×37 cm, j.n.  
 260. Ülő asszony. papír, ceruza, 31×23,5 cm, j.n.  
 261. Utcarészlet. papír, tus, 17×21 cm, j.n.  
 262. A csók - vázlat. papír, ceruza, 22×30 cm, j.j.f.: A csók  
 263. Képvázlatok - Öregek. papír, tus, 17×21 cm, j.j.: Balázs J.  
 264. Csónak a vízen. papír, akvarell, 22×30 cm, j.hátul: Hullámlzó Balaton tetején.  
 265. Patakparti táj. papír, akvarell, 21,3×19,6 cm, j.n.  
 266. Emberek, lovak - vázlat. papír, akvarell, 21,7×30 cm, j.n.  
 267. Tájkép háztetőkkal. papír, ceruza, 21×30 cm, j.n.  
 268. Festő az állványnál. papír, ceruza, 21,5×28,5 cm, j.j.l.: Csóka fest.  
 269. Templomtorony - vázlat. papír, akvarell, 14,3×18,2 cm, j.n.  
 270. Nirvána - vázlat. papír, toll, pasztell, 20×23 cm, j.j.: Nirvána  
 271. Dombos táj - vázlat. papír, ceruza, 20,8×30,7 cm, j.n.  
 272. Asszony gyerekkel - vázlat. papír, pasztell, 21,5×29,8 cm, j.n.  
 273. Lombos fa házakkal. papír, ceruza, 22×30,2 cm, j.n.  
 274. Széken ülő fiú. papír, ceruza, 31×23,5 cm, j.n.  
 275. Kéztanulmány. papír, ceruza, 31,2×23,6 cm, j.n.  
 276. Rőzsehordó - vázlat, Magvető - vázlat. papír, tempera, 14,6×23 cm, j.n.  
 277. Földes út jegyesorral. papír, tempera, 21,3×23,3 cm, j.n.  
 278. Pipás ember. papír, ceruza, 20×14,5 cm, j.n.  
 279. Útkanyar jegyenével. papír, akvarell, 15,5×11,4 cm, j.n.  
 280. Táj napfényben - vázlat. papír, akvarell, 10×19 cm, j.n.  
 281. Tájkép - vázlat lombos fákkal. olaj, vászon, 13,5×18,3 cm, j.n.  
 282. Ülő fiú akt. papír, ceruza. 35×25 cm, j.n.  
 283. Romok - színvázlat. papír, akvarell, 17×21 cm, hátul képvázlat: Betlehen Gábor kora j.j.l.: Balázs J.  
 284. Kéztanulmány. papír, ceruza, 20,31,4 cm, j.n.  
 285. Golgota alaktanulmányok. papír, tus, 45×29 cm, j.n.  
 286. Parasztasszony alakvázlatok. papír, akvarell, 21,6×30,4 cm, j.j.f.: Balázs János  
 287. Tájkép - vázlat. papír, ceruza, 16,7×21,2 cm, j.n.  
 288. Tornyok alkonyatban - vázlat. papír, akvarell, 14×21,2 cm, j.n.  
 289. Bibliai táj - vázlat. papír, akvarell, 23×29 cm, j.n.  
 290. Templom előtt. olaj, karton, 22×22 cm, j.n.  
 291. Apám támaszkodva. papír, kréta, 34,7×26,5 cm, j.n.  
 292. Lányok öltöztetése - vázlat. papír, pasztell, 21,8×30 cm, j.n.  
 293. Szakálás férfifej. papír, szén, 30,7×22,5 cm, j.f.: Balázs János  
 294. Fejkendős asszony. papír, ceruza, 30×22 cm, j.n.  
 295. Ülő suszter gyerek. papír, ceruza, 18,8×27,8 cm, j.n.  
 296. Kalapos suszter. papír, ceruza, 18,8×26,7 cm, j.n.  
 297. Tájkép vázlat. papír, akvarell, pasztell, 10,8×17 cm, j.n.

298. Erőrészlet. papír, akvarell, 18×19,3 cm, j.n.  
 299. A trón előtt. 1922. papír, tus, 18×25 cm, j.j.l.: 1922. VI.27. Balázs János  
 300. Városi részlet. 1922. olaj, karton, 9×10 cm, j.j.l.: 1922.  
 301. Fűrész ember. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: Gadányi Vadaskert 1922. V. 28. Balázs János  
 302. Édesapám. 1922. papír, ceruza, 23×16cm, j.j.:1922.I.27. BJ.  
 303. Rózsi húgom. 1922. papír, ceruza, 30×21,5 cm, j.j.l.: 1922. I. 2. BJ.  
 304. Rózsi lehajtottan. papír, ceruza, 23×16cm, j.n.  
 305. Magvető vázlatok. 1922. papír, ceruza, tus, szén 19,5×31cm, j.j.: 1922. április 13.  
 306. Rózsi oldalról, sapkában. 1923. papír, ceruza, 20×13,5cm, j.j.l.: 1923. I. 26.  
 307. Menekülés Egyiptomba. 1921. papír, akvarell, 14,5×19 cm, j.j.l.: Balázs  
 308. Alvó Eszter. 1922. papír, tempera, 9×13 cm, j.n.  
 309. Őnarckép napsütöten. 1922. papír, tempera, 17,7×10,9 cm, j.j.l.: 1922. okt. 11. Balázs János  
 310. Alvó Sándor. 1922. papír, tempera, 10×16 cm, j.j.f.: 1922. XI.  
 311. Budapest - Sashegy. 1922. papír, akvarell, 14,5×24,5 cm, j.j.l.: Balázs  
 312. Őnarckép. 1922. papír, szénrajz, 26,5×20 cm, j.j.l.: Balázs János 1922. VIII. RRM tul.  
 313. Tájkép nyírfákkal. 1922. olaj, karton, 30×23 cm, j.j.l.: Balázs János 1922. V. 3. RRM tul  
 314. Fikter János arcképe. 1922. papír, ceruza, 23,5×16,5 cm, j.j.l.: 1922. III. 19. Balázs János RRM tul  
 315. Fikter János arcképe. 1922. olaj, karton, 29×22,5 cm, j.j.l.: Balázs 1922. RRM tul.  
 316. Anyám olvas. 1922. olaj, karton, 29×35 cm, j.j.l.: Balázs J. 1922.  
 317. Szecessziós női akt. 1922. papír, ceruza, 26×16 cm, j.j.l.: 1922. II. 14. Balázs János  
 318. Háztetőrészlet fával. olaj, karton, 15,5×17 cm, j.n.  
 319. Kapáló család. pasztell, papír, 14,5×20cm, j.b.l.: Balázs János Dr. Léder Rózsa tul.  
 320. Menekülés Egyiptomba. 1921. olaj, vászon, 35×43 cm, j.n.  
 321. Szecessziós női alakok. papír, kréta, 6×14 cm, j.n.  
 322. Rippl-Rónai József. 1922. papír, ceruza, 29×22 cm, j.n.  
 323. Magvető vázlatok. papír, ceruza, 21×15 cm, j.n.  
 324. Ülő asszony gyermekkel. olaj, karton, 24×26,5 cm, j.n.  
 325. Parasztok napsütésben. olaj, karton, 12,5×15 cm, j.n.  
 326. Sokalagos jelenet. 1923. papír, ceruza, 28×20 cm, j.j.l.: 1923. VII. 16.  
 327. Falusi búcsú jelenet. olaj, vászon, 18,5×24 cm, j.n.  
 328. Búcsú zarándoklás. 1922. papír, ceruza, 21,5×28,7 cm, j.j.l.: Balázs János j.b.l.: 1922. VII. 9.  
 329. Öreganyám fon. 1922. tempera, karton, 22×17 cm, j.l.: Balázs J. 1922. X.  
 330. Macska. 1922. papír, szén, 16×20 cm, j.j.l.: 1922. IV. 5. B.  
 331. Figuravázlatok. 1922. papír, tempera, 21×30 cm, j.: 1922. XI. 20.  
 332. Kecel alatt. 1922. papír, ceruza, 16,6×21 cm, j.j.l.: 1922. ápr. 19. Balázs János Kecel alatt  
 333. Városligeti tó. 1922. papír, ceruza, 17,2×16,4 cm, j.j.l.: Balázs János IX. 24. 1922. B.pest Városligeti tó  
 334. Fasor a Kaposparton. 1922. papír, ceruza, 16×20,4 cm, j.b.l.: Balázs János  
 335. Hunyorgó férfifej. 1922. papír, kréta, 21×17 cm, j.j.f.: 1922. IV. 6.  
 336. Piaci kofák. 1922. papír, ceruza, 15×21 cm, j.j.l.: 1922. V. 16. Balázs János  
 337. Fasor. 1922. papír, ceruza, 21×28 cm, j.j.l.: 1922. X. 22. Balázs János  
 338. Női arckép. 1922. ingres papír, ceruza, 31×21 cm, j.j.l.: Balázs János  
 339. Piaci sátoros kofa. 1922. papír, ceruza, 15×15 cm, j.j.l.: 1922. VII. 31.  
 340. Éjszakai táj. 1922. papír, ceruza, 12,7×12,7 cm, j.b.f.: 1922 IX. 24.

341. Tájkép magas kéménnyel. 1922. papír, ceruza, 14×22,5 cm, j.j.l.: 1922 IV. 10. Balázs János  
 342. Kondás. 1922. papír, ceruza, 21,7×30 cm, j.j.l.: 1922. I. 11. BJ  
 343. Sapkás férfi pipával. 1922. papír, ceruza, 16,2×12,2 cm, j.j.l.: Balázs János 1922. XII. 10. b.l.: Rippl-József Kisbőszénfa  
 344. Férfifej. 1922. papír, szén, 31,7×20 cm, j.j.l.: 1922. VIII. 9. Balázs János  
 345. Képvázlat az Ádám és Éva alakjával és két sapkás férfi fejjel. 1922. papír, ceruza, 22,7×28,8 cm, j.n.  
 346. Férfifej. 1922. papír, ceruza, 28,2×20,2 cm, j.j.l.: 1922. IX. 4. Balázs János  
 347. Kucsmás férfi pipával. 1922. papír, ceruza, 16,7×13,2 cm, j.j.: 1922. Balázs János  
 348. Tájkép gyalogló figurával. 1922. papír, akvarell, 18,7×27 cm, j.n.  
 349. Női arckép. 1922. papír, ceruza, 25×19 cm, j.j.f.: Balázs János 1922.  
 350. Pásztor báránnyal. 1922. papír, ceruza, 17×13 cm, j.j.l.: Balázs 1922. XII.  
 351. Álló fiú akt. 1922. papír, ceruza, 21×17 cm, j.j.l.: 1922. VI. 28. B.  
 352. Fatanulmány. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: 1922. III. 16. Balázs János  
 353. Bibliai jelenet - vázlat. 1922. papír, ceruza, 18,3×27 cm, j.j.l.: 1922. IX. 7.  
 354. Napraforgó. 1922. papír, ceruza, 21,7×17,2 cm, j.j.l.: 1922. VII. 20.  
 355. Fiú fej. 1922. papír, ceruza, 22,3×15,8 cm, j.j.l.: 1922. I. 27. BJ.  
 356. Piaci részlet. 1922. papír, ceruza, 17,5×14,8 cm, j.j.l.: 1922 VIII. 15.  
 357. Táj a város szélén. 1922. papír, ceruza, 14,2×22,5 cm, j.j.l.: 1922. IV. 23. Balázs János  
 358. Tájkép földúttal. 1922. papír, ceruza, 14,7×21 cm, j.j.l.: 1922. V. 18. Balázs János  
 359. Férfifej. 1922. papír, ceruza, 14×22 cm, j.l.: B.pest Balázs János 1922. IX. 16.  
 360. Kereszt alatt. papír, vörös kréta, 19×30 cm, j.n.  
 361. Ülő asszonyok. 1922. papír, ceruza, 20×28 cm, j.j.l.: 1922. III. 27. B.  
 362. Falusi sokaság. 1922. papír, ceruza, 20,5×29,5 cm, j.j.l.: 1922. III. 27. B.  
 363. Fűrészember. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: Vadaskert Gadány 1922. V. 28. Balázs János  
 364. Leányarckép. 1922. papír, ceruza, 27×18 cm, j.j.l.: 1922. X. 30.  
 365. Favágók éjjel az erdőben. 1922. papír, ceruza, 9,8×14,4 cm, j.b.l.: Balázs János 1922. XII. 19.  
 366. Fejvázlatok. 1922. papír, ceruza, 15×22 cm, j.j.l.: 1922. XI. 16.  
 367. Mozdulatrajzok. 1922. papír, ceruza, 22×28,4 cm, j.j.l.: 1922. október  
 368. Tájkép nyárfákkal. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: 1922. V. 1. Balázs János  
 369. Fejrajzok. 1922. papír, ceruza, tus 21,6×29,7 cm, j.j.: 1922. VI. 18. Balázs János  
 370. Sorompó. 1922. papír, ceruza, 14×20 cm, j.j.l.: 1922. III. 16. Balázs János  
 371. Budapest Sashegy. 1922. papír, kréta, 15×21,5 cm, j.j.l.: 1922. október 12. Balázs János  
 372. Sashegy. 1922. papír, kréta, 15,5×21,8 cm, j.j.l.: 1922. október 11. Balázs János  
 373. Gyerekfej. 1922. papír, ceruza, 30×21,5 cm, j.j.l.: 1922. I. 12. BJ.  
 374. Gömör István arcképe. 1922. papír, tempera, 27,5×16,5 cm, j.j.: Balázs János 1922.  
 375. Városszéli táj. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.b.: 1922. II. 1.  
 376. Férfifej. 1922. papír, ceruza, 28,4×22,4 cm, j.j.: 1922. nov. 4. Balázs János  
 377. Négyökrös szántás. 1922. papír, ceruza, 18×27 cm, j.j.l.: 1922. V. 13. BJ.  
 378. Gerenda fűrészelő. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: 1922. V. 25. Balázs János b.l.: Gadányi Vadaskert  
 379. Tájkép a városszélén. 1922. papír, tempera, 12,7×21 cm, j.j.l.: 1922. III. 24. Balázs János  
 380. Tájkép fákkal. 1922. papír, ceruza, 16,6×15 cm, j.j.l.: BJ 1922. I. 11.  
 381. Szénapiac. 1922. papír, ceruza, 21,8×30,3 cm, j.j.l.: 1922. I. 17. BJ.  
 382. Önarckép. 1922. papír, ceruza, 26×19 cm, j.j.l.: 1922. XI. 29. Balázs János

383. A sors hatalma - képvázlat. 1922. papír, ceruza, 17×21 cm, j.j.l.: A sors hatalma 1922. I. 9. BJ.  
 384. Figuravázlatok. 1922. papír, akvarell, 22×30 cm, j.n.  
 385. Hegyibeszéd. 1922. papír, vörös kréta, 20,3×28,5 cm, j.j.l.: 1922.  
 386. Szobabelső. papír, pasztell, 24×30 cm, j.n. Dr. Gömör István tul.  
 387. Páholyban ülő három alak. 1923. olaj, karton, 10,2×17 cm, j.j.f.: Balázs János 1923.  
 388. A Zarany erdő. 1923. papír, pasztell, 20×18 cm, j.j.l.:1923. Dr. Gömör István tul.  
 389. Látkép a Dunára. papír, pasztell, 21×26 cm, j.n.  
 390. Kaposvári piac. 1923. olaj, karton, 24×24,5 cm, j.j.l.: 1923. IV. 21. Hátsó oldalon: Mezei virágok korszóban. J.n.  
 391. Női aktok a szabadban. 1923. papír, ceruza, 22×24 cm, j.n.  
 392. Női aktok a szabadban. 1923. olaj, vászon, 15×20 cm, j.n.  
 393. Ülő női akt. 1923. papír, ceruza, 29×24 cm, j.j.l.: Pécs 1923 VIII. 26.  
 394. Önarckép alsó nézetből. papír, ceruza, 28×22 cm, j.n.  
 395. Férfifej. 1923. papír, szén, 45×31,4 cm, j.j.l.: Balázs János 1923.  
 396. Pipázó. 1923. Papír, ceruza, 31×21 cm, j.j.l.: 1923. VI. 25.  
 397. Női fej - vázlat. 1923. papír, pasztell, 11×10 cm, j.j.l.: 1923. IV. 17.  
 398. Alvó macska. 1923. papír, ceruza, 18×23 cm, j.b.l.: 1923. XII. 19. Balázs János  
 399. Tájkép. papír, pasztell, 30×35 cm, j.n.  
 400. Női aktok. papír, ceruza, 19×22 cm, j.n.  
 401. Tájkép. papír, pasztell, 23,5×33 cm, j.n.  
 402. Álló női hátakt szabadban. olaj, karton, 36×28 cm, j.n.  
 403. Önarckép. papír, vörös kréta, 24,5×17 cm, j.n.  
 404. Női akt fa mellett. papír, tempera, 13,5×8 cm, j.n.  
 405. Ülő női akt. papír, pasztell, 24×19 cm, j.n.  
 406. Tájkép a város szélén. 1923. papír, tempera, 12,5×16 cm, j.b.l.: 1923. VI. 8. Balázs János  
 407. A kulcs átadása. Freskóterv. papír, akvarell, 21×30 cm, j.n.  
 408. Dekoratív figurák - freskóterv. papír, akvarell, 21×14 cm, j.n.  
 409. Sírba tétel. 1923. papír, pasztell, 17,5×19 cm, j.n.  
 410. Sírba tétel. 1923. papír, pasztell, 15×21 cm, j.n.  
 411. Krisztus sírba tétele. 1923. olaj, karton, 16×23,5 cm, j.b.l.: 1923 XII. 20. J.j.l.: Balázs János  
 412. Sírba tétel. 1923. olaj, vászon, 39×47 cm, j.n.  
 413. Sírba tétel - vázlat. papír, kréta, 11,5×16,5 cm, j.n.  
 414. Golgota. papír, ceruza, 22×13 cm, j.n.  
 415. Golgota. olaj, vászon, 20×20 cm, j.b.l.: Balázs János  
 416. Golgota. olaj, karton, 22×30 cm, hátoldalon: Tájkép emberalakokkal j.n.  
 417. Mecseki táj. 1923. papír, pasztell, 20×25 cm, j.j.l.: Pécs 1923. VII.  
 418. Isten és ember. 1923. papír, ceruza, 15×20 cm, j.j.l.: 1923. XI. 19. J.b.l.: Balázs János  
 419. Harmonikás öregember. papír, szén, 25×16 cm, j.j.l.: Balázs J.  
 420. Kártyázók az asztal körül. 1923. papír, fekete kréta, 17×21cm, j.j.l.: 1923.IX.7. j.b.l.: Balázs János. Dr. Neményi Kázmérené tul.  
 421. Önarckép pipával. 1923. olaj, karton, 37×27,5 cm, Hátul: 1923. márc. 28. Balázs János RRM tul.  
 422. Gömör István arcképe. 1923. pasztell, papír, 45×37 cm, j.j.l.: 1923. VI. Dr. Gömör István tul.  
 423. Falusi figurák. 1923. papír, ceruza, 20,2×28,6 cm, j.j.l.: 1923. VIII. 30. BJ.

424. Könyöklő nő. 1923. papír, ceruza, 30×20 cm, j.j.l.: 1923. VI.  
 425. Önarckép sapkában, pipával. 1923. papír, ceruza, 19,1×12 cm, j.j.f.: 1923. április 10.  
 426. Téli erdőrésztlet. 1923. papír, ceruza, 12×9 cm, j.j.l.: Balázs János b.l.: 1923. II. 22.  
 427. Golgota vázlat. 1923. papír, szén, 19×24 cm, j.j.l.: 1923.  
 428. Danaé. 1923. papír, ceruza, 14×19,7 cm, j.j.l.: 1923. IX. 24.  
 429. Fejkendő asszony könyökölve. 1923. papír, ceruza, 20,5×16,7 cm, j.b.l.: 1923. IX. 5.  
 430. Férfifej, édesapám. 1923. papír, tollrajz, 14,7×11,2 cm, j.j.l.: 1923. XI. 27.  
 431. Kopasz fiúfej. 1923. papír, ceruza, 22,5×14,2 cm, j.j.l.: Pécs 1923. IX. 7.  
 432. Férfi háttal állva. 1923. papír, ceruza, 14,7×10 cm, j.j.f.: 1923. I. 14.  
 433. Tájkép vázlat. 1923. papír, ceruza, 16,8×21 cm, j.j.l.: Balázs János 1923. V. 1.  
 434. Napfényes táj. 1923. papír, ceruza, 13,5×18,6 cm, j.j.l.: 1923. VII. 13.  
 435. Női akt tanulmány. papír, ceruza, 23,5×14 cm, j.n.  
 436. Fiú akt tanulmány fekvő fiúval. 1923. papír, ceruza, 34,2×42,5 cm, j.n.  
 437. Művésztelepi vázlatok. papír, lavírozott tus, 23×29,7 cm, j.n.  
 438. Férfi alaktanulmány. papír, ceruza, 28×23 cm, j.n.  
 439. Fiú akt a fűben. 1923. papír, ceruza, 23,8×32 cm, j.n.  
 440. Mozdulatok fiúaktról. papír, ceruza, 19,8×28,2 cm, j.n.  
 441. Fiú akt bottal. papír, ceruza, 34,8×25 cm, j.n.  
 442. Fiú akt felhúzott lábbal. papír, ceruza, 33,6×19,5 cm, j.n.  
 443. Férfi akt tanulmány oldalról. papír, ceruza, 34×21 cm, j.n.  
 444. Fiú akt álló és ülő tartásban. 1923. papír, ceruza, 22,7×30 cm, j.j.f.: 1923. V. 9.  
 445. Fekvő női akt. papír, ceruza, 22,3×28,5 cm, j.n.  
 446. Álló és fekvő női akt. 1923. papír, ceruza, 22,5×28,5 cm, j.j.l.: 1923. VIII. 16.  
 447. Kartanulmányok. papír, ceruza, 29×23 cm, j.n.  
 448. Tettyei utcarészlet. 1923. papír, szén, 22×29 cm, j.b.l.: Pécs 1923. IX. 4-én BJ.  
 449. Tettyei részlet. papír, diópác, 15×17,5 cm, j.n.  
 450. Sapkás férfi. 1923. papír, ceruza, 28×20,6 cm, j.j.l.: 1923. V. 12.  
 451. Leányfej. 1923. papír, ceruza, 28,5×22,5 cm, j.j.l.: 1923. VIII. 29.  
 452. Leányfej profilban és sapkában. 1923. papír, ceruza, 28,4×18,6 cm, j.j.l.: 1923.  
 453. Aktok a szabadban. 1923. Hátoldalán: Körtánc. olaj, karton, 20,5×27 cm, j.b.l.: 1923. XI. 2.  
 454. Nagyapám. 1923. papír, szén rajz, 26×20 cm, j.j.l.: Balázs János IX. 21. 1923.  
 455. Ülő parasztember pipával. 1923. papír, ceruza, 30,7×21 cm, j.j.l.: 1923. VI. 25.  
 456. Szakállas férfi. papír, szén, 43,7×30 cm, j.j.l.: Balázs János  
 457. Férfi arckép. papír, szén, 37×25 cm, j.n.  
 458. Női arckép. papír, szén, 45×31,5 cm, j.n.  
 459. Ülő fiú meztelen felsőtesttel. olaj, karton, 31×22,7 cm, j.n.  
 460. Önarckép alulnézetből. papír, ceruza, 26×22 cm, j.n.  
 461. Aktok hajnali tájban. olaj, vászon, 15×20 cm, j.n.  
 462. Önarckép. 1924. k. papír, rézkarc, 15,5×10 cm, j.n.  
 463. Salome tánca. 1924. papír, ceruza, 17×20,5 cm, j.b.f.: Salome tánca Balázs J. j.l.: 924. VII.  
 464. Domboldal házakkal. 1924. papír, kréta, 20×22 cm, j.b.l.: Balázs J. 1924.  
 465. A festőiskolában. 1924. papír, ceruza, 17,7×22,5 cm, j.j.f.: 1924.  
 466. Fikter János portréja. papír, szén, 38,5×28,5 cm, j.n.

467. Töröcskei erdőrésztlet. 1924. olaj, karton, 45×48 cm, j.j.l.: Balázs J. 1924. Kaposvár. Dr. Gömör István tul.  
 468. Dombos táj. 1924. papír, fekete kréta, 29×37 cm, j.n. Kátai Gáborné tul.  
 469. Patak part. 1924. papír, ceruza, 21×21 cm, j.j.l.: 1924. V. 20.  
 470. Domboldal házakkal. 1924. papír, fekete kréta, 21×27 cm, j.b.l.: Balázs János 1924. VIII. 30.  
 Dr. Gömör István tul.  
 471. Táj folyóval. 1924. papír, szén, 13,5×14,5 cm, j.j.l.: 1924. III. 26.  
 472. Kaposújlaki tehenek. papír, pasztell, 24×29 cm, j.j.l.: Balázs János Kátai Gáborné tul.  
 473. Önarckép. papír, szén, 37×25 cm, j.n.  
 474. Olvasó fiú (Fikter Jani). olaj, karton, 23×28 cm, j.n.  
 475. Diáksapkás fiú. 1924. olaj, karton, 37,5×29 cm, j.j.l.: Balázs J. j.b.f.: 1924. I. 27. Dr.L.R. tul.  
 476. Könyöklő férfi. 1924. olaj, vászon, 64×48 cm, j.n. Dr. Léder Rózsa tul.  
 477. Kubikos. 1924. k. pasztell, papír, 15×14 cm, j.j.l.: B.J. Kátai Gáborné tul.  
 478. Önarckép. 1924. papír, ceruza, 40×33 cm, j.j.l.: Balázs János 1924.  
 479. Fiú hegedűvel. 1924. papír, ceruza, j.j.l.: Balázs János 1924. II. 18.  
 480. Balázs Sándor arcképe. papír, pasztell, 20×18 cm, j.n.  
 481. Schopenhauer illusztráció. 1924. papír, szén, 16×22 cm, j.j.l.: 1924. VI. 17.  
 482. Ady: A fekete zongora illusztráció. 1924. papír, tus, akvarell, 7,7×9,7 cm, j.b.l.: Balázs János 1924.  
 Ady: a fekete zongora RRM tul.  
 483. A háromkirályok hódolata. 1923. papír, pasztell, 16×21,5 cm, j.j.l.: Balázs Pécs 1923. X. 5. Bernáth Magda tul.  
 484. Csodálatos halászat. 1924. olaj, karton, 15×16 cm, j.n. Bernáth Magda tul.  
 485. A királyok hódolata. 1924. papír, ceruza, 16,5×19 cm, j.j.l.: 1924 XI. 10.  
 486. A Bernáth család. papír, pasztell, 24,5×32 cm, j.n. Bernáth Magda tul.  
 487. Bernáth Elvira arcképe. 1924. papír, ceruza, j.j.f.: Balázs János 1924. Karácsony Bernáth Magda tul.  
 488. Önarckép kalapban. 1924. papír, szén, 37×29 cm, j.n. Bernáth Magda . tul.  
 489. Balázs Sándor pipával. 1924. papír, ceruza. 21,5×16,5 cm, j.j.l.: 1924. IX. 28. Balázs János  
 490. Nagy József. papír, ceruza, 35×22 cm, j.n.  
 491. Önarckép vázlat. olaj, karton, 21×13,5 cm, j.n. Dr. Léder Rózsa tul.  
 492. Önarckép. papír, ceruza, 30×22 cm, j.n.  
 493. Bóbiskoló fiatalember. 1924. papír, ceruza, 29×21 cm, j.j.l.: 1924. II. 10. Balázs János  
 494. Kapások. papír, szén 22×23 cm j.n. Bernáth Magda tul.  
 495. Fejkendő asszony (Göllér nagymama) 1925. olaj, vászon 49×68 cm j.n. Dr.Léder Rózsa tul.  
 496. Híd a patak fölött. papír, ceruza, 16×16 cm, j.n.  
 497. Fiú és katona. 1924. papír, ceruza, 22×22 cm, j.b.l.: 1924. II. 2. j.b.l.: Balázs János  
 498. Szakállas férfi arckép. 1924. papír, szén, 47×32,5 cm, j.b.l.: Balázs János 924.  
 499. Rózs. papír, szén, 23,5×21,5 cm, j.n.  
 500. Házak gémeskúttal. olaj, karton, 15,5×22,5 cm, j.b.l.: Balázs J.  
 501. Petőfi illusztráció. papír, akvarell, 15×18 cm, j.n.  
 502. A tűz. papír, akvarell, 11×15 cm, j.j.l.: Balázs  
 503. A tűz. olaj, karton, 20,5×24,5 cm, j.n.  
 504. A Kapos folyó. papír, akvarell, 18×18 cm, j.b.l.: Balázs  
 505. Tánc. papír, pasztell, 14,5×15,5 cm, j.n.  
 506. Tánc. olaj, vászon, 37×44 cm, j.n.  
 507. Sodródás. 1924. papír, ceruza, 21×24 cm, j.j.l.: 1924 VII. 19. Balázs János

508. Apokalipszis. v. Összeomlás. papír, ceruza, 14×15 cm, j.n.  
 509. Összeomlás. papír, pasztell, 18,5×23,5 cm, j.n.  
 510. Női fejtanulmány. papír, szén, 54×42,5 cm, j.n.  
 511. Ülő női akt. papír, ceruza, 27,5×22,5 cm, j.n.  
 512. Női akt. papír, ceruza, 39×32 cm, j.n.  
 513. Utcarészlet két asszonnyal. 1924. A hátoldalán: Az Arany utcai téglagyár. papír, fekete kréta, 29×37cm, j.n. Sámson László tul.  
 514. Eszter húgom. 1924. papír, ceruza, 30×20 cm, j.j.l.: 1924. III. 9. Balázs János Dr. Léder Rózsa tul.  
 515. Széken ülő parasztasszony. 1924. papír, ceruza, 26×21 cm, j.j.l.: 1924.  
 516. Női fej. 1924. papír, ceruza, 18,8×16 cm, j.j.l.: 1924. VI. 28. Balázs J.  
 517. Dombos táj. 1924. papír, ceruza, 17,3×22,5 cm, j.b.l.: Balázs János 1924. III. 6.  
 518. Állatsorda az úton. 1924. papír, ceruza, 19×20 cm, j.j.l.: 1924. III. 21.  
 519. Kucs más férfi pipával. 1924. papír, ceruza, 24,7×18 cm, j.j.l.: 1924. III. 12. Balázs J.  
 520. Aktok a szabadban. 1924. papír, kréta, 18,2×22,5 cm, j.j.l.: 1924. X. 28.  
 521. A királyok hódolata- vázlat. 1924. papír, ceruza, 23,5×29 cm, j.j.l.: 1924. XI. 10.  
 522. Két akt a szabadban. 1924. papír, színes ceruza, 23×30 cm, j.b.l.: Balázs János  
 523. Női fejtanulmány. papír, ceruza, 31,2×23,2 cm, j.n.  
 524. Önarckép. papír, ceruza, 30×21,7 cm, j.n.  
 525. Férfi fej profilból. 1924. papír, ceruza, 29,2×23 cm, j.j.l.: 1924. III. 18.  
 526. Női arckép. 1924. papír, ceruza, 23×15,7 cm, j.b.l.: Balázs János j.l.: 1924. december 20.  
 527. Angyali jelenés. papír, kréta, 21,2×22,2 cm, j.b.f.: Balázs J.  
 528. Embertömeg. 1924. papír, kréta, 15,8×19,3 cm, j.j.l.: Balázs J. 1924. XI. 1.  
 529. Ágyban fekvő alak. 1924. papír, ceruza, 15,3×23,3 cm, j.j.l.: 1924. XI. 6.  
 530. Ülő férfi felhúzott nadrággal I. 1924. papír, ceruza, 16,8×21 cm, j.j.l.: 1924. VII. 6. BJ  
 531. Ülő férfi felhúzott nadrággal II. 1924. papír, ceruza, 16,8×21 cm, j.j.l.: 1924. VII. 6. BJ  
 532. Vízparti táj - Kaposmérő. 1924. papír, ceruza, 24×23,2 cm, j.b.l.: Kaposmérő 1924. V. 1.  
 533. F csoport. 1924. papír, ceruza, 14×12,7 cm, j.j.l.: 1924.  
 534. Fejkendő asszony. papír, tus, ecsetrajz, 25,7×21 cm, j.n.  
 535. Pályamunkások. 1924. papír, tus, ecsetrajz (sérült, hiányos), 23×27,5 cm, j.b.l.: 1924. VIII. 12.  
 536. Csillét toló emberek. 1924. olaj, vászon, 24,6×28 cm, j.j.f.: 1924. II. 21. Balázs  
 537. Tájkép kutyás férfival. 1924. olaj, vászon, 25×28 cm, j.n. (szennyezett)  
 538. Fejtanulmány. papír, szén 42×26,5 cm, j.n.  
 539. A "Turul" sportpálya. 1925. papír, pasztell, 15×19,5 cm, j.b.l.: Balázs János 1925. j.j.l.: A Turul sportpálya ... Dr. Léder Rózsa tul.  
 540. Rózsai. papír, szén, 23,5×21,5 cm, j.n.  
 541. Almás csendélet (színvázlat). olaj, karton, 10×12,5 cm, j.n.  
 542. Önarckép profilból. papír, szén, 36×27 cm, j.n.  
 543. Eszter húgom arcképe. 1925. olaj, vászon, 70×46,5 cm, j.n.  
 544. Angyali jelenés. 1925. papír, szén, 22,5×30,5 cm, j.b.l.: 1925.  
 545. Sportpálya lányokkal. 1925. papír, ceruza, 23×29 cm, j.j.l.: 1925.  
 546. Balaton fürdőzőkkel. 1925. papír, ceruza, 23×29 cm, j.b.l.: Balázs János, j.l. 1925. VII. 30.  
 547. Két szénásszekér a mezőn. 1925. papír, kréta, 26,5×30,6 cm, j.j.l.: 1925. VI.  
 548. Városi forgalom. 1925. papír, kréta, 13,5×20,5 cm, j.l.: 1925.

549. Falusi kivonulás. 1925. papír, ceruza, 23×29 cm, j.b.l.: Balázs János, j.l. 1925. VIII. 9. Népvándorlás az...  
 550. Kompozíciós vázlat. 1925. 13×14,5 cm, j.j.: Szivárvány 1925. I. 2.  
 551. Szegényes csendélet. 1925 k. papír, pasztell,  
 552. Csendélet tányérral és bögrével. 1925. olaj, vászon, 48×63 cm, j.n.  
 553. Szakállas férfifej. olaj, karton, 43×35 cm, j.n.  
 554. Önarckép. 1925 papír, szén, 30×45,5 cm, j.n.  
 555. Fiatalember arcképe. 1925 k. olaj, karton, 40×30 cm, j.n.  
 556. Fikter Jani pipával. 1925 k. olaj, vászon, 45,5×40 cm, j.n.  
 557. Virágzó fák 1925 k. olaj, karton 35×42 cm j.n.  
 558. Csendélet bögrével és hagymával. 1925. olaj, vászon faroston, 39×47 cm, j.j.l.: Balázs Mautner Zs. tul.  
 559. A Bernáth testvérek hegedülnek. 1925. III. 10. papír, ceruza, 21×27,5 cm, j.b.l. Balázs János 1925. III. 10.  
 560. Bernáth Caesar arcképe. 1925. papír, ceruza, 28×20 cm, j.b.l.: Balázs János 1925. III. 28. Bernáth Magda tul.  
 561. Bernáth Caesar hegedül. 1925. papír, fekete kréta, 28×23 cm, j.j.l.: 1925. I. 1. Balázs János  
 562. A művész édesapja. 1925. papír, tollrajz, 17,5×14,5 cm, j.j.l.: 1925. VI. 12.  
 563. Menekülőök éjjel. 1925. papír, szén, 14,5×18 cm, j.b.l.: 1925. II. 20.  
 564. Férfiarckép. 1925. papír, ceruza, j.b.l.: Balázs János j.j.l.: 1925. VIII. 19.  
 565. Ülő női akt. 1925. k. papír, szén, 40×33 cm, j.n.  
 566. Fák. papír, tus, 28×32 cm, j.n.  
 567. Városi sokadalom. 1925. papír, tus, 16,5×24 cm, j.j.l.: B.J. 25.  
 568. Két nő. papír, tus, 33×41 cm, j.n.  
 569. Virágáros nő. papír, tus, 31×40,5 cm, j.n.  
 570. "Vergődő lélek éji gondolatai". papír, akvarell, 15×21 cm, J.a. kép címe a művész írásával  
 571. Éjszakai jelenet. papír, ceruza, 20,5×28,5 cm, j.n.  
 572. Fejvázlatok. papír, tempera, 21×30 cm, j.n.  
 573. Kalapos férfi. papír, szén, 13,5×16 cm, j.j.l.: 1922. X. 14.  
 574. Ágyban fekvő alak. papír, szén, 13,5×16 cm, j.j.l.: 1922. X. 14.  
 575. Balaton part két fiúval. 1925. olaj, karton, 36,5×47 cm, j.b.l.: Balázs J. j.j.l.: 1925. VII. 27.  
 576. Balaton part. olaj, karton, 19×21 cm, j.n.  
 577. Két siető ember az éjszakában. olaj, karton, 17×22,5 cm, j.n.  
 578. Férfiaktok a szabadban. 1925. olaj, vászon, 50×55 cm, j.n.  
 579. Álló női akt. olaj, karton, 32×19 cm, j.n.  
 580. Csendélet petróleum lámpával. 1925. olaj, karton, 48×58 cm, j.n.  
 581. Tehenek. papír, szén, 21,5×29 cm, j.n.  
 582. Parkrészlet. papír, akvarell, 14×20 cm, j.n.  
 583. Rózsai macskával. papír, pasztell, 30×22 cm, j.n.  
 584. Tájkép kutyás férfival. papír, pasztell, hátoldalán egy reggel c. tájkép 25×29 cm, j.n.  
 585. Tájképvázlat. papír, pasztell, 10×12 cm, j.n.  
 586. Tájképvázlat. papír, pasztell, 12×18 cm, j.n.  
 587. Tájképvázlat. papír, pasztell, 12,5×16,5 cm, j.n.  
 588. Tájképvázlat. papír, pasztell, 13×18 cm, j.n.  
 589. Táj tanulmány. papír, ceruza, 16,5×12,5 cm, j.n.  
 590. Dombos táj. papír, akvarell, 20×21 cm, j.n.  
 591. Tájkép. 1925. pasztell, papír, 48×63 cm, j.n. Mautner Zsuzsa tul.



592. Vízparti táj. papír, akvarell, 12,5×14,5 cm, j.n.  
 593. Tájkép. olaj, karton, 11,5×21,5 cm, j.n.  
 594. Kapálók. olaj, karton, 14,5×16,5 cm, j.n.  
 595. Kapálók. papír, pasztell, 12,5×17,5 cm, j.n.  
 596. Kapálók. papír, ceruza, 20×21,5 cm, j.n.  
 597. Kapálók. papír, pasztell, 13,5×14,5 cm, j.n.  
 598. Téglagyár reggel. 1925. olaj, vászon, 46×53 cm, j.n.  
 599. Házak gémeskúttal. olaj, karton, 20,5×13,5 cm, j.n.  
 600. Ónarckép. 1925. papír, diópác, 38×29 cm, j.j.l.: Balázs János . Bernáth Magda tul.  
 601. A művész édesapja. 1925. papír, ceruza, 27×23 cm, j.b.l.: Balázs János j.l.: 1925 VIII. 19.  
 602. Fejkendő öregasszony. 1925. papír, szén, 44×30 cm, j.j.l.: Balázs János 1925.  
 603. Két nyárfa a szénaboglyával. papír, szén, 23×28 cm, j.n. Hátral: Favágó ember  
 604. Halászok. papír, ceruza, 14×18,5 cm, j.n.  
 605. Tájkép lóval. papír, ceruza, 10×13 cm, j.n.  
 606. Szántó föld. 1926. pasztell, akvarell, papír, j.j.l.: Balázs János 1926. Sámson László tul.  
 607. Tájkép dombokkal. 1926. pasztell, akvarell, papír, 33×43 cm, j.n. dr. Neményi Kázmé né tul.  
 608. Csendélet virágcsereppel. 1926. pasztell, akvarell, papír, 39×49 cm, j.n. Mautner Zsuzsa tul.  
 609. Kórházi csendélet őszirózsákkal - (Virágok pohárban). 1926. papír, pasztell, 42,5×49 cm, j.n. Bernáth Magda tul.  
 610. Fogat a mezőn. 1926. papír, ceruza, 12×15 cm, j.j.l.: 1926. III. 9.  
 611. Az Imre alszik. 1926. papír, ceruza, 13,3×21 cm, j.l.: Balázs János 1926.  
 612. Kórházi beteg a TBC-s pavilonban. 1926. papír, szén, 46×29 cm, j.n. Bernáth Magda tul.  
 613. Kórházi ismerős. 1926. papír, pasztell, 59,5×43,7 cm, j.hátlapon: Balázs János kórházi ismerős 1926. RRM. tul.  
 614. Szénagyűjtés. 1926. papír, pasztell, 26×31 cm, j.n. RRM. tul.  
 615. Betegágyon. 1926. papír, ceruza, 15,5×12 cm, j.b.l.: Balázs János 1926. Hátral: Horváth úrnak szeretettel küldi Balázs János Kaposvár 1926. december 7.  
 616. Szabadban ülő két férfi. 1926. papír, pasztell, 42×58 cm, j.j.l.: Balázs János 1926.  
 617. Kórház körüli épületek. 1926. papír, pasztell, 39×56 cm, j.n.  
 618. Fehéringes nő arcképe. 1926. papír, pasztell, 58×43 cm, j.n.  
 619. Női arckép. 1926. papír, pasztell, 57×48 cm, j.n. hátoldalán: Férfiarckép  
 620. Ónarckép kalapban. 1926. papír, pasztell, 60×43 cm, j.n.  
 621. Férfiportré profilból. papír, pasztell, 42×31 cm, j.j.l.: Balázs János  
 622. Kórházi épületek. 1926. papír, pasztell, 48×57 cm, j.n.  
 623. Ónarckép. 1926. papír, pasztell, 58×45 cm, j.n.  
 624. Ónarckép. papír, ceruza, 41×23 cm, j.n.  
 625. Kártyázók a kórházban. 1926. papír, fekete kréta, 23×30 cm, j.j.l.: Balázs 1926. Dr. Neményi Kázmé né tul.  
 626. Kapos parti táj. 1921. papír, akvarell, 20×23 cm, j.b.l.: 1921. VIII. 1. Balázs J.  
 627. Festők a pécsi művésztelepen. 1923. papír, pasztell, 27,5×21 cm, j.j.l.: Balázs J. 1923. V. 21.